

Karmøy Club of Washington

Terje Garvik

Hovedfagsoppgave i historie

IAKH

Universitetet i Oslo

Våren 2006

Forord

Da jeg var lærer i folkehøgskolen var jeg både gjennom jobben og i fritiden, engasjert i arbeid med kystkultur og lokalhistorisk arbeid. I de senere årene har studiet av historie foregått parallelt med arbeidet som lærer i videregående skole. En avgjørende grunn til at jeg startet på historie hovedfag og migrasjonshistorie har vært det gode fagmiljøet som er knyttet til Migrasjonsforum ved Universitetet i Stavanger. Jeg vil rette en varm takk til alle som har deltatt her og gitt inspirasjon, faglig påfyll, råd og veiledning. En spesiell takk til Nils Olav Østrem som har vært min faste kontakt og som alltid har vært villig til å stille opp for å hjelpe, og har inspirert meg til ny innsats. Takk også til Trond Sviland for gode råd. Takken går videre til Knut Kjeldstadli, han har vært en innsiktsfull og engasjert veileder. Han har vist stor dyktighet i sin veiledning ved å se muligheter i mange famlende og uferdige forslag, og han har gitt meg inspirasjon til fornyet innsats.

Takken går også Karmøy Club for velvilje og støtte, spesielt vil jeg takke Arnold Rasmussen, Tor Tollessen, Berit Nes og Gro Brekkå for at de var villige til å gi hjelp og støtte når jeg hadde bruk for det. Jeg vil også takke Sigrunn og Kaare Ness som var mitt vertskap under studieturen til Seattle, de var innsiktsfulle informanter og de stilte opp hele tiden for å legge forholdene til rette på best mulig måte. Takk også til min kone Bjørg som både har gitt verdifull hjelp, og som hele tiden har oppmuntret meg til å fortsette arbeidet.

Kopervik, mars 2006.

Terje Garvik

Innhold

Forord.....	2
Liste over kart og tabeller.....	6
Kart over nord-Amerika og utsnitt over øst-kysten av USA.....	7
Kart over Norge med utsnitt over Rogaland og Karmøy.....	8
Kapittel 1: Innledning.....	9
Tema og målsetting.....	9
Perspektiver på problemstillingen.....	11
Forskning og begreper.....	13
Melting Pot.....	13
Ethnic Revival.....	14
Historiefortelling.....	17
Symboler.....	17
Litteratur om temaet.....	18
Metode, kilder og kildekritikk.....	19
Kvalitative kilder.....	20
Medlemsbladet Karmøy-Buen.....	20
Intervjuer.....	21
Spørreliste.....	23
Studietur til Seattle.....	23
Om å forske på sine egne.....	25
Kvantitative kilder.....	25
Redegjørelse for disposisjonen.....	26
Kapittel 2: Bakgrunn for stiftelsen av Karmøy Club.....	27
Hvilket samfunn møtte karmøybuen i Seattle?	27
Hvem kom til Seattle?	28
Arven fra Karmøy	31
Arbeid og fellesskap blant mennene	32
Arbeid og fellesskap blant kvinnene	34
Kontakten med Amerika	35
Karmøybuen i Seattle 1960-1980.....	38
Arbeid og fellesskap blant mennene	39
Arbeid og fellesskap blant kvinnene	41
Årshøytider og livshøytider.....	42
Kontakt med det amerikanske samfunnet	43
Kontakt mellom Seattle og Karmøy	45
Karmøybuen i Seattle på 1980-tallet.....	46
Arbeid og fellesskap blant mennene	47
Arbeid og fellesskap blant kvinnene	47
Kontakt med det amerikanske samfunnet	48
Kontakt mellom Karmøy og Seattle.....	49
Konklusjon.....	51

Kapittel 3: Stiftelsen av Karmøy Club. Hvordan og hvorfor?.....54

Hvilke forhold gjorde det vanskelig å stifte en Karmøy Club?.....	54
Drivkrefter som gjør det lettere å stifte en Karmøy Club.....	55
Stiftelsen av Karmøy Club.....	58
Styret i Karmøy Club.....	59
Hvorfor ble Karmøy Club stiftet akkurat i 1991?.....	61
Hvilke funksjoner skal Karmøy Club dekke?.....	62
Å hjelpe innad i gruppen?.....	62
Å hevde nasjonens interesser?.....	63
Å holde på egen kultur.....	65
Å dekke behovet for sosialt samvær.....	67
Konklusjon.....	70

Kapittel 4: Pionertiden.....72

Juletefest.....	72
Medlemsmøte.....	75
17. mai feiring.....	76
17. mai festen.....	77
17. mai paraden.....	77
Besøk av ordfører fra Karmøy.....	78
Besøk av Sevland skolekorps.....	79
Picnic.....	81
Årsmøte.....	83
Komiteer og grupper i Karmøy Club.....	84
Barnekoret.....	84
Arts and Crafts Committee.....	85
Sunshine Committee.....	85
Karmøy Club fikk fane.....	86
Medlemsbladet Karmøy-Buen.....	88
Driften av Karmøy Club.....	91
Hvilke funksjoner har Karmøy Club dekket?.....	91
Å hjelpe innad i egen gruppe.....	91
Å hevde nasjonens interesser.....	92
Å holde på egen kultur.....	93
Å dekke behovet for sosialt samvær.....	93
Konklusjon.....	94

Kapittel 5: Veien videre - 1993 til 2005.....96

Juletefestene.....	96
Torskemiddager.....	97
17. mai feiringen.....	100
17. mai-festen.....	100
17. mai paraden.....	101
Gjester fra Karmøy kommune.....	103
Kunstnerbesøk fra Karmøy.....	104
Årsmøte, Business/Dinner Meeting.....	106
Basar.....	107
Andre arrangementer.....	108
Karmøy Club sin kontakt med Karmøy.....	109
Karmøy Lyngsenter.....	111
Karmøy Fisherman's Memorial.....	112
Driften av Karmøy Club.....	117
Medlemsutviklingen.....	117
Styrene og driften av klubben.....	120

Hvilke funksjoner dekket Karmøy Club?.....	125
Å hjelpe innad i egen gruppe	125
Å hevde nasjonens interesser?	126
Å holde på egen kultur	128
Å dekke behovet for sosialt samvær	130
Karmøy Club sine ritualer og rutiner	130
Konklusjon.....	135
 Kapittel 6: Avslutning.....	 138
 Litteratur.....	 148
 Kilder.....	 153
 Appendiks.....	 154

Liste over kart og tabeller

Kart over nord-Amerika og kartutsnitt over område på østkysten av USA.....	6
Kart over Norge med kartutsnitt av Rogaland og Karmøy.....	7
Tabell 1.1: Informanter som er blitt intervjuet.....	22
Tabell 2.1: Fødselssted for første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992.....	29
Tabell 2.2: Yrkesfordeling blant første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992.....	29
Tabell 2.3: Fødselsår - første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992.....	29
Tabell 2.4: Fødselsår andre og senere generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992....	29
Tabell 2.5: Yrkesfordeling andre og senere generasjoner medlemmer i Karmøy Club 1991/1992.....	30
Tabell 2.6: Antall medlemmer totalt i Karmøy Club 1991/1992.....	30
Tabell 5.1: Antall medlemmer i Karmøy Club pr. år i tidsrommet 1992-2005.....	117
Tabell 5.2: Endringer i antall medlemmer mellom årene 1991/1992 og 2003.....	118
Tabell 5.3: Antall medlemmer i styret i Karmøy Club i tidsrommet 1991/1992- 2004.....	120

Kart over nord-Amerika og utsnitt over øst-kysten av USA

Kilde: Multimap.com.

Kart over Norge med utsnitt over Rogaland og Karmøy

Kilde: Kart.norge.no/

Kapittel 1: Innledning

Tema og målsetting

Tema for denne studien er hvordan en gruppe immigranter og deres etterkommere har forholdt seg til hverandre, til hjemlandet de forlot, og til det landet de kom til. Etter annen verdenskrig har spørsmålet om hva som skjer når ulike etniske grupper skal leve sammen innenfor et territorium vært et tema som stadig oftere er blitt aktualisert fordi det har vært en stor global migrasjon. Amerika er et land som ble befolket av mennesker som kom fra

forskjellige kulturer.¹ Det var, og er, et flerkulturelt samfunn som består av mange etniske grupper. Forholdet mellom de ulike etniske gruppene i nasjonen har vært, og er fremdeles, et sentralt spørsmål i amerikansk samfunnsliv.

En strategi for å holde på kontakten både med andre landsmenn, og landet de forlot, har vært å danne foreninger. Dette har vært et ganske vanlig fenomen. Både svensker, dansker og tyskere som kom til Norge på begynnelsen av 1900-tallet, dannet foreninger for seg og sine etterkommere. Kurdere og folk fra Bosnia og andre nasjoner har i nyere tid organisert seg i foreninger i Norge.² I begynnelsen av 1900-tallet var det en tilsvarende stor aktivitet i Amerika for å stifte foreninger for norskamerikanere som Sons of Norway. En annen type organisasjoner var bygdelagsbevegelsen, som hadde sin blomstring de to første tiårene av 1900-tallet. Medlemmene i bygdelagene kom fra en bygd eller region i Norge. Denne oppgaven handler imidlertid om en moderne innvanderforening i Amerika – Karmøy Club, stiftet i 1991. Problemstillingene for denne oppgaven er: Hvorfor ble klubben ble stiftet? Hvilke oppgaver og funksjoner har klubben dekket? Hvilke endringer har skjedd fra stiftelsen og fram til 2005?

Det har i over 100 år vært en stor utvandring fra Karmøy til Amerika. I Skudenes prestegjeld (Vest-Karmøy) låg årlig utvandring mellom 1901 og 1905 på 35 promille, mens gjennomsnitt for Norge var rundt ti promille, i perioden 1921 til 1930 var den rundt 20 promille, og i Norge under fem promille.³ Mens utvandringen fra Norge til Amerika ble sterkt redusert etter andre verdenskrig,⁴ var det fremdeles mange fra Karmøy som emigrerte. I perioden 1945-1965 var netto utvandring fra Karmøy på 258 personer, eller 12,8 promille av befolkningen, av disse var 182 (18,7 promille) fra Vest-Karmøy.⁵ Det var også mange som pendlet og hadde familiene i Norge. Det etablerte seg en koloni fra Karmøy på østkysten av Amerika i New Bedford. De fisket scallup, kamskjell, på bankene utenfor.⁶ På 1960-tallet og utover ble dette fisket mindre lønnsomt, og det var en sterk økonomisk utvikling på Karmøy med blant annet etablering av et nytt aluminiumsverk. En som kjenner forholdene, mente at Karmøy-kolonien på 1960-tallet i New Bedford ble delt i tre. Én del ble boende i New Bedford, én del reiste tilbake til Karmøy, og én del dro til Vestkysten av Amerika for å drive

¹ I denne oppgaven bruker jeg Amerika i stedet for den korrekte benevnelsen USA. Det gjør jeg fordi benevnelsen Amerika vanligvis blir brukt i forbindelse emigrasjonen fra Norge til USA. Alle informantene mine har brukt Amerika i stedet for USA. I begrepet Amerika er det etablert kollektive koder. Se Heradstveit 1987: 41-51.

² Kjeldstadli 2003: 394-398.

³ Tysdal 2001: 57-70. Se også Tysdal 2000: 137-158.

⁴ Lovoll 1999: 16. Det utvandret i overkant av 49500 nordmenn til Amerika mellom 1956 og 1978.

⁵ Gjersvik 1984: 98.

⁶ Tollefsen 2004: 335-372.

fiske der, særlig i Alaska.⁷ Det var også fra 1960-tallet flere som emigrerte direkte fra Karmøy til Seattle, og det var mange som pendlet. Mange av dem som fisket i Alaska, bosatte seg i bydelen Ballard i Seattle, der mange fra Skandinavia hadde slått seg ned.⁸ Midt på 1960-tallet startet fisket etter king-crab, kongekrabbe, i Alaska; fram til begynnelsen på 1980-tallet var det et særdeles lønnsomt fiske som mange karmøybuer deltok i.⁹

I Amerika var det på slutten av 1900-tallet synkende tilslutning til norsk-amerikanske etniske foreninger, i Chicago var det få foreninger igjen på 1990-tallet.¹⁰ Det var flere etniske foreninger i Ballard og distriktet rundt Seattle Men selv om det var forskjeller, så hadde mange av disse foreningene liten aktivitet, og de hadde problemer med rekruttering av yngre medlemmer.¹¹ I 1993 ble Bergen Klubben slått sammen med Bergen Sister City Association, det var en organisasjon som skulle organisere tiltak mellom vennskapsbyene Bergen og Seattle. Selv om Bergen Klubben hadde 80 personer på medlemslisten, så hadde de fleste ikke betalt medlemskontingenten på \$5. På den årlige picnisen i 1992 var det bare seks personer som møtte opp, ingen var ordinære medlemmer uten tillitsverv.¹² Karmøy Club, stiftet i 1991, fikk derimot i løpet av de to første årene klubben rundt 300 medlemmer. Den startet opp med en rekke aktiviteter både for barn, ungdom og voksne og de etablerte et omfattende samarbeid med Karmøy.

Karmøybuen som kom til Seattle fra 1960-tallet og utover, hadde mange møteplasser og dannet tette sosiale nettverk av karmøybuer. De var knyttet til familie, slekt, venner, kjenninger og arbeidskollegaer, og hadde også tett kontakt med Karmøy. På 1980-tallet skjedde det flere endringer i fellesskapet av karmøybuer, det førte til en oppløsning av nettverkene. Det skjedde også store endringer på Karmøy og kontakten mellom Karmøy og karmøybuen i Seattle ble svekket. Min hypotese er at Karmøy Club ble stiftet for å tilfredsstille de behovene disse endringene hadde forårsaket. Karmøy Club ville være med på å vedlikeholde og skape nettverk som kunne gi karmøybuen tilhørighet til Karmøy og Norge og Amerika.

Perspektiver på problemstillingen

⁷ Tollefsen 2004: 415.

⁸ Reinartz 1988: 45-56.

⁹ Jeg bruker et dialektpreget språk, i dialekten blir både karmøybuer og karmøybuen brukt som flertallsform.

¹⁰ Drøyer 1998: 92-103.

¹¹ Informant nr. 9: 11. Se også Moore 1988: 201-217.

¹² Informant nr.18: 2.

For å finne drivkreftene til at Karmøy Club ble stiftet må en studere de forholdene karmøybuen levde under på Karmøy og i Amerika, fordi de behovene som skulle tilfredsstilles, og de funksjonene klubben fikk, ifølge min hypotese hadde sammenheng med denne fortiden. Sverre Steen og Hans Try er blant historikerne som har arbeidet med drivkreftene til at det voks frem foreninger fra 1830-tallet og utover. Hans Try har på grunnlag av Sverre Steen sine synspunkter formulert to teorier.¹³ Den første sier at ut av oppløsningsprosessen i forbindelse med hamskiftet voks det frem to nye sosiale klasser, middelklassen og arbeiderklassen, som brukte foreningene som et instrument til å hevde sine interesser. Denne teorien ble kalt instrumentteorien. Den andre teorien hevder at en annen virkning av oppløsningen var at de eldre sosiale enhetene, som ætt eller grend, blir sterkt svekket, og når staten trakk seg mer tilbake, etterlot dette seg et tomrom, da kunne foreningene være med på å fylle dette tomrommet.¹⁴ Den teorien ble kalt tomromsteorien; det er denne teorien som er brukt i studiet av Karmøy Club. På et historikermøte i 1948 holdt Steen et foredrag med tittelen: ”De frivillige sammenslutninger og det norske demokrati.” Her sier han:

Den solide samfunnsbygning fra *l'ancien régime* ble brutt i stykker i 1800-årene. De frivillige sammenslutninger er delvis et produkt av denne samfunnsoppløsning. De supplerer eller erstatter familien, ætten, lauset eller de lokale enhetene gård, grend, bygd, på et tidspunkt da ”det offentlige” ikke var rede til å by noen erstatning for det som var tapt. Deres uttalte formål er å gi trygghetsfølelse, øket effektivitet, større slagkraft.¹⁵

Utgangspunktet til Steen var at folk på bygdene i Norge på denne tiden levde i svært tette og enhetlige fellesskap eller lokalsamfunn. Alle sider ved fellesskapet, materielt, kulturelt, sosialt og psykologisk, hadde avgjørende innvirkning på fellesskapet, slik at folk følte en sterk tilhørighet til hverandre og til stedet der de bodde. Steen viser til familien, ætten, grenda og bygda som eksempler på slike fellesskap. En av konsekvensene av oppløsningen var at folk mistet noe av sin tidligere trygghet.¹⁶ Foreningen ble et nytt og tett fellesskap i et samfunn som hadde endret seg.¹⁷ Tomromsteorien kan ikke bevise et årsaksforhold, men den kan brukes til å feste oppmerksomheten på sammenhengen mellom de funksjonene som foreningene dekket, og funksjoner som samfunnet tidligere hadde dekket.

¹³ Try 1985: 33.

¹⁴ Wollebæk 2000: 91.

¹⁵ Steen 1948.

¹⁶ Langhelle 1999: 35-80. Se også Risa 1987: 418-439.

¹⁷ Wollebæk 2002: 75-79.

Situasjonen da Karmøy Club ble stiftet var helt forskjellig fra forholdene på 1800-tallet. Skal teorien, eller bildet, være fruktbart å bruke, må det være noen forhold som er felles for de to tidsperiodene. Sverre Steen peker på trygghetsfølelsen som et sentralt begrep i oppløsningsprosessen. Hva er det som skaper trygghetsfølelse i et lokalsamfunn? Dersom det som skaper trygghetsfølelsen er noe allmennmenneskelig og mer eller mindre tidløst, så kan det bilde som Steen bruker være fruktbart å bruke i en annen tidsepoke enn 1800-tallet. Trygghetsfølelsen kan knyttes til det å ha tilhørighet til et fellesskap eller et lokalsamfunn. Innenfor samfunnsvitenskapen har flere lagt vekt på det objektive i begrepet, da blir tilhørighet bare knyttet til stedet der en bor.¹⁸ ”Tilhørighet” er et folkelig begrep som er knyttet til det stedet en vokste opp og til hjemstedet, det blir forbundet med følelser og opplevelser. Tilhørighet gjør at en opplever trygghet i forhold til sitt eget, og det gir en selvtillit og selvfølelse. Innholdet i dette folkelige begrepet vil være forskjellig alt etter hvem som bruker det, og det er vanskelig å bruke analytisk. Selv om det folkelige innholdet ikke kan brukes analytisk, så har det en kjerne som en ikke uten videre bør kaste vrak på. Den engelske sosialantropologen A. P. Cohen bruker begrepet tilhøring, *belonging*, i sin forskning. Han har villet fange inn noe av det folkelige innholdet i begrepet, samtidig som han har gjort begrepet mer presist, slik at det kan brukes analytisk. Cohen bruker begrepet for å karakterisere forholdet mellom det enkelte medlem og fellesskapet, og han definerer det på denne måten:

”Belonging” implies very much more than merely having been born in the place. It suggests that one is an integral piece of marvellously complicated fabric which constitutes the community; that one is a recipient of its proudly distinctive and consciously preserved culture - a repository of its traditions and values, a performer of its hallowed skills, an expert in its idioms and idiosyncracies. The depth in such belonging is revealed in the forms of social organisation and association in the community so that when a person is identified as belonging to a particular kinship group or neighbourhood he becomes, at the same time, a recognisable member of the community as a whole and of its cultural panoply.¹⁹

I det fellesskap en tilhører er en mottaker, utøver, tradisjonsbærer og ekspert knyttet til en lokal kultur i dette fellesskapet. Det er en aktiv og forpliktende dimensjon ved å ha tilhørighet. Cohen bruker også begrepet grenser i forbindelse med tilhørighet til et fellesskap. I møtet med det som er fremmed og annerledes blir vi klar over det kulturelle særpreget vårt. I kontrast til andre forstår vi hva vi er, og hva vi står for, grensene blir gjort tydelige hos den enkelte

¹⁸ Magmussen 1992: 67.

¹⁹ Cohen 1982: 21. Se også Magmussen 1991: 8-23.

gjennom symboler. Tilhørighet og kultur ligner på hverandre, det er ikke de konkrete relasjonene, men det relasjonene symboliserer, som er kjernen i begrepet tilhørighet.

Karmøy Club er en forening for karmøybuer i Amerika. Foreninger for innvandrere har noen allmenne trekk i kraft av at medlemmene er innvandrere. Knut Kjeldstadli, som har arbeidet med innvandringen til Norge, mener at disse foreningene ble stiftet for å fylle fire behov.²⁰ Det var å hjelpe innad i egen gruppe, å hevde nasjonens interesser, å holde på egen kultur, og å dekke behovet for sosialt samvær. Jeg vil bruke disse funksjonene når jeg skal analysere de behovene som Karmøy Club har dekket.

Forskning og begreper

Da karmøybuen i Amerika var innvandrere og levde i et flerkulturelt samfunn, vil jeg beskrive noen sentrale begreper og forskning som er knyttet til denne problemstillingen og som har betydning for problemstillingen i oppgaven.

”Melting Pot”

Etnisitet, og forholdet mellom de ulike etniske gruppene i nasjonen, har vært og er et sentralt spørsmål i amerikansk forskning. På 1800-tallet kom de fleste immigrantene til Amerika fra Europa. Var nasjonen Amerika bare en blanding av europeiske etniske identiteter, eller var den en egen selvstendig og egenartet nasjon med sin egen særpregede etniske identitet? På 1890-tallet satte Fredric Jackson Turner frem teorien om at det i *frontier*-områdene i vest, ved sivilisasjonens yttergrense, skjedde en ”sammensmelting ” av etniske identiteter. Det ble dannet en ny ”amerikansk” identitet. I 1908 ble Israel Zangwills sitt teaterstykke, ”The Melting Pot” satt opp på Broadway. Her fikk smelteprosessen, der innvandrerne sine etniske identiteter ble smeltet om til en amerikansk identitet, en dramatisk form. De ulike etniske gruppene vil smelte sammen til et ”nytt” folk. Det vil skapes en ny amerikansk etnisk identitet, som er forskjellig fra de etniske identitetene som var utgangspunktet. Denne teorien er blitt kalt ”melting pot ”– smeltingepot, etter tittelen på dette teaterstykket. Det er en konstruktivistisk teori da den sier at de forskjellige etniske identitetene vil bli omdannet til en ny, motsatt en teori om stabile ”essenser”. Omkring første verdenskrig fikk Turner støtte for teorien fra

²⁰ Kjeldstadli 2003: 394. Se også Jenkins 2004: 132-159.

Robert Park forsker ved Chicago School. Han mente imidlertid at prosessen med å få dannet en egen amerikansk etnisk identitet ville ta lengre tid.²¹

Under første verdenskrig ble det i Amerika lagt et sterkt press på immigrantene for at det skulle skje en assimilering eller amerikanisering. Motsatsen til assimilering var en bindestrekidentitet. Assimilering har fått den betydningen at nye immigranter skal forlate sin opprinnelige kultur og overta den nye nasjonen sin kultur. Det kan knyttes mange spørsmål til denne oppfatningen, den forutsetter blant annet at det finnes en felles amerikansk kultur.

Det var flere som stilte spørsmål ved om det ville utvikle seg en felles amerikansk kultur slik "melting pot"-teorien forutsatte. Og de stilte spørsmålsteget ved om det var ønskelig med en raskest mulig assimilering. Flere mente at hver innvandrerguppe hadde noe å bidra med til den amerikanske nasjonen.²² Både Ole E. Rølvaag og Waldemar Ager i det norskamerikanske miljøet var sterke talsmenn for at de norske immigrantene skulle beholde en norsk - amerikansk etnisk identitet.²³ De mente at norskamerikaneren var en amerikaner som sto i en dobbel kontekst med tilhørighet både til Norge og Amerika. Øyvind T. Gulliksen sier det slik: "Å bli amerikaner var for Ager en mulighet til å fornyes i et nytt fedreland, samtidig med en revitalisering av sin gamle kulturtilhørighet."²⁴

Oscar Handelin brakte med boken: "The Uprooted" i 1951 et nytt perspektiv på integrasjonsprosessen, den rotløse immigraten. Handlin hadde et pessimistisk syn, dersom immigranten beholdt sin etniske identitet fra landet han forlot vil han stå utenfor det amerikanske samfunnet og bli rotløs. Dersom han forlot sin opprinnelige etniske identitet ville han føle et tomrom og han ville ikke få tilhørighet til Amerika.

"Ethnic Revival"

På 1960 tallet fikk en ny tankeklynge, i tilknytning til etnisk identitet, gjennomslag.²⁵ Tanken om en fullstendig assimilasjon og "melting pot" ble forkastet til fordel for en pluralisme, slik Rølvaag og Ager tidligere hadde argumentert for. De nye metaforene for integrasjonsprosessen var "salatbollen" eller "fruktsalat", utgangspunktet var at Amerika var et flerkulturelt samfunn. Det dannet et hele, men de enkelte bitene lot seg fortsatt klart

²¹ Her sitert etter Steinberg 1981: 45-48.

²² Lovoll 1975: 147.

²³ Gulliksen 1999: 233-270. Se også Rølvaag 1998: 77.

²⁴ Gulliksen 2001: 187. .

²⁵ Blanck 1997: 17-31.

identifisere. I Amerika var ikke de etniske gruppene som hadde innvandret blitt omdannet til en felles amerikansk kultur, det var fortsatt mange etniske grupper som forvaltet sin etniske identitet. En kan også se den etniske renessansen ut fra forhold i samfunnet, slik som flytting, rotløshet og manglende slektskapsfølelse. Etnisitet ble betraktet som et sosialt fenomen som handlet om gruppers avgrensing og forhold til hverandre. Etniske forskjeller var et resultat av kommunikasjon mellom gruppene, der kulturtrekk ble fremhevet, vedlikeholdt ut fra skiftende behov, det skjedde en konstruksjon. I etnifiserings-prosessen fikk enkelte kulturtrekk karakter av viktige symboler som markerte gruppeidentitet i kontrast til andre grupper. Den amerikanske filosofen og psykologen Georg Herbert Mead (1863-1931) formulerte en teori om identitet som har dannet et grunnlag for konstruktivistene sitt syn på etnisk identitet.²⁶ Et spebarn kan ikke skille mellom seg selv og omgivelsene. Etter hvert vil det oppdage at det er en forskjell på seg selv og noe annet. Etter hvert får barnet en "generalisert Annen" og det får da et "Selv", en personlig identitet i kontrast til den omgivende verden. Identitet er det som et menneske "identifiserer" seg med, og som er gjenkjennelig for "meg".

Grensene til "de andre" finnes i bevisstheten i symbolsk form. Symboler som var meningsfylte i én kontekst, kan fortsette å være det i en ny kontekst etter å ha blitt omplantet, man klarer å holde deres betydning noenlunde konstant. Identiteten kan være knyttet til det enkelte individ, men det kan også være knyttet til familie, slekt, venner, personer i en kommune og en nasjon. Mead mente at en gruppe ikke trengte å ha noe substansielt sammen uten det å være enige om at de er "annerledes" fra "de andre", det vil alltid foregå en fortolkning av de konkrete hendelsene.

Den britiske statsviteren Benedict Anderson hevder at nasjonen ikke er et "reelt" fellesskap, men det er et "forestilt" fellesskap. Endringer i kommunikasjonsmidlene gjorde det mulig å utveksle tanker, ideer og bilder over lange avstander. Innenfor en etnisk gruppe kan det finnes en form for fellesskap som ikke beror på konkret samhandling. Folk kan identifisere seg med andre fra samme etniske gruppe uten å kjenne dem personlig.²⁷

Den norske antropologen Fredrik Barth, har fått stor betydning for forståelsen av etniske grupper.²⁸ Etnisitet er noe som skapes der grupper møtes, i grenselandet mellom dem. Det er når grupper samhandler at de får bekreftet sin oppfatningen om at gruppene er forskjellige. Samhandlingen er komplekse aktiviteter, etnisiteten blir bare knyttet til noen få elementer, det kan være ytre trekk som hud og språk, det må være et ønske om å trekke en

²⁶ Her sitert etter Thuen 1992: 21.

²⁷ Anderson 1991.

²⁸ Fredrik Barth 1969: 9-38. Se også Jenkins 2004: 94-107. Samspillet mellom relasjoner og innholdet i etnisiteten se også, Klausen 1992: 204-221. og Blanck 1997: 11-16.

grense og det har med interesser å gjøre. Det er derfor ”omrisset” av gruppen som er viktig og ikke ”innholdet”. Etnisitet er ikke et produkt av at en gruppe har felles historie, språk, kultur og territorium, men etnisitet oppstår i samhandling med andre grupper.

Eric Hobsbawm har vist hvordan tradisjoner blir funnet opp i de moderne samfunn.²⁹ Etnisitet og etnisk identitet er ”konstruert” eller ”oppfunnet” i møtet med en fremmed og annerledes kultur blir man klar over sitt eget kulturelle særpreg. Kultur, identitet, etnisitet og tilhørighet blir begreper som ligner på hverandre. De handler om sosiale relasjoner og prosesser mer enn fastlagte egenskaper.³⁰ Kultur, etnisitet og identitet skapes i forhold til ”andre” og er ikke noe naturgitt. Werner Sollers hevder i boken ”Invention of Ethnicity” at etniske grupper ikke er stabile enheter, men de er del av en historisk prosess.³¹

Odd Lovoll bruker etnisitet som et grunnleggende begrep i sin forskning på norsk-amerikanere. Han tar utgangspunkt i Werner Sollers og Eric Hobsbawm sine teorier om en konstruert etnisitet. For å kunne bruke det i sin store undersøkelse om norskamerikanere har han endret og tilpasset begrepet slik at det er blitt et analytisk redskap som var tilpasset det formål han hadde for sin forskning.³² Han skriver dette:

I en etnisk gruppes sosialiseringssprosess over generasjoner vil aspekter ved deres verdier, normer og adferdsmønstre stadig bli forandret. Det er altså en etnisitet, konstruert gjennom en historisk prosess, som inkorporerer og omdanner felles kulturarv og historiske endringer. Den hviler med andre ord på sosiale og kulturelle realiteter.

Etnisitet innebærer forhandlinger og reforhandlinger, og i disse forhandlingene er det ikke bare den dominerende amerikanske kulturen som er i dialog med hver enkelt etnisk gruppe. De ulike etniske gruppene vil også relatere seg til hverandre på både positive og negative måter i et mangfoldig miljø av konkurrerende etniske identiteter.³³

Jeg vil bruke denne definisjonen av etnisitet i min analyse av den etnisitet som Karmøy Club har konstruert.

²⁹ Hobsbawm, Eric 1984: 1-14.

³⁰ Eriksen 2004. Se også Eriksen: 1994: 55-73.

³¹ Sollers 1989.

³² Lovoll 1999: 32.

³³ Lovoll 1999: 32.

Historiefortelling

På 1990-tallet er det blitt forsøkt å beskrive identitet som en historiefortelling. Da går en bort fra forestillingen om at identitet bare er et produkt av kontrasten mellom en ”selv” og en ”annen.” Identiteten blir da også et livsløp, som består av utallige historier, som utfolder seg, vokser og forgrener seg, og som bevarer kontinuiteten med sin fortid. Historiene til sammen gir et bilde av hvordan menneskene oppfatter sine liv, hvem de forestiller seg de er og hva de vil være.³⁴

Symboler

Begrepet symbol er et begrep som brukes i mange sammenhenger og kan ha flere betydninger. Et symbol representerer for det første noe mer enn seg selv. I symbolet er det lagret en mening slik at verden ikke blir en samling av enkeltepisoder uten sammenheng. Et symbol formidler mening, verdier, holdninger og følelser. Symbolet knytter begrepsinnholdet sammen med det konkrete uttrykket for begrepet. Det er noen som bruker symbol i en så omfattende betydning. Det gjelder åpenbart Cohen, hos han er lokalsamfunnet et symbolsk fellesskap, her lærer en seg de symbolene som gjør at en kan få en felles oppfatning av ting.³⁵

Begrepet symbol blir vanligvis brukt i en mer avgrenset betydning slik som når vi sier at korset er et kristent symbol. Korset representerer et meningsoverskudd som har sitt opphav i mange kilder, det gir noe mer enn det gjenstanden i seg selv forteller. Korset er en konkret gjenstand, men meningen har opphav i mange kilder. Et symbol kan derfor tolkes ulikt, og må relateres til en mottaker. Symbolene har en sosial funksjon, de gjør noe i et sosialt fellesskap. Kort sammenfattet kan en si at et symbol fyller fire funksjoner, det kan skape mening, kommunikasjon, integrasjon og dominans.³⁶

Litteratur om temaet

³⁴ Slettan 1994: 73-91. Se også Mathisen 1992, og Blanck1997: 26-29.

³⁵ Cohen 1985: 19-21. Se også Jenkins 2004: 108-123.

³⁶ Kjeldstadli 1997: 3-25.

Sentrale temaer hos mange migrasjonsforskere har vært å undersøke hvordan norskamerikanere har tilpasset seg livet i Amerika og hva innholdet i deres etniske identitet har vært. Odd Lovoll har i mange år forsket på norsk-amerikansk historie og publisert en lang rekke artikler og bøker. Fra 1995 til 1997 gjennomførte Lovoll et omfattende forskningsprosjekt. Han sier dette om prosjektet: "Dette er en case study utført for å legge fram et omfattende portrett av en "gammel" immigrantgruppe mot slutten av det tjuende århundre."³⁷ Resultatene av forskningsprosjektet har han blant annet publisert i boken: "Innfridde løfter", den er en tematisk fortsettelse av boken: "Det løfterike landet. En norskamerikansk historie".

Odd Lovoll viser i boken: "A Century of Urban Life, the Norwegians in Chicago before 1930", at norskamerikanerne bygget opp et nettverk og organisasjoner som hadde røtter fra Norge og impulser fra det amerikanske samfunn. Lovoll viser i et annet forskningsarbeid, publisert i boken: "Norske småbyer på prærien En kulturhistorisk studie", at norskamerikanerne hadde en sterk følelse av samhørighet som holdt seg levende i flere generasjoner".³⁸ Lovoll viser at norskamerikanerne hadde tilhørighet til to kulturer, det er en problemstilling som blir betegnet med "double landscape." Det temaet har også Øyvind Gulliksen tatt opp i avhandlingen: "Double Landscapes, Midwestern Texts, studies in Norwegian-American Literature".³⁹ Dorothy Burton Skårdal har forsket på norskamerikansk skjønnlitterær immigrantlitteratur. I boken: "The Divided Heart" mener hun å ha funnet at immigranten ikke klarte å få tilhørighet til to kulturer, de måtte velge enten Norge eller Amerika, ellers ville de få et "delt hjerte", og ikke føle seg hjemme noen steder.⁴⁰

Lovoll har også forsket på historien til bygdelagene i Amerika, i 1975 ga han ut: "A Folk Epic: The Bygdelag in Amerika". Bygdelagene var en særegen organisasjon for immigranter som kom fra samme distrikt i Norge. De var mest aktive i begynnelsen av det 20-århundre og høydepunktene i lagene sin virksomhet var arrangementene i forbindelse med feiringen av jubileene i 1914 og 1925. På de årlige stevnene var formålet å holde levende språk og utvalgte tradisjoner fra hjemstedet. Slik bidrar de til å konstruere en etnisk identitet.

Marit Martinsen har skrevet en hovedoppgave i historie med tittelen: "Fembøringen på Prærien Nordlandslaget af Amerika 1908-1945".⁴¹ Hun viser at i Nordlandslaget endret den nordnorske identiteten seg, det var en konstruert identitet. Samtidig var det noen elementer

³⁷ Lovoll 1999: 5.

³⁸ Lovoll 2005: 219-259.

³⁹ Gulliksen 1999.

⁴⁰ Skårdal 1974.

⁴¹ Martinsen 2003.

som hadde preg av å være tidløse, slik som fembøringen, kystbondelivet og navnet Nord-Norge. Den nordnorske identiten ble også koblet sammen med at nordlendingen var gode amerikanske borgere.

Elisabeth Drøyer har skrevet en hovedoppgave med tittelen: "Norwegian Americans in Chicago, 1945-1995, from ethnic community towards privatized ethnicity".⁴² Hovedfokuset blir rettet mot norskamerikanske institusjoner og hvorfor de har forsvunnet. Det at immigrasjonen nesten tok slutt, at norskamerikanere flyttet til forstedene og at det ikke lenger fantes en "hard kjerne" av ledere, hadde betydning. Bak dette lå det mer grunnleggende årsaker til tilbakegangen, de fikk etter hvert tilfredstilt sine behov utenfor det etniske samfunnet. Norsk-amerikanerne var ikke lenger avhengige av organisasjoner verken sosialt, politisk, eller av økonomiske grunner. Når omgivelsene ikke lenger identifiserte dem som en etnisk gruppe, forsvant motivasjonen til å vedlikeholde etnisiteten innenfor organisatoriske rammer.

Astrid Tollefsen gir i boken: "Following The Waters. Voices from the Final Norwegian Emigration", en svært personlig skildring av et norsk-amerikansk fiskermiljø i New Bedford.⁴³ Her bodde det mange karmøybuer og mange var pendlere, selv var hun andre generasjon karmøybu i Amerika. Hun gir et levende innblikk i det tette fellesskapet hun levde i, og den betydning som røttene og kontakten med Norge og Karmøy hadde for mange i denne småbyen.

Metode, kilder og kildekritikk

Knut Kjeldstadli skriver dette om modeller og teorier i historisk forskning:

Historikeren søker som regel etter motivene for handlingene når han skal forklare årsakene til en historisk hendelse. De intensjonale forklaringene gjør oss i stand til å forstå årsakene bak en handling. Dette er mer i samsvar med en hermeneutisk tilnærming til vitenskapelig metode. Årsaksforklaringene, som er mer brukt innen naturvitenskapene, er stort sett med på å påvise en historisk hendelse.⁴⁴

Det er den hermeneutiske tilnærmingen jeg har brukt i denne studien for å komme i et direkte og nært forhold både til personene og de forhold som skal utforske. Jeg har prøvet å forstå

⁴² Drøyer 1998.

⁴³ Tollefsen 2004.

⁴⁴ Kjeldstadli 1992: 237-252.

dem ut fra deres egne premisser, slik at jeg kunne trenge inn i hensikten, målet og motivene bak opprettelsen og driften Karmøy Club. Denne metoden ivaretar individuelle variasjoner i den kultur som beskrives. Jeg har i studien brukt flere teknikker for å oppnå denne innfallsvinkelen, det har vært dybdeintervju, spørreliste der mange informanter har svart på de samme spørsmål, skriftlige kilder som vedtekter, arkivmateriale, medlemsblad og aviser, billedmateriale og observerende deltakelse.

Kvalitative kilder

I kvalitative kilder er det nødvendig å tolke kilden enten det er en skriftlig kilde eller det er en informant som forteller noe som vedkommende har opplevd. Knut Kjeldstadli forklarer det slik: ”Med kvalitative teknikker søker en å finne ut om noe fantes, hva noe var og betydde”.⁴⁵

Medlemsbladet Karmøy-Buen

Medlemsbladet Karmøy-Buen har vært en sentral kilde i denne studien. Bladet kom ut med fire nummer hvert år, det første nummer kom ut bare noen få måneder etter at klubben ble stiftet, og bladet har kommet ut regelmessig frem til 2004 med totalt 42 nummer.⁴⁶

Vedtektene bestemte at styret hadde hele det formelle ansvaret for driften av klubben, medlemmene hadde en formell oppgave: å velge representanter til styret. Styret var derfor ikke pålagt, slik som det er vanlig i Norge, å legge frem verken årsmelding eller regnskap på et årsmøte. Styret ønsket at det skulle være en god kommunikasjon mellom styret og medlemmene, i denne kommunikasjonen var medlemsbladet et helt sentralt virkemiddel. I en årsmelding blir det i mange lag og foreninger bare referert konkrete opplysninger om hva som har skjedd det siste året. I medlemsbladet fikk styret formidlet både fakta om driften og det ble formidlet stemninger, meninger, verdier og holdninger både gjennom tekst og en utstrakt bruk av bilder.

Dette er kilder som er skrevet noenlunde samtidig med det kilden handler om, mottakeren var medlemmene i klubben. Mange hadde vært involvert i det som det ble skrevet om, de kunne dermed kontrollere innholdet, det skulle tilsi at innholdet var troverdig. Dersom en mener at det hadde vært et vellykket arrangement, så kan det nok ha blitt brukt litt rosende og blomstrende beskrivelser av det som skjedde. Men en må regne med at innholdet i

⁴⁵ Kjeldstadli 1992: 175.

⁴⁶ Etter 2004 har Karmøy-Buen bare kommet ut med ett nummer; det var våren 2005.

hovedsak gjenspeiler det medlemmene har opplevd. Det er relativt lite stoff om forhold som har blitt opplevd som negativt for klubben. Det er derfor grunn til å regne med at medlemsbladet er en mangelfull kilde for å få vite hva som ikke er har fungert så godt, det meste av dette har nok ikke blitt omtalt.

I de fleste nummer har presidenten en egen spalte: "A Message from the President". Dette er en kilde som gir innsikt i de spørsmål som presidenten og styret var opptatt med, og hva han mente om ulike forhold. Slik som i bladet for øvrig, er det de positive forhold som det blir lagt mest vekt på, men presidenten skriver også om forhold som han føler de ikke har lykkes med, det gjør kilden troverdig. Det har lyktes å kontrollere utsagn med andre kilder, det viste at presidenten hadde en nøktern holdning til sin egen, og andre, sin betydning for klubben sin drift.

Det var få personer som har hatt ansvar for å produsere bladet. Redaksjonskomiteen har hatt ønske om å engasjere flere, men det lyktes i svært liten grad. Redaksjonskomiteen har derfor ikke hatt noe problem med at de hadde for mye stoff, problemet har vært å få produsert nok stoff til å fylle hvert nummer. Av den grunn er det god grunn til å tro at redaksjonskomiteen har omtalt alle forhold ved driften av klubben som de følte hadde betydning for medlemmene. Når det gjelder holdninger som bladet formidler, trenger de ikke alltid være representative for medlemmene sine holdninger, det er grunn til å tro at de mer avspeiler holdninger hos de få som produserte stoffet; styret og presidenten.

Intervjuer

I forbindelse med oppgaven har jeg hatt omfattende intervjuer med 19 personer som har vært tilknyttet Karmøy Club. Jeg har dessuten fått tillatelse til å bruke 14 intervjuer med pendlere og deres familie som har hatt kontakt med karmøybuen i Seattle, jeg har dermed totalt 33 informanter som er blitt intervjuet.

Tabell 1.1 Informanter som er blitt intervjuet

	Menn	Kvinner	Sum
Sentrale personer i Karmøy Club sitt styre	3	1	4
1. generasjon medlemmer som emigrerte fra Karmøy som voksne	3	4	7
1. og 2. gen. som var barn og unge på 1980- og 90-tallet.	3	1	4
Ektefelle uten tilknytning til Karmøy.		1	1
Personer som bor på Karmøy og som har hatt nær kontakt med Karmøy Club	3	0	3
Personer som bor på Karmøy, pendlere og deres familie, og som har hatt kontakt med karmøybuen i Seattle ⁴⁷	8	6	14
Sum	20	13	33

Kilde: Terje Garvik

Jeg hadde før intervjuet en plan for hva jeg ønsket å få informasjon om, den var forskjellig for de ulike informantene. For tiden før Karmøy Club ble stiftet var intervjuene oftest lagt opp kronologisk, men det ble lagt vekt på ulike sider hos livet til informantene. I medlemsbladet ”Karmøy-Buen” hadde jeg opplysninger om aktivitetene og tiltakene klubben hadde avviklet. Det var informanten sin mening og holdning jeg ønsket å få informasjon om.⁴⁸ Intervjuet ble organisert etter tema, slik at informanten fortalte om juletreffestene eller picnicene. Intervjuene hadde en relativ åpen form hvor informanten hadde frihet til selv å bestemme tema. Det har ført til at mange tema som jeg i utgangspunktet ikke hadde tenkt å ta opp, er blitt belyst; det har også ført til at jeg har fått informasjon som er lite relevant. Fordelen har vært at jeg i etterkant, når jeg har arbeidet med stoffet og har skullet tolke det, så har jeg funnet formuleringer og tema som har blitt viktige, og som jeg før intervjuet ikke hadde tenkt på.

Når en ikke følger en fast spørreliste og gir informanten frihet til selv å velge, så ser jeg i ettertid at mange av spørsmålene kunne vært formulert annerledes. Når en behandler et tema og en ønsker å få belyst en spesiell side, er det lett å stille ledende spørsmål for å penne informanten inn på temaet; i etterkant når jeg studerer intervjuene ser jeg at det er gjort for mange ganger. En erfaring i forbindelse med ledende spørsmål er likevel at informanten kan benekte min påstand, det viser at vedkommende er selvstendig og sier det som han mener

⁴⁷ Finngan 1998, og Borch 2000. To prosjektoppgaver som omhandler pendlingen mellom vest-Karmøy og Amerika.

⁴⁸ Kjeldstadli 1981: 66-84.

uavhengig av spørsmålsstilling. Derfor kan også ledende spørsmål ha sin verdi. Det er viktig å vurdere hvilket tema en samtaler om; mange tema har informanten ikke noen sterke følelser i forhold til som tilsier at det blir gitt en skjev fremstilling. I noen tema, for eksempel når en snakker om holdninger som barna har, kan det ligge et sterkt ønske om at de skal ha en bestemt holdning. Da må en regne med at det kan ha påvirket uttalelsen. Ofte har jeg stilt samme spørsmål flere ganger, av og til bevisst, andre ganger mer ubevisst. Det kan skape forvirring, men kan også være nyttig fordi det viste seg ofte at informanten ikke svarte det samme, men utdyper svaret og vinklet informasjonen annerledes.

Spørrelister

Jeg har utarbeidet en spørreliste som ble sendt ut til alle som var medlem i 2003.

(Se Appendiks.) Jeg fikk svar fra 31 medlemmer, noen hadde vært medlem helt fra start mens andre var blitt medlem senere. På spørreskjemaet fikk informantene både si noe om sitt forhold til Karmøy, bakgrunn for at de ble medlem, og hvor aktive de har vært i klubben. Både for de som hadde svart på spørrelistene og de som var blitt intervjuet, så vil det ikke være mulig å finne ut hvem den enkelte informant var uten at det var gitt spesiell tillatelse fra informanten.⁴⁹

Studietur til Seattle

Jeg har hatt ett studieopphold i Seattle, 10.-19. mai i 2002, i forbindelse med oppgaven. Det var flere kryssende hensyn som måtte avveies når studieturen skulle planlegges, både med hensyn til metode og kilder. Jeg måtte forsøke å finne ut av hvilke kilder jeg hadde mulighet å få tilgang på hjemme på Karmøy, og hvilke jeg var avhengig av å være i Seattle for å kunne få tilgang til. Den tette kontakten som mange av medlemmene i klubben hadde med Karmøy, gjorde at det var relativt enkelt å få intervjuer med et bredt utvalg av medlemmer i forbindelse med besøkt på Karmøy. Bruk av e-post gjør det i dag enkelt å kommunisere over lange avstander dersom en vet hvem en skal kontakte. Jeg valgte å legge hovedvekt på å oppleve arrangementer i Karmøy Club, og få kontakt med personer, og oppleve miljøer som hadde tilknytning til klubben sin virksomhet. Tidspunktet for studieturen var et annet spørsmål jeg

⁴⁹ Alle intervjuer, lydbånd og avskrifter, og spørrelister vil bli oppbevart og forvaltet av Karmsund Folkemuseum, Haugesund.

måtte ta stilling til. Ved å reise i en tidlig fase av studiet kunne jeg få informasjon som kunne bli nyttig i arbeidet med å tolke informasjonen jeg hadde tilgang til, dersom jeg valgte å reise senere i studieprosessen ville jeg vite mer presist hvilken informasjon som var mest relevant og hvilke relasjoner som var mest interessante. Jeg valgte å reise på et tidlig tidspunkt, da hadde jeg arbeidet under ett år på deltid med oppgaven. Også forholdet til klubben var et moment som jeg måtte ta hensyn til. Jeg valgte å reise et år da Karmøy kommune hadde bestemt at de ikke ønsket å sende noen representant i forbindelse med 17. mai feiringen. Det medførte at jeg ble klubben sin hovedgjest fra Karmøy i forbindelse med feiringen, jeg bodde privat, og det ble lagt stor vekt på å legge forholdene til rette for meg slik at jeg kunne få utført de oppgavene jeg ønsket i forbindelse med studiene.

Før jeg reiste hadde jeg skrevet en hilsen i medlemsbladet Karmøy-Buen hvor jeg presenterte meg selv, og hva studiet handlet om.⁵⁰ Jeg oppfordret medlemmene til å ta kontakt, og det var to medlemmer som tok kontakt via e-post.

For å få fatt på den informasjonen jeg ønsket brukte jeg deltakende observasjon. Jeg deltok på to arrangementer, 17.-mai festen for medlemmene og paraden som ble arrangert 17. mai. Da jeg var klubben sin hovedgjest fra Karmøy, holdt jeg et kåseri på festen og jeg overrakte gaver og fikk gaver. Utenom disse arrangementene deltok jeg også på en lunsj som 17.-mai-komiteen i Seattle hadde stelt i stand, og på en friluftskonsert med ulike kor og orkestre som hadde tilknytning til Norge.

Ved å bo privat fikk jeg innsikt i hvordan en første generasjon familie levde, og relasjonene mellom familiemedlemmene. Jeg ble sammen med vertsfamilien, og alene, invitert hjem til flere av medlemmer i Karmøy Club.

Karmøybuen hadde mange møteplasser i Ballard, for å få innsikt i miljøet på disse stedene oppsøkte jeg flere, slik som kirker, kafeer og bedrifter. Jeg hadde møte og fikk opprettet kontakt med flere personer som hadde tilknytning til Karmøy Club. Jeg fikk også innsyn i hvordan Bergen Sister Association drev sitt arbeid. Jeg fikk tilbud om å være med på en båttur på Lake Washington for noen av medlemmene i organisasjonen og personer som var knyttet til Universitet i Bergen og Norges Handelshøyskole som hadde studieopphold på Universitet i Seattle.

Etter at jeg var kommet tilbake til Karmøy hadde jeg lysbildekåserier i to pensjonistforeninger på Karmøy. Det gjorde at jeg fikk kontakt med flere som hadde bodd i Amerika, og som hadde pendlet, og kjente godt til både Karmøy Club og miljøet i Seattle og i Alaska. Den deltakende observasjon er ikke kilder i den forstand at informasjonen blir

⁵⁰ Karmøy-Buen nr. 36, 2001.

registrert og kan kontrolleres. ”Særlig etnologer og sosialantropologer fører under feltarbeidet ofte korte, uformelle samtaler: i butikken, på arbeidsplassen, ved kaffebordet. De nedtegnes sjelden, men kan inneholde fakta som siden kan anvendes, eller sammen med observasjoner utgjør et slags fond for forskerens forståelse.”⁵¹ Det er i denne sammenheng at studieturen til Seattle har vært en viktig kilde i min studie.

Om å forske på sine egne

Ved å være Karmøy Club sin hovedgjest fra Karmøy, hadde jeg en spesiell rolle i forbindelse med studieturen, jeg hadde da ikke lenger et distansert forhold til studieobjektet. Da jeg hadde gitt, og under besøket gav, informasjon om meg selv og hva jeg forsket på, så var medlemmene klar over denne rollen som jeg hadde under besøket. Som karmøybu fyller jeg betingelsene for medlemskap, fra 2002 har jeg vært medlem i klubben, grunnen til det var at jeg ønsket å få den samme informasjon som de øvrige medlemmene. Det å ha et så tett forhold til det en forsker på kan være problematisk, men det har også flere fordeler. Jeg opplevde en gang at en informant håpet at jeg ikke ble skuffet fordi vedkommende hadde meldt seg ut av klubben, det kan påvirke svarene dersom informantene trodde intervjuer hadde bestemte ønsker for klubben. Jeg opplevde også at det var fordel å være karmøybu, da fikk jeg innsikt i et forhold som det hadde vært vanskelig å oppleve direkte uten å være karmøybu. Jeg fikk erfare hva det vil si å tilhøre en gruppe som ble tilskrevet status på grunn av den dominerende rolle karmøybuer hadde innenfor fiskeriene. Det er en relevant problemstilling i studien som medlemmene i Karmøy Club kan oppleve.

Kvantitative kilder

Jeg har fått informasjon om antall medlemmer hvert år fra 1992 til og med 2004 fra medlemsarkivet. Hvem som satt i styret, og de oppgaver styremedlemmene hadde, er skrevet i hvert nummer av medlemsbladet Karmøy-Buen. I medlemsbladet er også andre kvantitative opplysninger publisert, slik som økonomiske forhold. Jeg har i studien hatt bruk for data om karmøybuen som bosatte seg i Seattle fra 1960-tallet og utover og om medlemmene i Karmøy Club da klubben ble stiftet og i 2003.⁵² Jeg har brukt medlemslister fra 1991/1992 og fra

⁵¹ Rosander 1981: 12.

⁵² Jeg valgte 2003 fordi jeg startet med arbeidet å få informasjon om medlemmene og forberede spørreundersøkelsen i 2004.

2003. Jeg ønsket informasjon om medlemmenes alder, fødested og yrke. Noen data har jeg skaffet ved direkte kontakt, men de fleste data har jeg fått indirekte av folk som kjente personene. Jeg har brukt flere informanter og har flere ganger kunnet kryssjekke opplysningene jeg har fått. Jeg har også brukt medlemslisten fra 1991/1992 som kilde til de som bosatte seg i Seattle fra 1960-tallet og utover, fordi så mange av de voksne første generasjon innvandrere ble medlem da klubben ble stiftet.⁵³ De data jeg har fått gir en grovmasket oversikt over de forhold som jeg har analysert. Disse opplysningene kan derfor bare brukes til å sannsynliggjøre det bildet som jeg har fått gjennom intervju og andre kilder. For å holde orden på datene er de lagt inn i regnearket Exell.

Redegjørelse for disposisjonen

I kapittel 2 blir bakgrunnen for at Karmøy Club ble stiftet belyst, de forholdene som karmøybuen levde under på Karmøy og i Seattle, og de endringene som skjedde på 1980-tallet blir beskrevet og drøftet. Det blir gjort rede for funksjoner og holdninger knyttet til sosiale nettverk i arbeid og fritid og de endringene som skjedde.

I kapittel 3 blir stiftelsen av Karmøy Club beskrevet og drøftet. Hovedfokuset blir lagt på drivkreftene som førte til at klubben ble stiftet, det var noen mer allmenne som var bestemt av tiden de levde i, og det var noen spesifikke knyttet til karmøybuen. Vedtektene og andre forhold i forbindelse med stiftelsen la føringer for driften av klubben, det blir drøftet hvordan disse føringene ville innvirke på funksjoner og holdninger i klubben.

I kapittel 4 blir de arrangementene og tiltakene som klubben satte i gang de to første årene beskrevet og drøftet. Denne tiden var preget av at både styret og medlemmene måtte ta mange valg som ble synliggjort i arrangementer, tiltak og holdninger, valgene som ble tatt viste de funksjonene som klubben dekket.

I kapittel 5 blir det beskrevet og drøftet hvordan virksomheten ble ført videre og de endringer som fant sted frem til 2005. Det er relasjonene mellom medlemmene i klubben, til Karmøy, og til det amerikanske samfunnet som blir satt i sentrum. Det blir gjort rede for de ritualene som klubben skapte, og de symbolene som ble tatt i bruk og den virkning de hadde i tilknytning til relasjonene i klubben. Til slutt blir det trukket en konklusjon om hvordan nettverkene har fungert både før og etter at klubben ble stiftet.

⁵³ Informant nr.1: 4.

Kapittel 6 er en oppsummering hvor hovedpunktene i fremstillingen blir knyttet opp mot de teoriene som er beskrevet i innledningskapittelet.

Kapittel 2: Bakgrunn for stiftelsen av Karmøy Club

Hovedtema i dette kapittelet er bakgrunnen for at karmøybuen i Seattle startet en Karmøy Club. For å kunne svare på det, må en for det første vite hvem som reiste, når de reiste, og hvordan forholdene var på det stedet de reiste fra. En må dernest vite noe om hvilket samfunn de møtte i Seattle, og hvordan de ble påvirket av dette samfunnet. For det tredje må en vite noe om hvordan forbindelsene var mellom karmøybuen i Seattle og karmøybuen på Karmøy, og de forandringer som skjedde her. Og endelig vil jeg vil sammenligne den første tiden med forholdene på 1980-årene, tiden før Karmøy Club ble stiftet, for å finne ut hva som kan være årsakene til at klubben ble stiftet.

Hvilket samfunn møtte karmøybuen i Seattle?

Seattle ligger i King county i staten Washington. I 1990 hadde King county 110 094 innbyggere av norsk ætt. I staten som helhet var det 333 521 mennesker med norsk som første eller andre etniske tilhørighet, tilsvarende 6,9% av befolkningen i Washington.⁵⁴

Ballard er en bydel i den nordlige delen av Seattle. Her slo mange immigranter fra Skandinavia seg ned. De fiskeriene som foregår i Alaska og på Stillehavskysten har Ballard som base, reparasjon og vedlikehold av fiskebåtene ble gjort her. Ledelse og administrasjon av fiskebåtene var også lokalisert til Ballard.⁵⁵

Nordmenn har vært aktive innenfor flere fiskerier og fiskeindustrien på vest-kysten.⁵⁶ I 1920 var norskamerikanere den dominerende gruppen i kveitefiskeindustrien som fiskere og båteiere. A. K. Larsen beregnet at 95 prosent av fiskerne, og en enda større prosent av dem

⁵⁴ Lovoll 1999: 46.

⁵⁵ Freemann 1988:265-274.

⁵⁶ Tollefsen 2004: 415-419.

som eide kveiteskonner i 1920, var norske immigranter.⁵⁷ I 1940 ble det anslått at av de fire hundre kveitebåtene, var mer enn ni av ti personer norske, selv om færre var norskfødte.⁵⁸ De siste ti-årene har kveite-fisket gått tilbake. Fra 1960-årene var det også mange norskamerikanere som deltok i fiske og fiskeindustrien. De fisket kveite, torsk, laks og krabbe. Norskamerikanerne spilte en viktig rolle i utviklingen av king crab-fisket og bearbeiding og omsetning av krabben fra midten av 1960-årene.⁵⁹

Hvem kom til Seattle?

Magne Nes forteller at i 1957 reiste han sammen med to kamerater fra New Bedford til Seattle for å få arbeid som fisker.⁶⁰ Kameratene fra Karmøy klarte ikke å få slikt arbeid selv om de var erfarne fiskere. De måtte reise tilbake til New Bedford og fortsette som fiskere der. To år senere prøvde de på nytt og da fikk de hyre på en fiskebåt. En årsak til at det var vanskelig å få arbeid, var at dette var før den store ekspansjonen innenfor fiskeriene på vestkysten som kom på 1960 og 1970-tallet. En annen årsak var at på den tiden bare var noen få fiskere fra Karmøy i Seattle. Mange fiskebåteiere hadde den holdningen at de ansatte folk som de hadde litt kjennskap til, da var det en fordel dersom en var i slekt eller kom fra hjemstedet i Norge.⁶¹

De aller fleste karmøybuer kom, slik som Magne Nes, til Seattle for å delta i fiske.⁶² Kaare Ness er fisker, båteier og eier av fiskeindustri. Han kjenner fiskerimiljøet både på øst- og vestkysten av Amerika svært godt. I et intervju i 2001 sier han dette:

- Er det mange av medlemmene i Karmøy Club som har tilknytning til fiskeriene?
- Ja, det er det, det vil vera mesteparten det, veit du, nesten 100%. Eg vil ikkje seia 100%, men over 90% i alle fall som er part av fiskeriene. Noen [var engasjert] litt mer i sesongfiskerier, de hadde kanskje en carpenter-jobb på sida.⁶³

⁵⁷ Lovoll 1999: 109.

⁵⁸ Lovoll 1999: 110.

⁵⁹ Informant nr.1: 25. Se også informant nr. 13:3.

⁶⁰ Intervju med Magne Nes: 1.

⁶¹ Tollefsen 2004: 391. I et intervju sier Kaare Ness: "We got more people from New Bedford to come onto our boat. I hired men from Karmøy, and when we needed more they got their friends. The boat owners always hired someone they knew."

⁶² Tollefsen 2004: 389.

⁶³ Intervju med Kaare Ness: 10.

De følgende fem tabellene gir et sammendrag av de dataene som jeg har samlet inn i forbindelse med oppgaven.

Tabell 2.1: Fødselssted for første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992

	Født i Norge	Født på Karmøy	Født på vest-Karmøy	Født på Vestlandet	Født annet Sted i Norge
Menn	93 (61%)	83 (54%)	67 (44%)	9 (6%)	1 (1%)
Kvinner	60 (39%)	47 (31%)	30 (19%)	11 (7%)	2 (1%)
Sum	153 (100%)	130 (85%)	97 (63%)	20 (13%)	3 (2%)

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Tabell 2.2: Yrkesfordeling første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992

	Fisker	Båteier og fisker	Sjømann	Husmor	Annet yrke	Sum
Menn	64	16	9		20	93
Kvinner	0	0	0	47	13	60
						153

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Tabell 2.3: Fødselsår første generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992

	1900-1909	1910-1919	1920-1929	1930-1939	1940-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979	Sum
Menn	1	9	17	21	25	8	10	2	93
Kvinner	2	6	14	17	13	5	3		60
Tilsammen	3 (2%)	15 (10%)	31 (20%)	38 (25%)	38 (25%)	13 (8,5%)	13 (8,5%)	2 (1%)	153 (100%)

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Tabell 2.4: Fødselsår andre eller senere generasjon medlemmer i Karmøy Club 1991/1992

	1930-1999	1940-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979	Sum
Menn	0	3	8	18	8	37
Kvinner	5	5	8	9	8	35

Sum	5 (7%)	8 (11%)	16 (22%)	27 (38%)	16 (22%)	72 (100%)
-----	--------	---------	----------	----------	----------	-----------

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Tabell 2.5: Yrkesfordeling, andre og senere generasjoner medlemmer i Karmøy Club i 1992/1992

	Andre og senere generasjon	Fisker	Båteier og fisker	Sjømann	Husmor	Annet yrke
Menn	37	16	1	0	0	21
Kvinner	35	0	0	0	8	27
Sum	72	16	1		8	48

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Tabell 2.6: Antall medlemmer totalt i Karmøy Club 1991/1992⁶⁴

	Første generasjon	Andre og senere generasjoner	Sum
Menn	93	37	130
Kvinner	60	35	95
	153	72	225

Kilde: Database laget av Terje Garvik.

Jeg har data på 130 personer som er født på Karmøy, av disse er 97 født på vest-Karmøy. Det var færre kvinner enn menn som var født på vest-Karmøy, mennene flyttet hit på grunn av arbeidet, kvinnene kom først og fremst fordi de var ektefelle eller fordi andre i familien flyttet hit. Antallet første generasjon innvandrete karmøybuer som var bosatt i Seattle, har variert hele tiden, fra noen få på begynnelsen av 1960-tallet til sannsynligvis en topp på slutten av 1970-tallet, og deretter en tilbakegang. Det er helt sikkert kan si, er at antallet var høyere enn 130 på 1970-tallet fordi jeg ikke har fått registrert alle medlemmene, noen var ikke medlem i klubben, det gjaldt flere under 18 år, noen var døde, og noen hadde reist tilbake til Norge eller flyttet andre steder. I mine tall var 70% født mellom 1920 og 1950, det vil si at mange var i tidlig fase i sin yrkesaktive alder og mange var småbarnfamilier da de kom til Seattle. Av 93 første generasjon menn var 64 tilknyttet fiskeriene og 16 var båteiere, det bekrefter en sterk tilknytning til fiskeriene og at tidene var gode slik at mange var blitt båteiere. Bakgrunnen til

⁶⁴Regnskapsåret for 1992 var slutt 31.07 1992.

de som hadde tilknytning til fiskeriene var at de fleste bare hadde gått sju år på folkeskole på Karmøy. En informant sier det på denne måten:

Me fekk jo berre folkeskulen då, det var ikkje annet i den tida, og så var det fiske når du var 14-15 år. Enten så fór ein på fiske eller så fór ein til sjøs det var bare dei to tingene å velja mellom. Ja, dersom du ikkje var bonde eller så, men det var der få av.⁶⁵

Karmøybuen sin migrasjon til Seattle var kjedemigrasjon, det vil si at de første trakk de neste etter seg. Noen få karmøybuer var kommet var kommet før 1960, så kom noen fra karmøykolonien i New Bedford. Etter noen år kom de andre både fra Karmøy, New Bedford og andre steder i Amerika. Karmøybuen var arbeidsmigranter, de valgte selv å reise, mange hadde spesialkunnskaper innenfor fiske. Denne gruppen migranter hadde flere valgmuligheter, utsiktene til bedre fortjeneste var en sentral drivkraft for migrasjonen. Arbeidsvandringen ble koblet sammen med kjedemigrasjon som mekanisme, fordi personlige relasjoner førte til at de oftest fikk arbeid på ”Karmøybåter”.

Arven fra Karmøy

Årstallet 1965 danner et viktig skille i Karmøy sin historie, da ble sju kommuner på Karmøy slått sammen til Karmøy kommune.⁶⁶ Vest-Karmøy består av kommunene Åkra, Skudenes og Skudeneshavn. Bakgrunnen for at de sju kommunene ble slått sammen var at i 1964 startet Norsk Hydro og det amerikanske industriselskapet Alnor sin bygging av en stor aluminiumsfabrikk på Karmøy. Driften startet i 1967 med ca.1500 arbeidsplasser.⁶⁷ Før 1960 hadde fiskeriene og virksomhet knyttet til fiskeriene og jordbruk vært dominerende. Vest-Karmøy skilte seg ut fra resten av Karmøy, her hadde fiskeriene en enda mer dominerende rolle.⁶⁸ En annen grunn til at vest-Karmøy skilte seg ut, var at så mange hadde immigrert til Amerika. En del av disse kom tilbake etter noen år.⁶⁹ I dette avsnittet vil jeg først og fremst beskrive forholdene på vest-Karmøy før 1965, fordi en så stor del av de som bosatte seg i Seattle kom herfra.

⁶⁵ Informant nr. 26: 1.

⁶⁶ Espeland 1994: 157-179. Se også Osland 1990: 57-69.

⁶⁷ Eliassen 1989: 13-46.

⁶⁸ Nordvik 1987: 34-45.

⁶⁹ Gjersvik 1984: 98. Mellom 1945 og 1965 hadde 435 av 693 vendt tilbake fra Amerika

Arbeid og fellesskap blant mennene

De aller fleste på vest-Karmøy var fiskere. Noen hadde også et lite småbruk, men det var fisket som betydde mest økonomisk. En kan spekulere på om det å være fisker fører til en sterk påvirkning av den enkelte fisker sin identitet på grunn av miljøet de lever i. En informant sier det slik: ”Det er fiskaren sitt lodd det, ellers er du ikkje fiskar, du må ha tru på deg sjølv og du må ha tru på kammeraten din, som har deg i sin hånd når det gjelder sikkerhet.”⁷⁰ Det er grunn til å tro at de nettverkene fiskerne deltar i, og de verdier og holdninger som disse nettverkene synliggjør, er blitt påvirket av fiskermiljøet.

Av sesongfiskeriene så var det sildafisket på vinteren som var viktigst, det var et fiskeri som de fleste menn var engasjert i. Det var mange som var engasjert i fiske og sjøfart hele året, en som drev på heltid forteller om sitt arbeid i årene etter andre verdenskrig.

- Var du på fiske?

- Ja, eg var heila året eg. Fyste var eg på vinteren, reiste etter jul, så holdt me på tel midten på mars og så var eg i frakte fart, reiste her på kysten ifra Kirkenes til Oslo og rundt heile kysten og når me slutta fraktofarten då i slutten av juni så var det på Island i fleire måneder. Ja, å så når me kom av Island på hausten, så var det direkte å ta silda om bord så me hadde fiska på Island og så gjekk me til Gøteborg og leverte og så fortsette me då. Ein gong var me heilt til lille julaften før me kom him. Så det gjekk i ett, me var aldri hima.⁷¹

Når en gutt var konfirmert, ble han sett på som voksen, og det ble forventet at han fikk seg arbeid. De var forberedt på det arbeidet de møtte i yrkeslivet, fordi de hadde vært med i arbeidet på gården og på heimefisket. Etter konfirmasjonen tok noen arbeid på en gård, de fleste reiste til sjøs eller fikk arbeid på en fiskebåt. Svært få ungdommer fortsatte å gå på skole etter folkeskolen. En informant sier om forholdene på 1950-tallet: ”Det var slik at når du gjekk på skule etter at du var 14 år, var du enten late eller spesielle”.⁷² Overgangen fra

⁷⁰ Informant nr.38: 8.

⁷¹ Informant nr. 26: 4.

⁷² Informant nr.3: 1.

barn til de voksne mennene sitt fellesskap gikk raskt. En informant forteller om en opplevelse i 1954:

Ja, eg begynte når eg var 14, eg. Då begynte eg som byssegut. Det var på fiske, nordafiske, så me sa. Og då kan eg koma på, at då me kom til Florøy, så var der kontroll. Og då var 15 år så var grenså. Og då fekk eg beskjed fra skipperen at nå var det ein som gjekk rundt, og hvis han kom om bord, så måtte eg seia at eg var sonen hans.⁷³

Etter noen år som fisker eller sjømann var det mange som tok kortere fagkurser eller gikk et eller flere år på en yrkesskole. ”Eg var 17 år, då gjekk eg på kokkaskolen i Bergen og etter eg var ferdig der, så var de tilbars på båten.”⁷⁴

Mannskapet på fiskebåten var ofte fra samme bygda, og mange var i slekt med hverandre. Det var et sterkt samhold dersom noen trengte hjelp, både blant fiskerne og de som var hjemme. Mange satte sitt eget liv i fare for å være med å hjelpe en fiskebåt som var kommet i vansker eller var forlist. Dersom en fiskebåt forliste og mannskapet omkom, var det noe som angikk hele lokalsamfunnet. Uvær og ulykker var aldri langt borte. Mange levde i en stadig angst for at noe galt kunne skje, da var det godt å ha noen å dele angsten med. Når ulykken var et faktum angikk det hele lokalsamfunnet. Georg Rolfsen skrev i 1960 et minneord om mannskapet på tre som var omkommet på havet med skøyta ”Captiva.”

Flaggene vaiet på halv stang i byen og på hvert skip som lå i havnen. En sørgende og vemodig stemning la seg over vår by. Skudeneshavns befolkning er som en familie når ulykken rammer.⁷⁵

Det var også samarbeid innenfor jordbruket. Det var vanlig med dugnad i ulike sammenhenger. Rolf Høines forteller at om sommeren kunne det av og til være problemer med å få inn det tørre høyet fordi det var utsikt til regn. Når siste høylasset var vel inne på egen låve, var det ikke tid til å slappe av. ”Nå tar du hesten og går bort til naboen og hjelper han, for han har enda mange lass igjen”.⁷⁶ Dette var helt naturlig forteller han, det var ikke engang noen som stilte spørsmål ved hva vi skulle der da vi kom.

⁷³ Informant nr.23: 1.

⁷⁴ Informant nr. 23: 1.

⁷⁵ Totland 2001: 80.

⁷⁶ Totland 2001: 19.

Det var ofte mangel på kontanter, derfor var det viktig å være mest mulig selvhjulpen både på gården og innenfor fiskeriene. For å bruke minst mulig kontanter ble det gjort en del byttte-arbeid, men tross dette var det noen varer og tjenester de måtte kjøpe. De fleste innkjøp ble gjort i nærmiljøet dersom det var mulig. Bygdene hadde sine landhandlere med sine faste kunder. De fleste hadde også sine faste håndverkere dersom en trengte det, fiskerne hadde skipshandleren og verkstedet som de brukte. Det aller meste var basert på muntlige avtaler og en sterk tillit til at alle parter gjorde rett og skjel for seg. Det galdt både det arbeid som ble gjort og betalingen for arbeidet, det ble en æresak å holde avtalene.

Svært få fiskere var med i organisasjoner, fordi de var så mye borte hjemmefra. Noen fiskere var likevel med. ”Eg var med i fiskarlaget, Ferkingstad fiskarlag heitte det då. Der var eg med frå 1929 og utover. Der var eg aktiv, me hadde møter og diskuterte fiskerilover og regler.”⁷⁷

Arbeid og fellesskap blant kvinnene

Når mannen var på fiske eller til sjøs, måtte kvinnene ta det tyngste ansvaret for familien, økonomi, hus og kanskje et småbruk.⁷⁸ Når hus eller redskaper trengte reparasjon, måtte de selv ordne det eller få tak i hjelp utenfra. Da var det godt å ha slekt og naboer som kunne gi hjelp og støtte. En informant forteller:

Som barn husket hun godt at kvinnene støttet hverandre. De samlet seg ofte hos hverandre, sang og fortalte historier. Var det tordenvær, kom ofte kvinnene hjem til moren hennes. Det at det var så mange i same situasjon førte til et sterkt kvinnefellesskap. Det gjorde tilværelsen lettere for dem.⁷⁹

Barna gikk sju år på folkeskolen. De gikk tre dager på skolen, de andre dagene var de hjemme. De fikk tidlige oppgaver med å hjelpe de voksne. Jentene hadde ofte som oppgave å passe mindre søsken og å hjelpe til med husarbeid, men de måtte også være med på annet arbeid som familien hadde bruk for. En kvinnelig informant forteller om arbeidsplikter fra sin barndom på 1930-tallet:

⁷⁷ Informant nr.17: 7.

⁷⁸ Skeidsvoll 1994: 89-107.

⁷⁹ Informant nr. 12: 3.

Og når du snakke om når me var i torvmyrå, då var eg ikkje gammel, far min, lærte meg koss eg sko leggja torvå på bryste for å bera den lange veier for å leggja den ner for å tørka.⁸⁰

De fleste jentene fikk seg arbeid når de var konfirmert. ”Eg jobba i forretning som ekspeditrise.”⁸¹ Det var også vanlig at mange fikk huspost. Det var få jenter som gikk på skole etter folkeskolen, av og til var det noen som tok en husmorskole eller handelsskole etter noen år i arbeidslivet. Jentene ble raskt integrert i de voksne kvinnene sitt fellesskap. Dersom en jente giftet seg, sluttet hun som oftest med betalt arbeid og ble hjemmeværende husmor.

I livshøytidene og årshøytidene samlet slekta seg. Det hadde opparbeidet seg tradisjoner om hvem som skulle inviteres til de ulike livshøytider. Det var ikke mulig at alle slektninger og venner kunne delta. ”I konfirmasjon så bad me dei som var fadrar. Me som var mange fra før, me bad den nærmaste slekta.”⁸² Når det galdt årshøytidene forteller en informant om julefeiringen.: ” Jul...når ungane var små [1950-tallet, min anm.] gjekk me voldsomt mykje på juletefest, og så var det familieselskap.”⁸³

Kirken spilte en viktig rolle i bygdas religiøse og sosiale liv. I forbindelse med årshøytidene og livshøytidene var kirken et samlingssted for hele bygda, mens den personlige innstilling til kristen tro hadde større betydning for de som deltok på de ordinære gudstjenestene. Det førte til at kirken var en institusjon som både virket samlende. og var splittende på nettverkene i bygda.⁸⁴

Bedehuset var en annen institusjon, som var viktig i bygdas sosiale og religiøse liv. Et spesielt trekk var at selv om en ikke tilhørte en organisasjon som skulle ha møte, så gikk en likevel på møtet. Slik som i kirken, var det ikke alle som følte seg ”hjemme” på bedehuset, derfor virket også bedehuset splittende på lokale nettverk. Noen arrangementer, slik som juletefesten, og basaren var for ”alle” i bygda, uavhengig av innstilling til religiøs tro.⁸⁵

Mange av organisasjonene i bygdene var drevet av kvinner.⁸⁶ Sanitetslag og husmorlag var viktige kvinneorganisasjoner. ”Eg var i saniteten, har vore der i alle år, noke anna var eg ikkje med i.”⁸⁷ Disse foreningene var med og organiserte husmorvikarordninger og helsekontroller av barn. Noen var med i redningsselskapet. Kvinnene støttet opp om

⁸⁰ Informant nr. 26: 4.

⁸¹ Informant nr. 24: 2.

⁸² Informant nr. 22: 5.

⁸³ Informant nr.16: 8.

⁸⁴ Informant nr. 28: 7-8.

⁸⁵ Lunde 1996: 118-136.

⁸⁶ Fossåskaret 1987: 336-376.

⁸⁷ Informant nr.16: 7.

aktiviteter i musikkorpene, fordi guttene kunne være med der. Det var de hjemmeværende kvinnene som i hovedsak drev det frivillige organisasjonsarbeidet.⁸⁸

Kontakten med Amerika

For mange i Norge var Amerika drømmelandet med høy levestandard der alt var stort og flott. For folk på vest-Karmøy var kontakten med Amerika nærmere enn for mange andre nordmenn.⁸⁹ En informant sier dette om hvor mange som var i Amerika på slutten av 1950-tallet. ”Det var så mange som reiste. Det var ikkje mannfolk igjen rundt her, berre to-tre gamle. Alle på Ferkingstad var i Amerika”.⁹⁰ Fram til begynnelsen på 1960-årene reiste de fleste emigranter og pendlere med båt. En informant som reiste første gang i 1961, forteller at han tok båt fire ganger, deretter brukte han flytransport. Båttransporten tok åtte-ti dager. For pendlere, og emigranter som skulle på besøk, var det å reise hjem med julebåten en stor opplevelse. De fikk servert god mat, de hadde mye tid til sosialt samvær og en forventning om å møte familie og kjente, dette førte til fellesskap blant de som reiste. Mange reiste også med samme båt når de skulle tilbake til Amerika. En informant forteller:

Det kunne vera oppi 60-70 karmøybuar om bord i den. Og så fekk me han til å fløyte når han passerte Karmøy på vei til Bergen. På grunn av at det var så mange karmøybuar gjorde han tri støt. For at dei skulle høyre at nå fór karmøybuane tilbake til Amerika igjen.⁹¹

Å reise fra slekt og familie var vanskelig både for de som drog, og de som var hjemme. En informant forteller om en episode han husker godt da alle i familien lå syke i influensa på loftet. Det følte svært tungt at han måtte reise fra dem. En annen informant forteller:

Det var en psykisk påkjenning å reise fra familien. Han visste hva som ventet i Amerika. Det var hardt arbeid, hardt vær og en var borte fra de nærmeste. Han husket

⁸⁸ Wollebæk 2002: 73-78.

⁸⁹ Johannessen 1975b: 274-277.

⁹⁰ Informant nr. 14: 4.

⁹¹ Informant nr. 17: 2. Etter 1955 kunne ikke Amerika-båten passere gjennom Karmsundet fordi Karmsund bru ikke var høy nok.

veldig godt en gang broren fulgte han til Amerika-båten. Da de tok avskjed, ba han broren passe på kona hvis noe skulle skje.⁹²

Det var mange mennesker på vest-Karmøy som levde i angst fordi uvær eller en ulykke kunne ramme slekt eller kjente i Amerika.⁹³ I New Bedford var det to brødre fra Karmøy som eide hver sin båt, Nils eide "Neptun" og Magne eide "Midnight Sun".⁹⁴ De fisket scallup, kamskjell. Mannskapet på begge båtene var karmøybuer, og mange var pendlere. En informant som var pendler og mannskap på "Neptun" forteller:

I 1962 ble de overrasket av en forferdelig storm. Det var som om himmel og hav sto i ett. De var nødt til å holde seg i kahytten hele tiden, og de måtte legge slagsiden til båten og håpe på det beste. De var overbevist om at alle skulle dø.⁹⁵

Under stormen klarte "Neptun" seg, mens "Midnight Sun" forliste. Da omkom ni karmøybuer. Nyheten om at en fiskebåt i New Bedford hadde forlist ble også kjent på Karmøy. Datter til pendleren på "Neptun" forteller om hvordan reaksjonen var.

De fikk vite at en av båtene hadde gått ned, men de var ikke sikre på hvilken det var. Det var mye grining hjemme og hun husker at hun og broren ble sendt til naboen for å sjekke om de visste noe mer. Naboen visste ikke mer. Det gikk flere dager uten å få vite noe. Omsider fikk de beskjed om at faren var på den båten som ble berget.⁹⁶

Det var god kontakt mellom de som var i Amerika og de som var på Karmøy. Før telefon ble vanlig på Karmøy, skrev de brev. "Det var så kjekt å gå på posten å få disse brevene med rutete striper på."⁹⁷ En stor opplevelse for barna var når far kom hjem til jul. Et annet høydepunkt for barna var når fedrene var kommet hjem og de skulle åpne Amerika-trunken. En informant forteller.

Hun husker at de fikk nesten alt de trengte fra Amerika. Nylonkjoler til henne hadde faren alltid med. Det var alltid spennende å vise seg fram på juletreffestene med sin nye Amerika-kjole. De som ikke hadde Amerika-kjole var det synd på. I trunken var det

⁹² Informant nr 30: 2.

⁹³ Johannessen 1975a: 278-283.

⁹⁴ Tollefsen 2004: 316-334.

⁹⁵ Informant nr.26: 22.

⁹⁶ Informant nr. 12: 1.

⁹⁷ Informant nr.13: 4.

også sjokolade, tyggegummi, leker av ulike slag. I dag, år 2000, kan hun kjenne lukten av godteriene som var i trunken.⁹⁸

Det var spennende for barna å høre fedrene fortelle om hva de hadde opplevd i Alaska. Når far skulle reise tilbake var det vanskelig for barna. En skikk som barna hadde var at barna samlet seg på et berg der de kunne se at Amerika-båten passerte mellom Karmøy og Utsira.⁹⁹

Når pendlerne kom hjem fra Amerika angikk dette ikke bare den nærmeste familien. De aller fleste hadde slekt og venner som hadde utvandret. De hadde med hilsener og gaver fra Seattle til familien som bodde på Karmøy.

I bygdene på vest-Karmøy hadde folk mange møteplasser som var knyttet både til arbeid og fritid. Det førte til at det ble dannet sosiale nettverk der folk fra alle aldersgrupper og med ulik innstilling deltok. Karmøybuen som bodde i Amerika var også involvert i disse nettverkene. Det var et samfunn der det var en streng arbeidsdeling mellom kjønnene, der barn kvinner og menn hadde sine arbeidsoppgaver som de måtte gjøre. Folk måtte lære å stole på seg selv og de møtte store utfordringer. Det ble forventet at en skulle være sterk og selvstendig, dersom en følte at en mestret utfordringene styrket det selvfølelsen. Folk sto ikke alene når de skulle møte utfordringene, de kunne regne med at noen brydde seg og var villige til å hjelpe dersom en trengte hjelp. Livet var preget av mange tradisjoner og ritualer, de knyttet bånd til fortiden, og førte til at den lokale kulturen var noe folk kjente og hadde felles. Dette skapte både tilhørighet og trygghet i relasjon til det fellesskap en levde i.

Karmøybuen i Seattle 1960-1980

En ungdom på tjuve år som reiste til Amerika fekk dette rådet av faren før han reiste: ”Ikkje legg deg innpå dei, når du har fått det.”¹⁰⁰ Det saken dreide seg om hvorledes han skulle forholde seg til vedkommende som skulle gi han garanti slik at han kunne emigrere til Amerika. Det var greit å be om hjelp og samarbeid, men det skulle være et likeverdige forhold, derfor skulle en ikke be om hjelp og støtte i tide og utide, det var ”å legge seg innpå de.” Det som er kjernen i denne fortellingen er spenningen mellom en personlig identitet, selvstendighet og selvfølelse i møte med en ny virkelighet. Skulle en legge seg innpå de, det vil si å bli avhengige av de en kom til, eller skulle en prøve å være selvstendig og beholde

⁹⁸ Informant nr. 12: 2.

⁹⁹ Informant nr.12: 24.

¹⁰⁰ Informant nr. 3: 2.

selvfølelsen og forsøke å samarbeide i et likeverdig forhold. Hvordan skal en forholde seg i en slik situasjon? Dette var også et forhold som karmøybuen som gruppe måtte ta stilling til når de kom til Seattle. Jeg vil i dette avsnittet beskrive og drøfte den kontakt og fellesskap karmøybuen hadde med hverandre, med folk på Karmøy og med det amerikanske samfunnet de ble en del av.

Da første generasjon utvandrere fra Karmøy kom til Amerika, møtte de et helt annet samfunn og kultur. Den materielle levestandarden var mye høyere, og forskjellen på fattige og rike var større, enn hjemme. De møtte også et samfunn med mange etniske grupper. Kontrasten ble veldig stor til det samfunnet de kom fra. Det er i møte med en annen kultur en blir bevisst på sin egen kultur. I møtet med det nye samfunnet og kulturen måtte de ta stilling til om de ville holde fast på den arven de hadde med fra Karmøy. I en slik prosess spiller det en rolle hvor mange som kommer fra samme sted. Antallet karmøybuer som bosatte seg i Seattle, kan ha betydd noe for det fellesskapet de kom til å danne. Det ville også få betydning for fellesskap om karmøybuen ble en gruppe, eller om den ble spaltet opp i flere grupper. Kanskje var tallet optimalt med hensyn til å kunne være en gruppe. Dersom antallet hadde vært mye høyere ville det vært større mulighet for at gruppen hadde blitt så stor at den hadde blitt splittet opp i mindre grupper. Dersom gruppen hadde vært mye mindre, ville mangfoldet i gruppen blitt mindre, og det ville vært lettere å knytte seg sterkere til andre grupper.

Karmøybuen utgjorde en gruppe der deltakerne hadde mulighet til å ha et nært fellesskap til hele gruppen, samtidig som de kunne danne mindre grupper der de kunne ha et enda tettere fellesskap.

Karmøybuen slo seg som nevnt ned i bydelen Ballard. De fleste karmøybuene skaffet seg bolig nær sentrum, eller nord for sentrum, i Ballard. Verksteder og fiskebåtene lå i sentrum av Ballard, det var derfor praktisk å bosette seg i nærheten av sentrum. Det var også flere ugifte menn, de fleste av dem kjøpte eller leide en leilighet i sentrum av Ballard.

Arbeid og fellesskap blant mennene

Fisket foregikk for det meste i Alaska. Fiskerne var om bord i båtene sju til åtte måneder.¹⁰¹ De fisket laks, torsk og king crab. Høydepunktet i disse fiskeriene ble nådd på 1970-tallet, på det tidspunkt de fleste karmøybuene kom til Seattle. På slutten av 1970-tallet ble det årlig fanget 68 000 tonn king crab.¹⁰² Det skjedde en enorm ekspansjon av båter som fisket krabbe.

¹⁰¹ Informant nr. 43.11. Informanten fortalte at mennene av og til kunne være på fiske i Alaska ni måneder av året.

¹⁰² Lovoll 1999: 110. I teksten står det at fangsten er 150 millioner pounds. En pound er 0,45359237 kg.

Mange karmøybuer ble nå eiere av en eller flere fiskebåter. En av karmøybuene som fisket i Alaska forteller:

Laksefiske er ikkje meir enn eit par månader kvar sommar oppe i Bristol Bay. Men dette kombinerte eg med rekefiske i Codiak i Alaska. Også begynte krabben. I 1964 begynte ein kar å fiska krabbe. Sidan har eg vore på det. Gå på laks om sommaren og krabbe i mellomtida.¹⁰³

Det var tøffe tak som møtte fiskerne i Alaska, hardt arbeid, hardt vær med mange ulykker og de borte fra familien i lange tider. ”Det var røft og tøft for dei som var på krabben i det havet der [Alaska], alt sto på ende, det var et ishav der du ikkje skulle ha mange minuttane uti før du fraus i hjel.”¹⁰⁴ Også for familien, som levde i Seattle, var det en psykisk påkjenning å vite hvilke tøffe forhold fiskerne levde i, det skapte samhold og fellesskap mellom familiene. Det er bakgrunnen for at en informant kunne si: ”Når du er fisker, har du ti familier som er på ein båt, og du er ein familie der også, så du er godt sammensveisa.”¹⁰⁵

Det var stor konkurranse om å få arbeid som fisker. Flere informanter har pekt på at det var et konkurransefortrinn å komme fra Karmøy. Dette var med på å understreke at det var noe spesielt med de som kom fra Karmøy. De utgjorde en egen gruppe som var privilegert i forhold til mange andre. Det å være fisker og komme fra Karmøy var to sider ved samme sak. En grunn til at det var enkelt for karmøybuen å få arbeid som fisker var en mentalitet som mange fiskere hadde:

- Var det noko i mentaliteten i arbeidslivet som du opplevde som negativt eller positivt?
- Nei, eg har alltid likt hardt arbeid. Og der var det alltid ”hurry up”. Og det passte meg svært godt. For eg hadde alltid vore vane med å arbeida hardt. Du veit ein kunne finna folk som tok det med ro, men då var dei aldri lenge på jobben.....Eg syntes synd i mange gamle som ikkje greidde å halde tempoet som oss.¹⁰⁶

Det var i Amerika en sterk konkurranse mellom fiskebåtene om å få de største fangstene, det ga høy lønn. I tillegg var det knyttet høy prestisje til å være best. Men samtidig var samholdet mellom fiskerne her like sterkt som i Norge, det viste seg dersom andre fiskebåter trengte hjelp. Både konkurranse og samhold var sentrale holdninger blant fiskerne.

¹⁰³ Informant nr. 13:3.

¹⁰⁴ Informant nr. 37: 8.

¹⁰⁵ Informant nr. 3: 8. Se også Informant nr.9: 8.

¹⁰⁶ Informant nr.13: 12.

Flere av mannskapet var fra Karmøy, det førte til at tonen og miljøet på båten lignet norske forhold. Siden så mange på ”Karmøybåtene” var karmøybuer, så ble det i noen tilfeller brukt karmøydialekt. Det var også fiskere ombord som hadde annen etnisk bakgrunn og de fisket sammen med amerikanske fiskebåter. Dette gjorde at bevisstheten om å være fisker og karmøybu ble sterkere her enn i Norge.

I de periodene når fiskebåter ikke fisket dro de til Seattle, da var det vedlikehold fiskerne skulle gjøre om bord på båtene, derfor møtte fiskerne hverandre også når de var hjemme. Flere firma som hadde vedlikehold og leverte utstyr til båtene var eid av nordmenn. Det skapte kontakt med andre yrkesgrupper som var norske. På fritiden hadde mange karmøybuer egne møteplasser, slik som på kafeen på Fisherman’s Terminal.

Flere forhold var forskjellige fra Norge, i Amerika var de en del av et multietnisk amerikansk fiskermiljø, her galdt det amerikanske regler for fisket, både for arbeidsmiljø og fiskekvoter. For å være skipper på en større fiskebåt, eller være fiskebåteier, måtte en være amerikansk statsborger. Denne regelen førte til at mange karmøybuer skiftet statsborgerskap..

Fisikerne tjente godt på 1960- og 1970-tallet. En fisker kunne tjene 40 000 dollar, 300-350 000 norske kroner på sju, åtte måneder. I Amerika låg årslønnen på ca 10 000 dollar for en fagarbeider. I Norge låg årslønnen på for en arbeider på 20-40 000 kr. ”Men når eg kom der bort, da så var lønnene så mykje større at ein kunne gjedna tjena ti gonger så møkje på et år.”¹⁰⁷ Mat og klær og utstyr til hjemmet var billigare i Amerika enn i Norge. En enslig informant forteller fra 1970-tallet:

Du gjekk ut og åt middag, me handla ting, me reiste på feriar, sånne ting som eg vett pr. i dag at jevne amerikanerar aldri hadde anledning tel. Og det hendte at me gjekk i forretningar og betalte med 100 dollarsedel, og det kan vel henda han som sto der, aldri hadde sitt ein så store seddel i den tiå da. Men det såg ikkje me, for me levde i vår egen verden.¹⁰⁸

Arbeid og fellesskap blant kvinnene

Familiestrukturen fra Karmøy ble tatt med til Amerika, med en klar arbeidsdeling mellom det kvinnene og det mennene hadde ansvar for. De voksne karmøykvinnene som ikke var gift, var yrkesaktive. Det første arbeidet de fikk, var ofte en huspost. ”De norske jentene var populære,

¹⁰⁷ Informant nr. 28: 4. Se også informant nr.30:2.

¹⁰⁸ Informant nr. 28: 5.

de var etterspurte, rett og slett. De gjorde fint arbeid og var pålitelege. Så jobbane sto klare for oss, det var huspostar”.¹⁰⁹ De som ikke ble gift, fikk ofte etter en tid annet arbeid enn huspost. Alle gifte første generasjons kvinnelige innvandrere var hjemmearbeidende husmødre når barna var små.¹¹⁰ Få hadde en egen yrkesutdannelse. Skulle de arbeide utenom hjemmet, måtte det være som ufaglært, det var dårlig betalt arbeid. Arbeid utenom hjemmet var heller ikke nødvendig økonomisk siden mannen tjente godt. En informant svarer dette på om hun hadde arbeid utenfor hjemmet: ”Nei, eg hadde det godt. Kva skulle eg arbeide for?”¹¹¹ På denne måten fikk de gifte kvinnene en identitet knyttet til mannens yrke, hun var fiskerkone. Forholdene en fiskerkone på Karmøy levet under lignet på de forholdene fiskerkonene i Seattle hadde. Ektefellene var borte fra hjemmet i mange måneder i trekk. Kvinnene var hjemme alene sammen med resten av familien og hadde ansvar for barneoppdragelse. Hun måtte ta hand om hus og andre verdier, dersom noe skulle repareres måtte hun få det gjort. Det gjorde at kvinnene måtte være sterke og selvstendige.¹¹²

Det var mange forutsetninger for at karmøykvinnene skulle ha sosialt samvær med hverandre. Mange bodde relativt nær hverandre og dersom det var noe lengre avstand hadde de aller fleste bil til disposisjon. En kvinnelig informant sier: ” Vi må ha bil der borte.”¹¹³

Det var mange småbarnfamilier blant karmøybuen, da hadde de mye felles å snakke om. Informantene gir uttrykk for at de var ofte på besøk eller var ute sammen med andre karmøykvinner. Dersom barna ikke var på skole, var de ofte med og lekte med barn fra andre karmøyfamilier. En informant karakteriserer karmøykvinnene som svært gjestfrie. Informanten merket de sterke bånd karmøybuen hadde til hverandre. Båndene var så sterke at en kunne undres på om de virkelig aksepterte andre enn karmøybuen. Dersom det var amerikanske kvinner med i sammenkomsten kunne karmøykvinnene virke uvennlige fordi de snakket bare med hverandre.¹¹⁴ Noen kvinner var med i klubber der kvinnene var samlet til sosialt samvær. Her ble det arbeidet mye med handarbeid som de var kjent med hjemmefra.

¹⁰⁹ Informant nr. 24: 3.

¹¹⁰ Flere begynte med lønnet arbeid når barna kom i ungdomsalderen.

¹¹¹ Informant nr. 14: 5.

¹¹² Informant nr.37: 3.

¹¹³ Informant nr. 14: 8.

¹¹⁴ Informant nr. 13: 5.

Årshøytider og livshøytider

Når fiskerne var i Seattle hadde de god tid til ulike sosiale aktiviteter, da kunne familier og enslige besøke hverandre. En informant som ikke var gift forteller om julefeiringen på 1970-tallet:

- Kan du fortelle litt om korleis du feirte jul når du var i Amerika?
- Jul feirte me stort sett sånn me gjere det her, (Karmøy) kanskje forkorta litt. Og som sagt så feire ikkje amerikanerane julaften, de åpner presanger første juledag. Det er den dagen dei er fri, dei har ikkje fri andre juledag, så som oss. Mens me norskane i Seatel, for i Seatel bur det ganske mange norskar, me har ganske breie kontakt, spesielt i høgtider. Så gjekk me ein del til einen og samlast. Det var jo mange familiar og så var det mange enslige, og dei fór jo til dei som hadde familiar. Så en treffe folk som kjente kvarandre, og det var så mykje karmøybuar, så samla me oss rundt hos dei, på grunn av at det var noken som var åleina. Men me feirte julaften sånn som me gjorde heima, med julaften og presangar.¹¹⁵

På Karmøy var det bare en del av slekta som var samlet ved livshøytider som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse. De fleste karmøybuer hadde bare noen få slektninger som bodde i Seattle. Det var derfor nærliggende at karmøybuen i Seattle overtok noe av den rolle som slekta hadde hjemme.

Dersom det var bryllup, sjølv om dei ikkje var i slekt, alle blei innbedne. Hadde masse festar, ingen som blei utestengt av dei folka. Det blei ein familie på ein måte. Når ein kjeme så langt vekke. Same bakgrunn og same arbeidet på ein måte.¹¹⁶

Det var noe forskjellig praksis med hensyn til hvordan den enkelte feiret livshøytidene. En praksis som var vanlig var å leie et lokale der de hadde åpent hus. Det var ikke alle som var med på alle samlingene, og det var andre enn karmøybuer som var med. Det at alle som ønsket det kunne komme, var med på å understreke fellesskapet blant karmøybuen.

¹¹⁵ Informant nr. 28: 4.

¹¹⁶ Informant nr. 3:21.

Det var en lang tradisjon for å feire 17. mai i Ballard. Feiringen her var blitt kjent som en av de største i Amerika. 17. mai toget lignet mest på den formen folketog har i Norge, der ulike grupper og foreninger utgjør toget. I Seattle var det svært mange norske etniske foreninger som deltok: Sons of Norway, Bergens Klubben, Sunnmørslaget, Nordlandslaget . Det var også mange tilskuere som sto langs paradegata i Ballard. Det var få karmøybuer som var aktive medlemmer i etniske foreninger, det førte til at mange karmøybuer var tilskuere til 17. mai toget.¹¹⁷ Barna kunne delta i toget dersom de var medlem i en gruppe som deltok i 17. mai toget. En informant forteller at etter at de hadde sett på 17. mai toget, gikk de sammen med andre karmøyfamilier ut på en restaurant for å spise.

Som en konklusjon på hvordan kontakten og fellesskapet mellom karmøybuen var på denne tiden vil jeg bruke ordene til en informant som ikke hadde vokst opp på Karmøy, men som kjente karmøybuen og kunne observere dem utenfra:

Som gruppe tror jeg de er lik en stor og nær familie. De er lojale og trofaste, men på samme tid litt lukkede for de som står på utsiden. De er reserverte og kan bli sett på av amerikanere som uvennlige og lite villige til å lære dem å kjenne. Jeg tror karmøybuen fungerer som en familie for oss. De er våre slektninger.¹¹⁸

Kontakt med det amerikanske samfunnet

Karmøybuen levde i et amerikansk samfunn og måtte forholde seg til dette samfunnet i utallige sammenhenger. Barna gikk på skole og barnehage, det førte til kontakt med disse institusjonene. Det samme gjaldt i nabolaget der de bodde. De hadde kontakt med offentlige myndigheter. De skulle gjøre innkjøp av ulike slag. Mennene hadde et vidt kontaktnett gjennom arbeidet. Denne kontakten med det amerikanske samfunnet gjorde at ting ble gjort litt annerledes enn på Karmøy. Dette gjaldt også måten de sosiale samværene ble organisert på. En informant gir et eksempel på en slik endring i måten ting blir gjort på:

Der borte når me gjekk til folk, var med i foreningar, og gjekk til folk så dekte dei aldri slik på bordet der som heime. For her heime vil bordene ”propna” av mat. Eg

¹¹⁷ Informant nr.1: 16. Det var mange karmøybuer som hadde forsikring i Sons of Norway, da ble de også medlem i foreningen. Informant nr.4: 13. Informanten sier dette: ”Før gjekk me berre og såg toget, det er alt me gjorde.”

¹¹⁸ Informant nr. 13: 6.

kokte kaffi på kjøkken og så sette dei inn et brett med koppar og eit fat med mat, om ein fekk mat i det heile. Så gjekk ein ut og forsynte seg dersom ein ville ha noko.¹¹⁹

De aller fleste kunne svært lite engelsk når de kom til Amerika. ”Eg visste ikkje kva yes og no betydde når eg kom bort fyrste gongen.”¹²⁰ Det gjorde at de den første tiden heller ville være sammen med folk som snakket norsk. Det var mange norskættede i Ballard som snakket norsk. Disse kunne de være sammen med for å slippe å snakke engelsk, dette var også tilfelle i noen grad. Etter hvert lærte de fleste seg så mye engelsk at de klarte å snakke brukbart. På 1970-tallet var det immigranter som kom til Seattle før første gang, mens andre hadde vært i Amerika i over 20 år, det var derfor stor spredning på engelsk-kunnskapene til karmøybuen.

Kirken betydde mye for karmøybuen slik den gjorde for mange norsk-amerikanerne. Mange av kirkene hadde et skandinavisk etnisk preg. Kirken ble en viktig møteplass der en kunne treffe mange karmøybuer, samtidig som de ble kjent med folk fra andre etniske grupper. En informant forteller om sitt forhold til kristendom og det å gå i kirken i Seattle på 1970-tallet.

Nå har eg aldri vore ein kjerkegjengar, det var eg ikkje der [Seattle] heller. Og det har eg vel med meg fra eg var liten, for far var religiøse og drog meg med på bedehuset og eg opplevde det mer som et skrekkvelde, og det er vel det synet eg har på det den dag i dag at eg ser på det som et skrekkvelde. Eg er vel nærmast blitt ateist. Eg var ikkje noken kirkegjengar når eg var i Amerika heller, men me slang oss nå på ein og annen julaften. Og for i kjerka der fór nå adle liksom. Og eg traff fleire religiøse folk der borte og de såg ikkje så trangsynt på det som her. Her er det så voldsomt høytideleg når du ska i kjerka, men der møte du opp ein halv time før det begynte, og så fekk du deg ein kopp kaffi og sto og prata med presten og dei som kom. Det var ein heilt annen atmosfære, heilt avslappande kan du sei.¹²¹

Det var en egen drikkekultur på Karmøy, fordi en stor del av befolkningen brukte ikke alkohol, og mange var med i organisert avholdsarbeid. Blant de som brukte alkohol, det var stort sett menn, så var det vanlig at når de bestemte seg for å drikke, så ble det oftest drukket

¹¹⁹ Informant nr. 14: 10.

¹²⁰ Informant nr. 13: 11.

¹²¹ Informant nr. 28: 7-8.

mye. Mange menn tok med seg denne drikkekulturen fra Karmøy til Amerika. En informant sier dette. ”Dei er sterke familiefedre, hardtarbeidende, men for meg drikker de for mye.”¹²² Noen ble påvirket av en drikkekultur som var vanlig i den amerikanske middelklassen.¹²³ En informant sier dette:

Der me budde, en kan vel kalla det for middelklassen. Når det gjelde alkohol, nå er de ganske mange alkoholisererte amerikanerar. Barar, og sånn system så dei hadde, førte til at du sjelden såg fudle amerikanerar. Det hadde vel med systemet å gjer. De har så mange plasser å gå, det er oppe så lenge og de har ikkje det som me i Norge har slitt med i så mange år, dette med panikkdrikking, for at alkoholen er det begrens tilgang til. Det er det ikkje der borte. Eg vett hjå syster mi så hadde de ikkje noken barskap, men de hadde alle flaskene ståande i kjøkkenskapet og der sto alle sorter du kunne drømme om. Men eg såg aldri dei åpna ei. Men skulle dei ut til middag eller så, så kom gjedna folk innom og da lagde dei seg ein drink før dei skulle gå, men det var bara den drinken og så for dei.¹²⁴

Det samfunn karmøybuen møtte i Seattle var svært forskjellig fra det samfunnet de kom fra på Karmøy. De ble påvirket av det samfunn de møtte og de endret adferd og holdninger. Karmøybuen holdt likevel i stor grad på sine vaner og tradisjoner fra Karmøy den første tiden i Seattle.

Kontakt mellom Seattle og Karmøy

Kontakten karmøybuen i Seattle hadde med folk på Karmøy var like nær som den folk på Karmøy hadde med karmøybuen i Amerika. Mange første generasjon karmøybuer i Amerika reiste ofte sammen med familien på besøk til Norge, det var særlig tilfelle så lenge en eller begge foreldre til levde. Mange familier var på besøk på Karmøy kvart år, noen flere ganger i året. Det var ikke alltid at hele familien var på besøk på Karmøy. Far kunne være opptatt på fiske, mens mor og barn var på besøk på Karmøy i barnas ferie. Karmøybesøk hadde ikke bare betydning for de som reiste, men besøket betydde mye for de som ikke reiste så ofte til Karmøy. Når folk kom tilbake til Seattle, hadde de med hilsener fra venner og kjente. De fortalte om forholdene på Karmøy og viste bilder de hadde tatt. Mange karmøybuer hadde også regelmessig besøk av familie, slekt og venner fra Karmøy. Når folk fra Karmøy var på besøk hos en familie, var det naturlig at de også besøkte andre karmøybuer de kjente.

¹²² Informant nr.28: 10. Se også *Karmøybuen* 29. november 2003.

¹²³ Informant nr.43: 13.

¹²⁴ Informant nr. 28: 6.

Pendlerne knyttet også nær kontakt mellom karmøybuen i Seattle og folk på Karmøy. Dette galdt i særlig grad for mennene. Det ble mye snakk om forholdene hjemme på Karmøy og i Norge når de kom tilbake til Alaska etter to-tre måneder opphold på Karmøy.

Noen karmøybuer, både enslige og familiefolk, som hadde etablert seg i Seattle, drog etter noen år tilbake til Karmøy. Flere hadde voksne barn som ble i Amerika, slik at familien ble splittet mellom Seattle og Karmøy. Flere av informantene sier at de hadde ikke helt bestemt seg for om de skulle slå seg ned i Amerika for all fremtid, mange tok et år om gangen. Det kunne være uenighet mellom ektefellene om de skulle reise tilbake til Karmøy. ”Eg hadde egentlig ikkje lyst til reisa (til Karmøy). Eg hadde lyst at ho skulle bu der borte, men det ville ikkje ho”.¹²⁵ I en annen familie flyttet et av de voksne barna fra Seattle til Karmøy og etablerte familie, mens foreldrene fortsatt bodde i Seattle. I en familie startet mannen med å pendle mellom Karmøy og fisket i Alaska. Etter 15 år flyttet kone og et barn til Seattle. To av barna var voksne og hadde stiftet familie på Karmøy. Etter 15 år i Seattle flyttet de tilbake til Karmøy. Sønnen giftet seg i Seattle og bodde der.¹²⁶ Dette viser at det ikke var en klar grense mellom det å være pendler og det å ha immigrert til Amerika, og at mange fortsatte med å ha familien delt mellom Seattle og Karmøy. Det var med på å opprettholde den nære kontakt mellom karmøybuen i Seattle og på Karmøy, og det førte til at de beholdt en sterk tilhørighet både til Seattle og Karmøy.

Karmøybuen i Seattle på 1980-tallet

De fleste første generasjon karmøybuer hadde på 1980-tallet bodd i Seattle i mellom ti-25 år. I mine tall var 57% av første generasjon karmøybuer født mellom 1900 og 1940. Det betydde at flere var blitt pensjonister, eller det var kort tid før de ble pensjonister, og de kunne disponere tiden friere. De hadde tjent godt som fiskere og båteiere, og hadde stor økonomisk frihet til å gjøre det de ønsket. For andre og senere generasjoner karmøybuer, var 60% født mellom 1950 og 1970, flere av disse stiftet på 1980-tallet familie. Mange familier besto av tre generasjoner, det førte til at de ble mer opptatt av egen familie og slekt.

Bosettings strukturen hos karmøybuen ble mer spredt på 1980-tallet. De fleste hadde flyttet nordover fra Ballard. ”Ballard, et område der, som i dag, [1999] ja det er flytta ganske

¹²⁵ Informant nr. 28: 7.

¹²⁶ Informant nr. 14: 5.

mykje utav der, i utkantstrøkene”.¹²⁷ På 1970-tallet hadde det vært flere enslige menn som hadde leilighet i Ballard, de hadde nå flyttet og etablert seg nord for sentrum. Det var også flere fra andre generasjon som gjennom sitt arbeid ikke lenger hadde tilknytning til sentrum i Ballard. De etablerte seg i nærheten av der de hadde sin arbeidsplass. Men siden ekspansjonen har skjedd nordover, bodde karmøybuen også nå relativt konsentrert. Avstandene var ikke større enn at det var enkelt å treffes, fordi alle hadde bil til disposisjon.

Arbeid og fellesskap blant mennene

På 1980-tallet ble forholdene innenfor fiskeriene endret. Flere av første generasjon karmøyamerikanere var ikke lenger med på aktivt fiske. Noen hadde fått seg et annet arbeid. Flere var blitt pensjonister, og noen hadde administrative jobber innenfor fiskeriene. Fisket var ikke lenger så lønnsomt og flere båter var blitt solgt, slik at det ikke var så mange båter som var eid av karmøybuer.¹²⁸ Mannskapet på fiskebåtene besto heller ikke av så mange karmøybuer. En grunn var at det ikke lenger var noen som pendlet mellom Karmøy og Amerika. Emigrasjonen av fiskere fra Karmøy var det også slutt på. Nå var det mannskap med ulik etnisk bakgrunn på fiskebåtene som var eid av karmøybuer. Skipperen og noen få av mannskapet var kanskje karmøybuer. Av andre generasjon menn var det 44% som var fiskere. Det var 53% som hadde valgt et annet yrke. Mange andre generasjon karmøybuer kjente likevel godt til forholdene innenfor fiskeriene. Mange hadde i ungdommen vært med fedrene og arbeidet på fiskebåtene i skoleferien om sommeren. De fleste første generasjon hadde selv startet som fiskere når de var 14-15 år, og de ønsket at deres sønner skulle få litt erfaring med å være fisker. Når sønnene hadde fått sin yrkesutdannelse, var det slutt med dette arbeidet. De fikk en annen yrkesidentitet. Kollegaene deres hadde en ulik etnisk bakgrunn. Det var nå en gruppe menn som ikke hadde en så nær kontakt med andre karmøybuer gjennom sitt yrke. ”Det er ein del som har drifta ut, [fra fiskeriene] som er blitt utdanna og fått jobbar i land og sånne greier. Dei henge litt med , men ikkje så nærme på ein måte”.¹²⁹ Første generasjon karmøybuer og de av andre generasjon karmøybuer som var fiskere, hadde fortsatt god kontakt og fellesskap med hverandre, men ikke så god kontakt som tidligere.

¹²⁷ Informant nr. 28: 4. Se også informant nr.28: 7.

¹²⁸ Informant nr. 9: 5.

¹²⁹ Informant nr. 3: 21.

Arbeid og fellesskap blant kvinnene

På slutten av 1980-årene var det noen første generasjons kvinner som hadde valgt å bli yrkesaktive etter at barna var blitt voksne. De fleste var fortsatt hjemmearbeidende husmødre og fiskerkoner. De aller fleste døtrene og svigerdøtrene valgte å bli yrkesaktive.

Husmoridentiteten til andre generasjon var også forskjellig, det var ikke lenger bare kvinnen som hadde ansvar for oppgavene i hjemmet. Begge ektefellene var yrkesaktive, og de delte på arbeidet som skulle gjøres i hjemmet.

Familiene som nå ofte besto av tre generasjoner, brukte mer tid på sosialt samvær med egen familie enn med andre karmøyfamilier. Andre generasjon som var yrkesaktiv hadde mindre tid til ulike sosial aktivitet utenfor hjemmet. Det ble vanskelig for mange å vedlikeholde kontakten med andre karmøybuer, og de hadde sine nære personlige relasjoner i andre miljøer.

Det var mer vanlig blant andre generasjon at ektefellen ikke hadde tilknytning til Karmøy og Norge. Det førte til at familien ble mindre opptatt av å være sammen med andre karmøybuer ved livshøytidene og årshøytidene, selv om det var fortsatt var mange første generasjon som holdt på tradisjonen med å holde åpent hus og inviterte "alle karmøybuer" når livshøytider ble feiret.

Kontakt med det amerikanske samfunnet

I det amerikanske samfunnet vokste det, i den perioden vi behandler, en følelse av ustabilitet. Antallet oppløste familier økte fra år til år. Det var problemer på skole og arbeidsliv med manglende arbeidsmoral. Folk flyttet fra sted til sted og ble rotløse.¹³⁰ Dette var en utvikling som hadde foregått samtidig med de endringene som er beskrevet for karmøybuen. Disse mer generelle samfunnsendringene har forsterket virkningen av endringene i karmøymiljøet. Den nærhet og fellesskapsfølelse som karmøybuen hadde, var blitt svakere på grunn av denne samfunnsutviklingen.

De aller fleste av første generasjon hadde nå lært engelsk. Mange første generasjon karmøyamerikanere brukte fremdeles norsk når de snakket med hverandre. Norske

¹³⁰ Stokker 2000: 295.

språkkunnskaper hos andre og tredje generasjon var svært forskjellige, noen hadde lært norsk godt, mens andre kunne svært lite. De fleste foreldrene satset på at barna skulle lære litt norsk slik at de kunne kommunisere når de var på besøk på Karmøy. Ektefellene til første og andre generasjon som ikke var fra Norge kunne oftest lite norsk.

Kirken var ikke lenger en så viktig møteplass for karmøybuene som tidligere. Grunnen var at det i Seattle hadde vært en sterk folkeøkning. Det førte til at det ble bygd mange nye kirker. Mange karmøybuer hadde også flyttet, begge disse forhold førte til karmøybuen ble spredt på flere kirker, dermed fikk kirken mindre betydning som møteplass.¹³¹

Når det gjaldt 17. Mai-feiringen hadde det ikke skjedd så store forandringer. Feiringen var fortsatt stor, og mange amerikanske og norsk-amerikanske foreninger deltok, her var det få karmøybuer som deltok, de fleste valgte å være tilskuere til opptoget.

Kontakt mellom Karmøy og Seattle

I tiden etter kommunesammenslåingen i 1965 var det en kamp om ressursene mellom de sju tidligere kommunene. Folk tenkte fremdeles mest på sin "gamle kommune" før sammenslåingen. På 1970-tallet ble den lokale kultur av mange sett på som en "klamp om foten". Synet på den lokale kultur endret seg og ble etter hvert sett på som noe positivt og et potensiale, kulturen ble nå en dimensjon i den moderniseringsprosessen som fant sted. Det voks frem et engasjement for å skape en lokal kulturell identitet som kom til syne ved at det ble flere tilbud om kulturopplevelser, slik som "Karmøy i Fest".¹³²

Fiskeriene hadde tilbakegang på Karmøy. Fabrikkarbeid, og arbeid i oljeindustrien, erstattet mange arbeidsplasser innenfor fiskeriene. Det var også en sterk økning i antall ansatte innenfor offentlig sektor.¹³³

Fra 1950-årene og til slutten av 1980-årene hadde det skjedd en stor materiell fremgang. Norge var blitt en oljenasjon, og nordmennene hadde vært dyktige i arbeidet med å utvinne og omsette oljen.¹³⁴ Informantene peker på hvor mye høyere den materielle levestandarden var i Amerika enn på Karmøy på 1950- og 1960-tallet. På slutten av 1980-tallet var den materielle levestandarden like høy, ja noen informanter mente den var blitt høyere i Norge enn i Amerika. En informant som immigrerte midt på 1950-tallet og som har

¹³¹ Informant nr.8: 7.

¹³² Magnussen 1994: 24-57. Se også Øvrebø 2002: 92-112.

¹³³ Osland 1990: 69-112.

¹³⁴ Nordvik 1987: 158-162.

vært på Karmøy hvert år, enkelte ganger flere ganger i året, kommenterte dette i et intervju i 2001. Noe av den forandring han beskriver har nok foregått på 1990-tallet.

-Dersom du ser på utviklingen i Norge og på Karmøy fra du reiste og fram til i dag?
-Det er nesten ubegripelig det, kan ikkje beskrive det, forandringene. Kan tenkje på bygda her. Alle kjente alle. Ungane og alle gjekk ut og inn av alle sitt hus. Ikkje noe sånt nå meir, veit du. Nå er det fem gånger fleire hus, meir enn det. Da var det berre noen bondegardar, og to-tre hus hist og her.¹³⁵

Flere første generasjon karmøyamerikanere hadde en nær kontakt med Karmøy, og de hadde lagt merke til de endringene som hadde funnet sted. Den materielle fremgangen gjorde de var stolte av å være en karmøybu. Samtidig så de mange ting ved utviklingen som de synest var negativt.

Andre og tredje generasjon karmøybuer hadde et helt annet forhold til Karmøy enn første generasjon. De hadde vokst opp i Amerika og hadde sine grunnleggende erfaringer herfra. Deres forhold til Karmøy var basert på kortere og lengre ferieopphold, og til besøk og samvær med familie og slekt knyttet dem til Karmøy.

Immigrasjonen og pendlingen til Amerika hadde stanset.¹³⁶ Den nære kontakt og det fellesskap mange på Karmøy hadde med karmøybuen i Amerika på 1950 og 1960-tallet var blitt mindre, også for de som hadde opplevd denne tiden. Hos disse var kontakten og følelsen av fellesskap fremdeles sterk. Den yngre generasjon karmøybuer på Karmøy hadde ikke opplevd dette fellesskapet med Amerika. På 1970-tallet endret holdningen hos mange nordmenn seg til Amerika. Vietnam-krigen ble sett på som et vendepunkt. Den beundring mange hadde for Amerika var nå blitt avløst av skepsis. Dette gjaldt også for Karmøy. En informant sier:

Eg opplevde jo det å koma heim på ferie, det var i den tida når Vietnam-krigen var, og eg kom med amerikansk bil med amerikanske skilter på, og det var lite populert for her var ganske møykje motstand mot krigen, og eg opplevde ganske mykje diskusjonar og krangel.¹³⁷

¹³⁵ Informant nr. 1: 11.

¹³⁶ Tollefsen 2004: 419. Se også Drøyer 1998: 27. I tidsrommet 1971 til 1980 immigrerte 4000 nordmenn til USA.

¹³⁷ Informant nr. 28: 5.

Mange av foreldrene til første generasjon i Seattle var nå døde, det førte til at for mange ble besøkene sjeldnere. Noen hadde bygd eller overtatt hus Karmøy. I disse familiene var også andre og tredje generasjon ofte på Karmøybesøk. Men det var nå en del karmøybuer som svært sjelden eller aldri var på besøk på Karmøy.

Konklusjon

I dette kapittelet blir først forholdene på Karmøy før midten av 1960-tallet og forholdene i Seattle fra dette tidspunkt og fram til 1980-tallet beskrevet og drøftet. I lokalmiljøet på Karmøy hadde karmøybuen mange møteplasser; det førte til at det ble dannet mange lokale nettverk som var knyttet til både arbeid og fritid. De fleste menn hadde sine nettverk i tilknytning til fiske, og kvinnene deltok i nettverk som hadde tilknytning til hjemmet. Det var også møteplasser der alle aldersgrupper kunne samles, slik som ved årshøytider og livshøytider. På Karmøy var juletreffesten, basaren og 17. mai feiringen arenaer der alle generasjoner kunne møte hverandre.

Kvinnene hadde ansvar hjemme når mannen var ute på fiske. Barn og ungdom på Karmøy hadde oppgaver og plikter fra de var små, og de aller fleste både gutter og jenter gikk ut i arbeidslivet når de var konfirmerte

Livet var preget av at det var viktig både å være selvstendig og å hjelpe hverandre. Mange møtte store utfordringer både som enkeltindivid og i grupper, og folk måtte lære stole på eget skjønn og på hverandre, det førte til at noen ble sterke og selvstendige og fikk en god selvfølelse. Dersom det skjedde en ulykke, kunne folk sette sitt eget liv i fare for å hjelpe andre. En ulykke var ikke noe som bare angikk de nærmeste, det berørte hele fellesskapet.

Det at folk kjente hverandre, og var avhengige av hverandre, gjorde at de psykologisk ble nært involvert i hverandre sitt liv. Livet var preget av at karmøybuen deltok i ritualer, de var knyttet både til arbeid og fritid. Ritualene førte til at folk ble knyttet tett til hverandre og til hjemstedet.

Det var mange lokale koder folk måtte forholde seg til. I noen forhold var det allment akseptert å skille seg ut, mens i andre forhold kunne det å skille seg ut føre til at en ble stengt ute fra fellesskapet.

Kontakten med Amerika var svært tett fordi det var så mange som hadde emigrert, og det var mange pendlere som hvert år kom hjem til jul og reiste tilbake noen måneder senere.

På 1960-tallet flyttet en gruppe karmøybuer både fra Karmøy og fra New Bedford i Amerika til Seattle. Det var en arbeidsmigrasjon hvor mennene drev fiske i Alaska.

Det var en svært homogen gruppe som kom til Seattle når det gjaldt yrke, utdanning og sosial bakgrunn.

Størrelsen på gruppen var kanskje optimal med hensyn til at den kunne fungere som en gruppe. De fleste bosatte seg i og i nærhet av Ballard.

Både innenfor arbeidslivet og i det sosiale liv var det mange likheter med det liv karmøybuen levde i Seattle sammenlignet med livet på Karmøy. Det at så mange av mennene var knyttet til fiske var en viktig forutsetning for det nære fellesskap, som det var mellom karmøybuen både innenfor arbeidslivet og i det sosiale liv, og den nære kontakt de hadde til Karmøy.

Møte med andre norskamerikanske grupper, og med et flerkulturelt amerikansk samfunn, førte til at karmøybuen ble mer bevisst på sin egen identitet. Den kultur som karmøybuen hadde med seg fra Karmøy ble gradvis endret i møte med amerikansk kultur, det var tilfelle både innenfor arbeidslivet og i det sosiale liv. Kirken som hadde et skandinavisk etnisk preg, ble en viktig møteplass for karmøybuen, her opplevde de også en kultur som var knyttet til kirken som var svært forskjellig fra Karmøy.

På 1980-tallet skjedde det endringer med fellesskapet til karmøybuen i Seattle og i forhold til Karmøy. Innenfor fiskeriene i Alaska ble det krise, og mange måtte legge om eller innstille driften. Flere sluttet som fiskere, det ble slutt på pendlingen fra Karmøy, det førte til at det ble færre karmøybuer på fiskebåtene, og det ble et mer flerkulturelt arbeidsmiljø.

Bosettingsstrukturen endret seg fordi flere bosatte seg lengre fra sentrum i Ballard. Den mer spredte bosetningen førte til at færre møtte hverandre på de gamle møteplassene slik som i fiskerihavnen. Kirken fikk også mindre betydning som møteplass, fordi karmøybuen nå var knyttet til flere kirker. Immigrasjonen fra Karmøy tok nesten slutt, og familien besto nå av flere generasjoner, det førte til at karmøybuen ble mer opptatt av egen familie, og mindre opptatt av hverandre.

På 1980-tallet endret både forholdene på Karmøy og relasjonen mellom Karmøy og Amerika seg. På Karmøy fikk de lokale nettverkene på bygdene nå mindre betydning enn tidligere, og det ble dannet nye nettverk som ikke hadde en så sterk lokal tilknytning. Den lokale kultur ble sett på som en ressurs som kunne skape en identitet til den storkommunen som var dannet. Fordi emigrasjonen og pendlingen til Amerika hadde opphørt, ble den nære kontakten og fellesskapet som mange hadde med karmøybuen i Amerika på 1950- og 1960-

tallet svakere, med noen unntak, og særlig for andre og senere generasjoner ble kontakten svakere.

Da karmøybuen kom til Amerika startet en prosess der de både som enkeltindivider og som gruppe ble knyttet med nye og sterkere bånd til det amerikanske samfunnet. For karmøybuen som gruppe ble det i løpet av 1980-årene færre som var knyttet til lokale nettverk i Seattle, og i forholdet til Karmøy. Nettverkene fikk mindre betydning både materielt, psykologisk, kulturelt og sosialt. Det gjaldt enda mer for andre og senere generasjon enn for første generasjon innvandrede karmøybuer. Den aktivt forpliktende holdningen, og engasjementet i sosiale relasjoner var ikke så sterk som tidligere, det førte til at den grunnleggende trygghet som var knyttet til nettverkene ble svakere. Resultatet var at noen behov, helt eller delvis, ikke lenger ble tilfredsstilt, fordi flere funksjoner ikke lenger ble utført i fellesskapet.

Kapittel 3: Stiftelsen av Karmøy Club.

Hvordan og hvorfor?

I flere år på 1980-tallet organiserte to første generasjons innvandrere, Henny Naley og Solveig Hansen, utflukter på en søndag om sommeren. Familiene gikk til et vann og bada og hadde mat med seg. Det ble snakk om at en skulle lage denne utflukten om til et Karmøy-stevne, der en skulle invitere åpent de karmøybuer som ønsket å bli med på utflukten. Det ble holdt Karmøy-stevne i 1989, 1990 og 1991. I 1990 ble det diskutert om Karmøy-stevnet skulle bli omdannet til en Karmøy-klubb.¹³⁸ Etter at Karmøy-stevnet var arrangert i 1991 var 29 karmøybuer samlet hjemme hos Janna og Magnus Landro for å stifte klubben. ”On August 29, 1991 Karmøy Club was formed. Two months later the club became a legal nonprofit corporation in Washington State.”¹³⁹

Jeg vil i dette kapittelet beskrive og drøfte det som skjedde da Karmøy Club ble stiftet. Først vil jeg vise de forholdene som virket mot opprettelsen av en klubb, og så de drivkreftene som likevel førte til at Karmøy Club ble stiftet. For det andre vil jeg drøfte noen forhold som hadde tilknytning til stiftelsen av klubben, til styret, og til mulighetene for at klubben kunne ha blitt stiftet på et annet tidspunkt. Til slutt vil jeg behandle de funksjonene som klubben

¹³⁸ Arnold Rasmussen: 4.

¹³⁹ Karmøy-Buen nr.1, 1992.

skulle dekke. Jeg vil sammenligne Karmøy Club med andre etniske foreninger, særlig bygdelagene, ved å se på likhetstrekk og forskjeller kan en få frem det særegne ved Karmøy Club.

Hvilke forhold gjorde det vanskelig å stifte en

Karmøy Club?

Noen forhold som gjorde det vanskelig å stifte en klubb, var knyttet til endringer i strukturer i det amerikanske samfunnet. På siste halvdel av 1800-tallet, og i begynnelsen av 1900-tallet, var det et blomstrende foreningsliv i Amerika. Innenfor alle etniske grupper, også blant norsk-amerikanerne, var det mange som sluttet seg sammen og dannet ulike typer foreninger. I 1914 var det i Chicago 34 norsk-amerikanske verdslige foreninger, i 1938 var det flere enn 50 norske klubber og foreninger.¹⁴⁰ Når bygdelagene ble stiftet, hadde de hjelp av ”tidsånden”, mange var positive til det å stifte en klubb.¹⁴¹ På slutten av 1900-tallet var situasjonen annerledes. I Chicago var mange norsk-amerikanske foreninger innstilt; i de foreningene som eksisterte var det kun eldre mennesker.¹⁴² Det var en tendens i samfunnet til økt individualisering, mange var opptatt av frihet, det å kunne disponere tiden selv, uten å være bundet av forpliktelser.¹⁴³ Mange følte at det kunne redusere friheten dersom de var med i en klubb, de ønsket heller å delta i grupper som var løsere og mer uformelt organisert.

I staten Washington krevde myndighetene at en nystiftet klubb ble registrert. Registreringen var en omfattende prosess, først og fremst fordi en registrert klubb slapp å betale skatt, dersom overskuddet ikke overskred en bestemt grense. Arnold Rasmusen sier dette om arbeidet med å registrere klubben: ”Det var ein fæl jobb å få det til.”¹⁴⁴

Det var også trekk ved situasjonen til karmøybuen i Seattle som kunne svekke motiveringen for å stifte en klubb. Flere av de som var kommet til Seattle på 1960- og 1970-

¹⁴⁰ Drøyer 1998: 101. Se også Lovoll 1997: 206.

¹⁴¹ Lovoll 1997: 206.

¹⁴² Drøyer 1998: 102. To sitater: ”The level of activity and the number of members in various societies and organizations was considerably lower in 1995 than around 1950.” og ”Most of the participants were retired and recruitment was lacking.”

¹⁴³ Stokker 2000: 294. Se også Wollebæk 2002:138. Innenfor norske organisasjoner skjedde det på 1980- og 1990-tallet en endring i aktiviteten: ”Den einskilde synest å vere meir skeptisk til å forplikte seg til langvarige engasjement i organisasjonar.” Se også informant nr. 28: 10. Informanten sier: ”Det er blitt flere forstyrrelser, samfunnet har endret seg, fokuset på hva som er viktig har endret seg.”

¹⁴⁴ Arnold Rasmussen: 8.

tallet, var blitt pensjonister, eller de skulle snart bli det. Mange hadde hatt et strevsomt liv med mange plikter, det var nå nærliggende å se frem til et liv der de sto fritt til å velge det de ønsket å gjøre. Noen kjøpte, eller leide, hus i stater lenger sør i Amerika, for å tilbringe vinteren i et varmere klima.¹⁴⁵ Mange av andre og tredje generasjon var i en livsfase der familie og yrkeskarriere førte til at de opplevde et tidspress, dersom de var engasjert i en klubb kunne det være med å øke tidspresset.

Drivkrefter som gjør det lettere å stifte en Karmøy Club

Men det var samtidig forhold som kunne fremme en klubb av denne typen. På 1970-tallet og fremover var det for det første en etnisk renessanse i Amerika som ble kalt "Roots-fenomenet" etter utgivelsen "Roots" av Alex Haley i 1976.¹⁴⁶ Et utslag av den etniske renessansen var at mange norsk-amerikanere ble opptatt av sin slekt og slektsgransking. Mange slekter stiftet slektsforeninger og arrangerte slektsstevner.¹⁴⁷ Dette var del av en mer allmenn tendens i tiden, der folk var opptatt av lokale forhold. Bygdelagene var etter andre verdenskrig i tilbakegang, og mange trodde de ville dø ut på 1960- og 1970-tallet. Ved å legge vekt på slektsgransking fikk noen bygdelag en fornyelse og klarte å overleve og noen få nye ble stiftet.¹⁴⁸ Interessen for etnisitet, lokale forhold, slekt og familie fremmet det arbeidet som etniske organisasjoner utførte.

Den allmenne interessen for disse spørsmålene førte til at karmøybuen i Seattle ble mer opptatt av disse spørsmål. En informant sier det slik:

I Amerika er det ein slik blanding at ein må ha ein kultur, enn om du er i et annet land. Du må liksom ha litt røtter. Du må ha litt folk å holde deg til, ellers så blir det så utvaska, det er så mange blandngar der.¹⁴⁹

At den etniske renessansen førte til endringer kan illustreres ved å sammenligne karmøybuen i Seattle, med en annen gruppe karmøybuer som også var knyttet til fiske, de hadde kommet til New Bedford før og like etter andre verdenskrig. En informant fra Karmøy som kjenner karmøybuen både i New Bedford og i Seattle sier dette om forskjellene:

¹⁴⁵ Karmøy-Buen nr. 30. 2000. A Message from the vice-President.

¹⁴⁶ Haley 1996.

¹⁴⁷ Lovoll: 1997: 38.

¹⁴⁸ Lovoll 1999: 39.

¹⁴⁹ Informant nr 4: 6.

Dei [karmøybuen i Seattle] var jo veldig opptatt av sine røtter, dei lærte jo ungene sine å snakka norsk i tillegg til engelsk. Det gjorde dei jo ikkje på Øst-Kysten [New Bedford] der eg har mi slekt, dei hadde ikkje lært ungene sine å snakka norsk. Tvert imot, det var jo tidlegare, dei reiste jo bort før krigen stort sett, då var det viktig å bli amerikanisert så fort som mulig, å bli integrert i samfunnet.¹⁵⁰

Det var for det andre endringer i samfunnet som gjorde det lettere å holde kontakt med familie og slekt i Norge. Spesielt bedre kommunikasjoner fra 1960-tallet og utover gjorde at karmøybuen i Seattle hadde en mye tettere kontakt med Karmøy enn karmøybuen i New Bedford hadde hatt før og etter andre verdenskrig. Mange var regelmessig på besøk, ofte en eller to ganger hvert år for å besøke slekt og venner på Karmøy.

Et tredje forhold var at karmøybuen og mange andre norsk-amerikanere bodde i Ballard, der det var en omfattende skandinavisk etnisk aktivitet og mange norsk-amerikanske foreninger. Denne aktiviteten førte til at både norsk-amerikanere og karmøybuer ofte ble minnet på sin etniske bakgrunn. Dette forholdet var med på å forsterke den virkning som den etniske renessansen hadde skapt i Amerika.

Videre synest mange karmøybuer å ha hatt den holdningen at skulle de oppnå det de ønsket seg, var det nødvendig å prøve noe nytt og å være målbevisst og handlingsorientert. Viljen til å prøve noe nytt viste seg i flere sammenhenger. Selve valget om å emigrere fra Karmøy til Amerika viste dette. ”Eg var alltid målbevisst sjølv, eg måtte prøva det beste som var, derfor reiste eg”.¹⁵¹ Denne holdningen viste seg også når karmøybuen var på fiske. Størrelsen på fangsten var i høy grad avhengig av avgjørelser de selv tok, det var som regel de samme fiskebåtene som tok de største fangstene hvert år. Mange av første generasjon karmøybuer startet som fiskere i New Bedford. Etter noen år med fiske der brøt de opp og flyttet til Seattle, fordi de trodde at det var mer lønnsomt her enn i New Bedford. Mange som startet som fiskere ble etter noen år eiere av en eller flere fiskebåter. Det å satse på å bli eiere av fiskebåter kunne bety stor fortjeneste, men det kunne også bety tap av den formuen de hadde skaffet seg. Kaare Ness sier: ”Jeg likte å drive – sto alltid på,.....Det er ekstremt morsomt med *good deals*”.¹⁵² Denne holdningen til å prøve noe nytt ble stimulert av at Amerika på mange områder var et dynamisk samfunn. ”Eg vil alltid halda ein knapp på når det gjelder Amerika, er at det var mulighetenes land, og det er fremdeles mulighetenes land.”¹⁵³ Mange første generasjon karmøybuer kunne kalles for entreprenører. Å prøve noe nytt var ikke skremmende, og veien var ikke lang fra en idé ble født til den ble satt ut i livet.

¹⁵⁰ Informant nr 40: 6.

¹⁵¹ Informant nr 17: 7.

¹⁵² Intervju med Kaare Ness i Finansavisen 2.juni 2001: 25.

¹⁵³ Informant nr 28: 8.

Å stifte en klubb kunne virke som en utfordring og appellere til lysten om å være med å skape noe. ”Det er klart du har jo typar der, som skulle til for å skapa det [Karmøy Club].”¹⁵⁴

Første generasjon karmøybuer hadde dessuten erfart den betydning samarbeid, ansvar og samhold hadde både på Karmøy og i Amerika, det galdt både for mennene og kvinnene. Disse holdningene gjorde det lettere å velge en kollektiv fremfor en individuell etnisk aktivitet.

Og endelig for å kunne skape noe må en ha ressurser til disposisjon.¹⁵⁵ For å drive en klubb trengs det folk som har tid til disposisjon, som er villige til å gjøre praktiske oppgaver og som kan organisere og bidra med kulturelle aktiviteter. Siden det hadde vært så nær kontakt og mange kjente hverandre, hadde karmøybuen god oversikt over hva den enkelte kunne bidra med.

Stiftelsen av Karmøy Club

Det at noen familier drog på utflukt for å bade og more seg var et uttrykk for den uformelle kontakt som karmøybuen hadde i den første tiden. Disse utfluktene ble omdannet til et Karmøy-stevne. Hensikten var å gjøre den uformelle organiseringen noe fastere, slik at det ble mulig for flere karmøybuer å være med på utflukten. Dette kan tolkes som et uttrykk for at noe hadde forandret seg med fellesskapet, de følte at den uformelle organiseringen ikke lenger var tilstrekkelig for å klare å opprettholde et nært sosialt fellesskap. Men etter at Karmøy-stevnet var etablert, så var det noen som tok opp til vurdering om Karmøy-stevnet var det rette virkemiddelet.¹⁵⁶ Noen ønsket å stifte en Karmøy Club, men det var usikkert hvor mange karmøybuer som ville bli med. For å få vite hvor stor interessen var, ble det sendt ut et rundskriv.¹⁵⁷ Mange ga tilbakemelding om at de var interessert.

Å gi uttrykk for at en ønsket at det skulle bli stiftet en klubb uttrykte i alle fall to interesser. For det første kunne det bety at de var så interessert at de ønsket å engasjere seg i driften av klubben, for andre kunne det bety at de betalte medlemskontingenten og deltok på de arrangementer de ønsket. I hvor stor grad medlemmene var villige til å engasjere seg, hadde sammenheng med i hvilken grad styret for klubben klarte å motivere folk til innsats, hvilke aktiviteter som klubben arrangerte og i hvor stor grad ledelsen delegerte oppgaver.

¹⁵⁴ Informant nr.38: 4.

¹⁵⁵ Informant nr.38: 19.

¹⁵⁶ Arnold Rasmussen: 4.

¹⁵⁷ Arnold Rasmussen: 7.

En kjernegruppe var villig til å påta seg arbeid og forpliktelser både før klubben ble stiftet, og ved å sitte i styret etter at klubben var stiftet. I 1991 begynte de å planlegge hvordan klubben skulle organiseres, og hvilket formål den skulle ha. Det måtte utarbeides vedtekter, og det ville være mye arbeid med å få klubben registrert hos offentlige myndigheter.

En av dem som engasjerte seg, var Arnold Rasmussen. Sommeren 1991 besøkte han Karmøy, der han deltok på ”Karmøy i Fest”, et kulturarrangementet som kommunen organiserte. Formålet var, som vi har sett, å synliggjøre det frivillige kulturarbeidet, og gjennom det skape en tilhørighet til Karmøy. Dette arrangementet gav Rasmussen inspirasjon til å være med på å stifte en karmøyklubb, og han forsto at Karmøy hadde ”gode kulturkrefter, som vi håper også vil besøke oss med tid og stunder”.¹⁵⁸ Når Rasmussen sier at han fikk inspirasjon til å stifte en karmøyklubb, kan det bety at de visjonene han hadde for en karmøyklubb lignet på den målsetting kommunen hadde med å arrangere “Karmøy i Fest” og mulighetene for et fremtidig samarbeid.

Han benyttet også besøket til å finne ut hvilken interesse personer i Karmøy kommune hadde for en karmøyklubb. Han sier:

Eg var heima her i 1991. Espeset var ordførar. Eg snakka med dei karane der. Dei overrekte meg eit Karmøy-flagg nede på Rådhuset. Eg kom tilbake til Seattle og då hadde me Karmøy-stevne. Då hadde me for fyrste gong Karmøy-flagg og då sette me ein dato for eit fyrste møte for å stifte karmøyklubben.¹⁵⁹

Både ordfører og andre tilsette i kommunen viste stor interesse for planene om å stifte en karmøyklubb. Som et synlig bevis på interesse og velvilje fra kommunen fikk Rasmussen et Karmøy-flagg med tilbake til Seattle. Han sier dette om hva som skjedde på Karmøy-stevnet like etter: “Då hadde me for fyrste gong Karmøy-flagg, og då sette me ein dato for eit møte for å stifte karmøyklubben”¹⁶⁰ Her kobler han Karmøy-flagget til den avgjørende beslutning om å stifte en klubb, Karmøy-flagget ble et symbol både på den tilhørigheten de hadde, og den tilhørigheten som de ønsket å skape til Karmøy.

¹⁵⁸ *Karmøbuen*, 3. juni 1992. 3. årgang.

¹⁵⁹ Arnold Rasmussen: 4.

¹⁶⁰ Arnold Rasmussen: 4.

Styret i Karmøy Club

Arnold Rasmussen ble Karmøy Club sin første president, og det var han frem til 2002. Han var første generasjon innvandrer og kom fra Åkra på Vest-Karmøy. Han emigrerte i 1953. Etter å ha drevet med forskjellig arbeid i Seattle, startet han som fisker i 1969, etter hvert ble han eier av flere fiskebåter. I 1991 var han blitt 62 år og hadde overlatt driften av fiskebåtene til andre.¹⁶¹ Han var det en kan kalle en entreprenør, han likte å skape noe, og ble ofte sterkt engasjert i de prosjektene han arbeidet med.

Et trekk ved kjønnsrollemønsteret, både hos familiene hos første generasjon i Seattle og på Karmøy, var at mannen representerte familien utad.¹⁶² Det trengte ikke bety at det var mannen som hadde det siste ord i alle viktige avgjørelser, eller at mannen tok æren for alt som var vellykket. Men at både presidenten og vise-presidenten var menn, kan tyde på at kjønnsrollemønsteret hadde påvirket valget. Mennene hadde muligheter til å få stor innflytelse og ære i Karmøy Club med å ha de ledende posisjonene i styret. Hvor stor innflytelse kvinnene skulle få, og hvor mye mennene var villige å dele på æren av det som ble oppnådd, ville i noen grad være avhengig av den holdningen som mennene hadde. I den første lederen skrev presidenten dette om stiftelsen:

I am sure you all realize that this probably never would have come about if Henny Naley and Solveig Hansen and their husbands hadn't come up with the idea to get a bunch of Karmøybu together for a picnic at Lake Goodwin in 1989.¹⁶³

Dette er et eksempel som viste at presidenten la vekt på at kvinnene sin innsats skulle synliggjøres. Stiftelsesmøtet for klubben ble holdt hjemme hos Janna Landro, en av kvinnene som hadde vært aktive med å arrangere Karmøy-stevnet. Det viser at mennene ikke tok over hele regien etter at det var bestemt at de skulle stifte en klubb. Et annet trekk var at det også kvinner deltok i fullt mon i styret, der var det fem kvinner og seks menn.

Det var ti første generasjons medlemmer i styret. Alle var født og oppvokst på Karmøy, ni på vest-Karmøy, det viser at det var første generasjon innvandrere med tilhørighet

¹⁶¹ Arnold Rasmussen: 1-2.

¹⁶² Informant nr.6: 1.

¹⁶³ Karmøy-Buen nr.1, 1992.

til vest-Karmøy som påtok seg et hovedansvar for driften av klubben, det vitner om en sterk tilhørighet både til hjemstedet på Karmøy og til fellesskapet av karmøybuer i Seattle.¹⁶⁴

I styret var det fire første generasjons menn som var båteiere og bedriftseiere, det var presidenten, vise-presidenten og to styremedlemmer.¹⁶⁵ De kan alle sies å være entreprenører, det å være med å skape noe hadde virket tiltrekkende, de var vant med å organisere og de hadde et stort kontaktnett.¹⁶⁶ Det at innflytelsesrike personer innenfor næringslivet valgte å engasjere seg i driften av klubben, var et signal til medlemmene og til folk som ikke var medlemmer, om at dette arbeidet var viktig, man kan tenke at de gav inntrykk av at Karmøy Club kunne ha mulighet til å lykkes, fordi disse personene hadde hatt fremgang i næringslivet.¹⁶⁷

De som stiftet klubben ønsket å få engasjert de unge i virksomheten. Bare en fra andre generasjon var med i styret, det kan være et tegn på at det hadde vært vanskelig å få dem med. Mange fra første generasjon hadde forlatt Norge som små barn, derfor kan alderen på styremedlemmene bety mer enn om de var fødd i Norge.¹⁶⁸ Presidenten omtalte i sitt første innlegg i medlemsbladet betydningen av å engasjere de unge i klubben:

The core of this club is excellent with many young members investing their time and talents to make this club a success. Jan Hansen, our treasurer and newsletter editor, and Ellen Marie Knutsen, forming the children's choir, are good examples.¹⁶⁹

Det var viktig for presidenten å understreke at det var unge medlemmer som var aktive i klubben, og at klubben trengte disse dersom de skulle lykkes i de målsettinger som de hadde. Selv om det var få unge i styret var de viktige, i praktisk arbeid, men ikke minst som symbol på at de unge var viktige for klubben.

Hvorfor ble Karmøy Club stiftet akkurat i 1991?

Tidspunktet å stifte en klubb på er ikke tilfeldig. Det er visse tider da forholdene ligger bedre til rette enn andre. Likevel kan en ikke si at det bare er på ett tidspunkt en klubb kan bli stiftet,

¹⁶⁴ Informant nr.29: 5.

¹⁶⁵ Database laget av Terje Garvik.

¹⁶⁶ Tollefsen 2004: 394. Se også Simon Veia: "Kaare Ness – karmøybu med suksess i USA", i *Karmøybladet* 6. desember 2003.

¹⁶⁷ Martinsen 2003: 32. Dette er en type lederskap som kan kalles "projective leadership", lederne brukes som symboler på det gruppen har oppnådd.

¹⁶⁸ Tre styremedlemmer hadde ikke fylt 40 år.

¹⁶⁹ Karmøy-Buen nr. 1, 1992: A Message from the President.

fordi det er så mange faktorer som spiller inn. En slik faktor er at noen må ta en personlig avgjørelse om å engasjere seg. Disse personlige avveininger tror jeg det nærmest er umulig å forutsi. Det var mange forhold som forklarer at Karmøy Club ikke ble stiftet tidligere på 1960- eller 1970-tallet. På den tiden var mennene i Alaska på fiske store deler av året. Å stifte en klubb hvor de fleste mennene ikke hadde anledning til å være med på arrangementene, ville vært vanskelig. På den tiden var det dessuten en sterk tilhørighet mellom karmøybuen, mange ville følt at en klubb hadde vært overflødig.

Det bodde etterkommere etter karmøybuer i staten Washington og andre stater på vestkysten av Amerika. Teoretisk kunne en ha tenkt seg at disse kunne ha startet en klubb. Disse bodde imidlertid spredt og de hadde lite kontakt med hverandre, og mange følte seg ikke som karmøybuer. De kunne ha interesse av å være med i en Karmøy Club dersom den var stiftet, men de hadde neppe et sterkt nok engasjement til å stifte en ny klubb. De som var interessert i etniske aktiviteter hadde andre organisasjoner de kunne bli medlem i.

En kan også stille spørsmål om det kunne ha blitt stiftet en karmøyklubb i Washington før andre verdenskrig? Det ble stiftet et Karmøy-lag i Midt-Vesten. Etter 1900 immigrerte de fleste karmøybuer til Midt-Vesten. En viktig grunn til at det ble stiftet et Karmøy-lag her var at der bodde mange førstegenerasjon karmøybuer her.¹⁷⁰ Langt færre immigrerte til vestkysten, og de bodde mer spredt, noe som gjorde det vanskeligere å stifte et Karmøy-lag der.

Hvilke funksjoner skal Karmøy Club dekke?

Som vi har sett er det mulig å kategorisere etniske foreningene etter fire ulike funksjoner eller formål: å hjelpe innad i gruppen, å hevde nasjonens interesser, å holde på egen kultur og å dekke behovet for sosialt samvær. Jeg vil bruke denne inndelingen for å finne ut hvilke funksjoner Karmøy Club skal dekke.

Å hjelpe innad i gruppen?

Mange av de som immigrerte til Amerika, og etablerte seg i nye og fremmede omgivelser, kunne lett bli ensomme og føle sosial utrygghet. De som ikke hadde noen de kunne få hjelp fra opplevde det som vanskelig, de som hadde små økonomiske ressurser kunne oppleve sosial nød i vanskelige økonomiske tider med arbeidsløshet. I etniske foreninger kunne

¹⁷⁰ Lovoll 1975: 261. Det ble stiftet et Karmøylag i Forest City, Iowa, 29. august 1912. Det var et av mange lag som var knyttet til Stavanger Amt Laget.

medlemmene få del i et sosialt fellesskap som gjorde at de følte seg mindre ensomme og sosialt utrygge. Noen foreninger la mer vekt enn andre på å gi hjelp til medlemmene, fordi de sosiale behovene hos medlemmene var store. Sons of Norway ble en viktig organisasjon for å hjelpe immigranter fra Norge, losjene ble et talerør for arbeidere i byene som sto utenfor den lutherske kirkes kontroll. Sons of Norway utviklet seg fra å være en gjensidig hjelpeorganisasjon til å bli et forsikringsselskap, slik at det sosiale hjelpetilbud etter hvert ikke ble så viktig.¹⁷¹

Karmøybuen, som kom til Seattle på 1960-tallet og utover, var ikke særlig velstående når de emigrerte fra Karmøy. Men de hadde slekt og venner i Amerika, og det var gode muligheter til å få arbeid. Som fiskere tjente de godt, og det varte ikke lenge før de hadde skaffet seg en brukbar levestandard. Små økonomiske ressurser og sosial nød var derfor ikke vanlig blant karmøybuen, selv om det var pensjonister som levde på et trangt budsjett.¹⁷² Det var imidlertid mange i den første tiden som hadde behov for hjelp og støtte på mange ulike felt. En informant sier: ” Når dei trengte noke elektrisk var det meg dei ringte etter, me fekk gå mykje på besøk eg og kona mi.”¹⁷³ Denne form for tjenesteutveksling var vanlig både i karmøyfellesskapet i Seattle og på Karmøy.

På 1980-tallet stanset immigrasjonen av karmøybuer til Seattle opp, og det sosiale fellesskapet var ikke så tett lenger. Det førte til at tjenesteutvekslingen ikke var så vanlig som før, og de som ikke hadde et sosialt nettverk kunne bli ensomme. I Amerika var det ikke så mange offentlige sosiale støtteordninger slik som i Norge, det var en større usikkerhet på mange felt.¹⁷⁴ På kort tid kunne den økonomiske situasjonen bli totalt forandret dersom en ble arbeidsledig, syk, eller en kom ut for en ulykke. Sosial utrygghet og ensomhet var derfor noe som kunne bli en realitet også for mange karmøybuer.¹⁷⁵

Å hevde nasjonens interesser?

En informant som var fra Haugesund og gift med en karmøybu, ønsket under en kirkekaffe på 1970-tallet å sette seg ved bestemt bord. Da fikk hun beskjed om at der kunne hun ikke sitte, dette bordet var bare for karmøybuer, og ikke **for personer**

¹⁷¹ Lovoll 1999: 30. Se også Drøyer 1999: 93-95.

¹⁷² Informant nr.1: 9.

¹⁷³ Informant nr.3: 22.

¹⁷⁴ Informant nr.8: 15.

¹⁷⁵ Informant nr.43: 13.

fra Haugesund.¹⁷⁶ En annen sier dette om hvordan han oppfatter karmøybuen: "De (karmøybuen) er annerledes. Det er på en måte Karmøy mot resten."¹⁷⁷ Det at karmøybuen var en svært tett sammensveiset gruppe og kunne oppfattes som lite imøtekommende og reserverte overfor andre var nok en holdning som mange hadde.¹⁷⁸ Karmøy Club måtte velge hvordan de skulle forholde seg både til enkeltpersoner og grupper som hadde en norsk-amerikansk etnisk identitet, og til et flerkulturelt amerikansk samfunn. Det er disse forhold jeg vil drøfte i dette avsnittet og som jeg vil komme tilbake til i senere kapitler.

I vedtektene for Karmøy Club sier klubben hvem som kan bli medlem i klubben.

Article 11 Members

Section 2 Qualifications of members:

The qualifications for membership in this corporation are as follows: Members must be born or have lived on Karmøy for 5 years or descendants thereof by birth, by marriage or by adoption. Any such individual arriving in the United States prior to 1940 and being 80 years or older shall be an honorary member.¹⁷⁹

Medlemskapet i klubben bygde på et presist grunnlag, kriteriene for hvem som kunne bli medlem var klart definerte. Det hadde vært mulig å formulert kriteriene mindre skarpt, slik at det var opp til den enkelte å avgjøre om en såg på seg selv som karmøybu. De klare og objektive kriteriene kan tyde på at det var viktig å definere en skarp grense mellom karmøybuen og "de andre".

Karmøy Club var en gruppe. En oppgave som klubben kunne arbeide for var å ta vare på og øke prestisjen og respekten til både klubben og karmøybuen som gruppe. Å arbeide for økt prestisje har vært en oppgave som et lag sjelden uttrykte direkte, dette har likevel vært en funksjon som mange lag har arbeidet for. Karmøybuen hadde oppnådd en sterk posisjon innenfor fiskeriene, det kunne være nærliggende å utnytte denne posisjonen til å øke karmøybuen sin respekt og prestisje som kollektiv gruppe.

Ved å konkurrere med andre norsk-amerikanske grupper kunne Karmøy Club få vist seg frem. Første generasjon innvandrere av karmøybuer var vant med konkurranse både på Karmøy og i Amerika. På fiske var det, som vi har sett, en sterk konkurranse mellom båter fra ulike distrikt om å få de største fangstene. En kan tenke at dette ble et virkemiddel som klubben brukte for å skape indre samhold overfor de andre lagene. På Karmøy var det sterk

¹⁷⁶ Informant nr. 8: 11.

¹⁷⁷ *Finansavisen* 2. Juni, 2001.

¹⁷⁸ Informant nr. 29: 5 og 9.

¹⁷⁹ Karmøy Club By-laws: 17.

konkurransen og lokalpatriotisme mellom bygdene, det kunne føre til at det ble mobilisert en stor innsats til fordel for bygda, men det kunne også føre til strid og splittelse.

Det har vist seg at etniske grupper som kom tidlig til Amerika, har følt de hadde en større moralsk rett til å bo og ta landet i bruk, enn grupper som var kommet senere.¹⁸⁰ Det at Leiv Erikson kom til Amerika 500 år før Columbus har betydd mye for mange norsk-amerikanere sitt selvbilde. Hvite og protestantiske innvandrergrupper hadde også høyere prestisje enn andre. Norsk-amerikanerne trengte derfor ikke kjempe for å bli akseptert i Amerika som etnisk gruppe. Det å arbeide for å forandre forhold som diskriminerte norsk-amerikanere har derfor ikke vært så aktuelt for etniske foreninger, mens det å arbeide for at norsk-amerikanere fikk styrket sin posisjon i det amerikanske samfunnet har vært en oppgave mange foreninger har arbeidet for.¹⁸¹ Karmøybuen følte seg som en privilegert gruppe i Amerika, det skulle derfor være liten grunn for klubben til å være opptatt av at de ikke ble diskriminert, mens det å arbeide for at karmøybuen og norsk-amerikanere beholdt eller styrket sin prestisje, ville det være rimelig at klubben ønsket å arbeide for. Disse forhold ville bli synliggjort i de relasjoner som klubben fikk til lokalsamfunnet, om medlemmene ønsket å isolere seg, eller om de valgte en åpnere holdning og arbeidet for å bli integrert i det amerikanske samfunnet.

Hvordan balansen mellom et indre samhold og ”de andre ” skulle bli utformet i klubben sitt arbeid vil være nært knyttet til den enkelte sin selvfølelse.¹⁸² Her er det kompliserte psykiske prosesser som avgjør hvorledes ens selvbilde vil påvirke adferden. For Karmøy Club er det grunn til å anta at ledelsen for klubben vil få en avgjørende innvirkning på hvordan klubben skulle komme til å forholde seg til ”de andre”. Det var trekk ved karmøybuens selvbilde som pekte mot isolasjon, og trekk som pekte mot en åpnere holdning. Den sterke tilhørigheten som karmøybuen hadde til Karmøy og bygda de kom fra kan, slik vi såg i sitatene i starten på dette avsnittet, kan føre til isolasjon og at en ble lite imøtekommende overfor andre. Forhold som peker mot en mer åpen og inkluderende holdning, er at i fiskerkulturen er samarbeid, og det å hjelpe andre, sentrale verdier.

¹⁸⁰ Drøyer 1998: 130. Se også Blanck 1997: 26. Her viser forfatteren hvordan etniske grupper bruker historien til å konstruere en ønsket etnisk identitet. Se også Eriksen 1996:85-109.

¹⁸¹ Lovoll 1999: 145-147. Torskeklubbene er eksempler på etniske foreninger som legger vekt på høy sosial status.

¹⁸² Waage 1993: 350-352.

Å holde på egen kultur

”Me har jo gode røtter fra Karmøy, både slekt og kristendom og forskjellig som eg synest har vore viktig når ein har komt ut i livet.”¹⁸³ Slik svarte en informant på hvorfor det var viktig å holde på egen kultur. En annen informant sa det slik:

Det første me lærte dei [barna] var norsk, dei snakka ikkje engelsk før dei var tre og eit halvt år, det er fordi dei har besteforeldre [på Karmøy] som berre snakka norsk. Dei må forstå kor dei kjeme fra, for når dei veit kor dei kjeme fra, veit dei kor dei skal hen.¹⁸⁴

Det var mange karmøybuer som syntes det var viktig å kjenne sine røtter, det galdt både for første generasjon og senere generasjoner. Samtidig var det et sterkt assimilasjonpress fra det amerikanske samfunnet. Ordfører Espeset sier dette om hvorfor Arnold Rasmussen ønsket å stifte en klubb: ”Han var veldig opptatte av at den neste generasjonen skulle ha sine røtter klart for seg, at dei kom fra Norge, og at dei kom fra Karmøy, og han var redd for at ellers kom det til å dø ut med hans generasjon.”¹⁸⁵

Det var lettere å ta vare på kulturen dersom flere sto sammen, enn om en var aleine, derfor har etniske foreninger både i Norge, Europa og Amerika blitt sett på som et viktig virkemiddel for å ta vare på kulturen. Ifølge vedtektene har Karmøy Club dette formålet:

Section 2. Specific objectives and purposes

The specific objectives and purposes of this corporation shall be: To keep Karmøy’s culture, customs and history alive for ourselves and future generations. To support art and student exchange programs and community services. Genealogy.¹⁸⁶

I hjemstedets kultur, tradisjoner og historie ligger det uendelig mange muligheter for hva en kan holde levende.¹⁸⁷ De foreninger som hadde sitt grunnlag i felles interesser og mål, valgte bestemte kulturuttrykk, det kunne være et sangkor eller en gruppe som danset folkeviseleik. Formålsparagrafene til bygdelagene og til Karmøy Club, var svært like.¹⁸⁸ Men selv om formålsparagrafene var like, kunne den kultur Karmøy Club ønsket å holde levende være svært forskjellig fra den kultur som bygdelagene valgte å holde levende. Jeg vil i dette avsnittet drøfte noen forhold som har påvirket valgene av kulturuttrykk.

¹⁸³ Informant nr 4: 6.

¹⁸⁴ Informant nr 35: 6.

¹⁸⁵ Intervju med Jostein Espeset: 3.

¹⁸⁶ By-Laws: 2.

¹⁸⁷ Sørensen 1997: 115-120.

¹⁸⁸ Martinsen 2003: 31. Se også Lovoll 1997: 20.

Et første moment er at bygdelagene og Karmøy Club hadde sin virksomhet i ulike tidsepoker. Holdningene til mennenes, kvinnenes og barnas rettigheter, plikter og deltakelse i sosiale og kulturelle fellesskap var svært forskjellige i disse tidsepokene. I bygdelagene var det oftest første eller andre generasjon middelaldrende og eldre menn som var de toneangivende.¹⁸⁹ Kvinnene spilte en beskjeden rolle, og på stevnene var barn og ungdom i svært liten grad deltakere.¹⁹⁰ På den tiden Karmøy Club startet, var det mer likestilling mellom kjønnene. Barna sin stilling i sosiale og kulturelle fellesskap var også mye mer sentral. Disse holdningene har vært med å påvirke valget av den kultur, og de tradisjoner, som Karmøy Club ønsket å holde levende.

Et neste forhold som forklarer valget av kulturuttrykk er at de som emigrerte på 1800-tallet oftest tok en endelig avskjed med hjemstedet når de reiste til Amerika. Få hadde mulighet til å besøke hjemstedet, eller å få besøk derfra. Det var forholdene på hjemstedet i tiden fram til de reiste til Amerika som de hadde minner fra. Det at det hadde skjedd en utvikling på hjemstedet ble ikke så merkbart, det var den gamle bygda som de tok avskjed med og som sto i sentrum for minnene.¹⁹¹ Karmøybuen tok derimot ikke et endelig avskjed med Karmøy når de drog til Amerika. I denne perioden fra 1960-tallet fram til 1990 hadde det, som vi har sett, skjedd store forandringer på Karmøy. Karmøybuen erfarte at kulturen ikke var noe statisk, men den var dynamisk og i stadig forandring. Karmøy Club måtte derfor velge hvilken del av Karmøy sin kultur, hvilke tradisjoner og hvilken historie de ville holde levende. Var det den kultur og de tradisjoner som Karmøy hadde på 1950- og 1960-tallet, og som første generasjon hadde opplevd og hadde et forhold til, eller var det en amerikanisert Karmøy-kultur fra 1980-tallet, de ønsket å holde levende? De forsto nok at det ville bli vanskelig å finne noen spesielle kulturuttrykk som var ”helt typisk fra Karmøy”, fordi det hadde skjedd så store forandringer de siste tiår.

Å dekke behovet for sosialt samvær

Folk som kommer fra samme sted, eller har samme etniske bakgrunn, søker ofte sammen på nye steder. Alle typer foreninger er sosiale fellesskap som skal dekke sosiale behov hos medlemmene. Dersom en vil analysere det sosiale fellesskap i en forening kan en undersøke hvem klubben ønsker skal være medlemmer, det kan være alder, kjønn, interesser og sosial

¹⁸⁹ Martinsen 2003: 33-37.

¹⁹⁰ Martinsen 2003: 136.

¹⁹¹ Martinsen 2003: 65.

status. En kan også analysere hvor viktig det sosiale fellesskapet er i forhold til det kulturelle innholdet klubben vil fremme.

Bakgrunnen for at bygdelagene ble stiftet var at det var viktig å ta vare på kulturen fra hjemstedet. Odd Lovoll oppsummerte viktige deler av den kultur bygdelagene valgte å holde levende på denne måten:

Desse organisasjonane etablerte på amerikansk jord ei regional tilknytning, og skapte eit rammeverk der den gamle bygda kunne leve på nytt, og der immigrantane kunne samle tankane omkring dei folkelege og særreigne sidene av sin norske arv- i målføre, drakt og framferd, i gamle tradisjonar i dans, spel, mat og folkeliv, som også femnde om ymse folkelege kunstarter i dikt, treskurd og måling.¹⁹²

Det var en gruppe i ledelsen som hadde visjoner om hvordan det etniske fellesskapet skulle være, det primære var å stifte et sosialt fellesskap som hadde et bestemt kulturelt innhold.¹⁹³ De som ville bli medlem i dette fellesskapet måtte til en viss grad tilpasse seg det innhold som ledelsen hadde bestemt. Et utgangspunkt da Karmøy Club ble stiftet var utflukter og Karmøy-stevner. De som deltok var slekt og venner som sto hverandre nær og familier bestående av voksne, barn og unge. Grunnen til at de drog ut var at de følte et fellesskap med hverandre, og at de trivdes i hverandres selskap. Den sosiale dimensjonen synest å ha vært tydelig.

På bygdelagene sine arrangementer før andre verdenskrig ble det snakket norsk og dialekt, blader og tidsskrifter var også skrevet på norsk. Helt fra starten har Karmøy Club brukt engelsk språk både på arrangementene, i medlemsbladet Karmøy-Buen og i klubben sine vedtekter. Karmøy Club og bygdelagene sto i samme situasjon på den måten at dersom de valgte norsk språk så var det noen som ikke forsto språket, og de ville dermed bli mer eller mindre utelukket fra arrangementene. De som ikke kunne norsk da Karmøy Club startet opp, var noen av ektefellene til første og andre generasjon, og noen andre og tredje generasjon karmøybuer, antallet var imidlertid lavt. En grunn til at Karmøy Club valgte engelsk var at de ønsket å være en klubb for alle karmøybuer i Amerika, og for fremtidige generasjoner. Dette var et signal til medlemmer som hadde en mer fjern tilknytning til Karmøy, at de også var ”karmøybuer”.

Bygdelagene laget et sosialt og kulturelt fellesskap som også på andre måter brukte språket for å knytte en forbindelse til hjemstedet i Norge. I Nordlandslaget kalte de lederen

¹⁹² Lovoll 1977: 9.

¹⁹³ Martinsen 2003: 93. På Nordlandslaget stevne i 1920: ”... holdt Rølvaag en tale om hvor viktig det var å ta vare på ”Arvegodest” man hadde med seg fra Norge. Han fikk også laget til å vedta å slutte seg til foreningens *For fædrearevns* formål.”

for høvedsmann og medlemmene for mannskap.¹⁹⁴ I Karmøy Club kalte de lederen for president og nestleder for vise-President, de kalte foreningen Karmøy Club og ikke Karmøylaget slik de fleste bygdelag ville gjort. Karmøy Club brukte språket for å vise at de hadde tilhørighet til Amerika.

Odd Lovoll skriver i sin avhandling om bygdelagsbevegelsen i Amerika at ett av kjennetegnene for lagene som hadde tilknytning til Sør-Vestlandet, var at det religiøse spilte en sentral rolle.

Dei mest religiøse laga, med vitne- og bønemøte og andre programpostar som reflekterte ei bedehusånd, representerte det sørvestlege kystområde i Noreg - slik som Stavanger Amt Laget- medan folk frå fjelldalane i det indre av landet - frå Setesdalen og Hallingdal - fremja folkekulturen i vidaste meining.¹⁹⁵

Fra Karmøy hadde første generasjon erfaring for at synet på kristendommen kunne virke splittende på fellesskapet i bygda, de foreningene som hadde religiøs forkynnelse var bare for enkelte grupper. Mange av medlemmene i Karmøy Club hadde et nært og personlig forhold til kristendommen. Det ble likevel bestemt da Karmøy Club ble stiftet, at det ikke skulle være religiøs forkynnelse på arrangementene. Klubben valgte å prioritere det samlende, at alle kunne være med i det sosiale fellesskapet, fremfor at klubben skulle ha et ideologisk budskap.

På Karmøy var første generasjon vant med at alle foreninger hadde forbud mot servering av alkohol på sine arrangementer. Losjene, som det var mange av på Karmøy, hadde som oppgave å arbeide for totalavhold. Synet på bruk av alkohol var, som vi har sett, et spørsmål som splittet folk på Karmøy. Vi har også sett at mange karmøybuer endret sitt standpunkt til alkohol, fra totalavhold til måtehold, etter at de var kommet til Amerika. I mange klubber i Seattle ble det servert alkohol, og det var medlemmer som ville synest det hadde vært positivt om Karmøy Club hadde servert alkohol. Karmøy Club valgte likevel ikke å servere alkohol på sine arrangementer. En informant sier dette om bakgrunnen for standpunktet:

-Alkoholforbudet i klubben, kan det vera ein arv frå pietismen på Karmøy?

-Det er godt mulig. Her i bygdene var alkohol tabu det, veit du. Det er godt mulig det låg i oss. Men tingen er at dersom det hadde vært alkoholservering på møtene og noken av tilstellingane ville det vært masse folk som ikkje kom, veit du. Det er noen i klubben som er svært religiøse. Mange som er imot alkohol. Det hadde jo blitt ein splittelse.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Martinsen 2003: 93.

¹⁹⁵ Lovoll 1977: 20.

¹⁹⁶ Informant nr. 1: 6.

Karmøy Club valgte ikke å servere alkohol på sine arrangementer, det samme standpunkt som de fleste lag hadde på Karmøy. Begrunnelsen for standpunktet var på Karmøy var å arbeide for totalavhold, mens begrunnelsen for Karmøy Club var at servering av alkohol ville ført til splittelse, at noen da hadde valgt ikke å bli medlem i klubben.¹⁹⁷

I vedtektene står det at klubben vil støtte studentutveksling, det viser at klubben ønsket å arbeide for at ungdom skulle få tilhørighet både til Norge og Amerika. I et intervju ett halvt år etter at klubben var stiftet, sier presidenten dette til en avis på Karmøy: ”Det er ungdommen vi må satse på nå. De må få mulighet til å føre kontakten med Karmøy videre gjennom generasjonene”.¹⁹⁸ Det at en klubb ønsker å satse på ungdommen var ikke noe særmerkt, det har de fleste foreninger prøvd på. Også bygdelagene på begynnelsen av 1900-tallet diskuterte det spørsmålet, da særlig når de såg hvorledes gjennomsnittsalderen i laget ble høyere for hvert år.

Karmøy Club hadde også student- og kunstutveksling som formål for klubben sin virksomhet. I vedtektene står det: ”To support art and student exchange programs and community services.” Det sies ingenting om innholdet i utvekslingen. Dersom Karmøy Club hadde ønsket å legge vekt på bestemte sider ved kulturaven, så hadde det vært sannsynlig at det hadde blitt presisert. Det kan tolkes slik at klubben hadde en åpen holdning til innholdet i utvekslingen, det var den enkelte kunstner eller student som en ønsket å støtte.

I Karmøy Club sine vedtekter står ordet ”Genealogi.” Det kunne bety at de trodde at medlemmene i Karmøy Club var interessert i slektsgransking og at det derfor var en aktivitet klubben burde beskjeftige seg med. Slektsgransking var en populær hobby blant norsk-amerikanere, ved å ha slektsgransking som et tilbud var det kanskje mulig å få kontakt med andre karmøybuer?

Konklusjon

Da Karmøy Club ble stiftet i 1991 var det både forhold i samfunnet, og mer særegne forhold hos karmøybuen i Seattle som hemmet, og forhold som fremmet mulighetene for å stifte en klubb. Individualismen som rådde i samfunnet var en hindring, mens interessen for etnisitet, slekt og lokale forhold gjorde det lettere å stifte en klubb. Det å kunne disponere tiden som en selv ønsket, var en holdning hos karmøybuen som gjorde det vanskelig å stifte en klubb. Men

¹⁹⁷ Informant nr. 9: 18.

¹⁹⁸ *Karmøybuen*, 3. juni 1992: 5.

solidaritet og ansvar, det at mange hadde en god selvfølelse, at flere var entreprenører og at det fantes ressurser som kunne aktiveres, var drivkrefter som gjorde det lettere.

Årene før klubben ble stiftet, arrangerte slik vi har sett, noen karmøybuer utflukter og Karmøy-stevner til en park, det oppsto et ønske om at disse utfluktene skulle bli omdannet til en klubb. Mange ønsket dette; og noen startet arbeidet med å forberede stiftelsen. En av dem som gjorde det var Arnold Rasmussen, som ble den første presidenten i klubben. På et møte med ordføreren i Karmøy fikk han bekreftet at kommunen var positiv til en karmøyklubb, og han fikk et Karmøy-flagg i gave med tilbake til Seattle og det Karmøy-stevnet som da ble arrangert, kort tid etter ble Karmøy Club formelt stiftet.

Valget av medlemmer til styret viser flere trekk klubben: ti av 11 representanter var første generasjon fra Karmøy, slik at en et stykke på vei kan si at det var første generasjon som påtok seg hovedansvaret for driften. Likevel var det et sterkt ønske om å engasjere yngre og senere generasjoner i klubben. Styret sin sammensetning viste dessuten en videreføring av et kjønnsrollemønster der menn hadde formelle lederstillinger. Det at fem kvinnene var i styret viste at de var tiltenkt mange oppgaver i driften. Og endelig kan en si at første generasjon menn i styret var personer som hadde lyktes innenfor fiskeriene, de var entreprenører og symboler for gruppen.

Det var det lite som talte for at klubben skulle blitt stiftet på et tidligere tidspunkt enn i 1991.

Karmøy Club ble stiftet for å dekke flere behov. Ett var å gi hjelp til medlemmene i klubben. Dette var ikke en direkte uttrykt målsetting, men spørsmål som var knyttet til ensomhet og sosial trygghet var spørsmål som kunne bli sentrale. Klubben måtte også velge hvordan den skulle forholde seg til andre norsk-amerikanske grupper og til et flerkulturelt amerikansk samfunn. Det fellesskapet som karmøybuen hadde skapt, kunne både peke mot å isolere seg, og mot en åpnere og inkluderende holdning overfor andre. Det er grunn til å anta at ledelsen vil få avgjørende betydning for hvordan det skulle bli. Det var videre en hovedoppgave for klubben å holde levende Karmøy sin kultur og tradisjoner, det var mange kulturuttrykk de kunne velge mellom. De første valgene som klubben gjorde, viste at de la stor vekt på de sosiale konsekvensene. Klubben valgte kulturuttrykk som de mente ville være samlende og de valgte bort det som kunne skape splittelse. Først og fremst var klubben et sosialt samlingssted.

Kapittel 4: Pionertiden

I dette kapitlet vil jeg beskrive og drøfte de arrangementer og tiltak som klubben satte i gang, og de funksjonene klubben dekket de to første årene. Når klubben ikke hadde tradisjoner å bygge på, og de ikke har gjort erfaringer med hvilke ressurser de kunne aktivisere, da var det lettere å tenke nytt og være åpen. Den første tiden var derfor preget av at styret måtte velge hvor mange arrangement de ønsket å sette i gang, og hvilket innhold de skulle ha. Medlemmene måtte velge om, og hvor mye, de ønsket å engasjere seg. Disse valgene kan fortelle noe om hvilke verdier, holdninger og relasjoner som klubben ønsket å synliggjøre, og hvilke behov de ønsket skulle bli dekket. Denne måten å organisere stoffet på gjør også at tidsperspektivet i klubben sin historie vil komme klarere frem. Forhold som karmøybuen hadde opplevd på Karmøy, og den første tiden i Seattle, hadde betydning for den virksomheten klubben startet opp med. Virksomheten klubben satte i gang, lignet på det andre klubber og grupper gjør i dag og har gjort tidligere; ved å sammenligne kan en se hva som er allment og spesielt ved Karmøy Club.

Juletefest

Den aller første tilstelning som klubben arrangerte, var juletefesten den 29. desember i 1991. Det er mulig å se på den som en slags programerklæring, fordi styret da ønsket å synliggjøre for medlemmene noen sentrale sider ved klubben sin målsetting. På denne festen møtte det over 150 voksne foruten barna. På festen i 1992 var det totalt 300 deltakere, av disse var det 30 gjester fra Karmøy og Norge.¹⁹⁹ Det betydde at nesten alle medlemmene, samen med familiemedlemmene, deltok på festen.²⁰⁰ Den store oppslutningen viste at karmøybuen hadde savnet noe, og at juletefestene tilfredstilte noen behov.

Det var ulike tradisjoner i etniske norsk-amerikanske grupper og foreninger når det gjaldt å arrangere sammenkomster i tilknytning til julen. Bygdelagene hadde liten tradisjon for å ha slike tilstelninger. I foreninger og kirker i distriktet rundt Seattle, som hadde mange norsk-amerikanske medlemmer, var det vanlig å arrangere både lutefisk-middag og juletefest. På juletefestene, som var særlig lagt til rette for barn og ungdom, deltok alle generasjoner, mens det som regel bare var voksne som deltok på lutefisk-middagene. Det at Karmøy Club valgte juletefest, viste at de ønsket å lage en tilstelning der barn og ungdom var satt i sentrum, men som også de voksne hadde glede av å være med på.

Deltakerne hadde god anledning til å snakke sammen, det gjorde at det sosiale nettverket ble vedlikeholdt og utvidet. Gjestene fra Karmøy førte til at også de ble integrert i det sosiale nettverket.

Det var mange som på forskjellige måter var aktive deltakere på festen. Det var en komité som hadde ansvar for å pynte og stelle i stand lokalet, og å rydde etterpå, og en kjøkken-komité hadde ansvaret for maten. ”The Karmøy Club’s kitchen committee put

¹⁹⁹ Fra start i 1991 til august 1993 var medlemstallet økt til 312.

²⁰⁰ Informant nr.11: 2.

together a tasty assortment of sandwiches.”²⁰¹ Noen kvinner hadde bakt julemenn og andre norske julekaker. Folk deltok i fellessang og gang rundt juletreet, det var besøk av julenissen som hadde gaver med til de minste barna, juleevangeliet og en julefortelling ble lest. ”Bonnie Jakobsen shared a Children’s Story and Christmas Poem with the 75+ children at the party.”²⁰² Et av medlemmene underholdt med trekkspillmusikk. På juletreffesten i 1991 var det invitert en sang- og musikk-gruppe fra en kirke i distriktet: ”The Praise Singers”. Et nytt innslag på festen i 1992 var at Karmøy Club sitt nystiftede Children Choir, de fremførte sanger både på norsk og engelsk. På denne festen var det ingen sang- og musikk-gruppe utenfra som var invitert. Denne forandringen tydet på at klubben heller ønsket programinnslag utført av medlemmene og deres familie, enn av grupper utenfra, og at medlemmenes egenaktivitet og den sosiale siden ved programinnslaget var viktig. På juletreffesten i 1992 var det også en voksen gruppe av karmøybuer som opptrådte: ”We also had chance to listen to the newly spoof Karmøy Symphony lead by T. Tollefsky (Tor Tollessen). With little practice, they might be ready to compete with New York Philharmonic Orchestra.”²⁰³ Humor er et egnet virkemiddel til å sveise en gruppe sammen. Denne form for humor, der en gjorde litt narr av egne prestasjoner, viste et avslappet forhold til den betydningen som roller og status hadde. Det at så mange var aktive utøvere på festen, gjorde at medlemmene fikk en sterkere tilhørighet til fellesskapet.

For første generasjon var det flere programinnslag som knyttet bånd tilbake til juletreffestene på Karmøy, eller andre steder i Norge, det var gangen rundt juletreet, noen av julesangene, og nissen som ga gaver til barna. Juletreffestene på 1950- og 1960-tallet på Karmøy var også møteplasser som skapte, og vedlikeholdt, et sosialt nettverk i bygdene.

For all of you traditionalists, we hope your dances around the Christmas tree brought back special memories. It is this type of cultural tradition that needs to be passed down to our children.²⁰⁴

Et spesielt trekk ved juletreffestene på vest-Karmøy var at deltakerne traff mange av de som var kommet tilbake fra Amerika med julebåten. Barna og de unge kunne da vise frem, og snakke om, Amerika-gavene de hadde fått til jul. Juletreffesten ble en påminning om den nære og varme kontakten det hadde vært mellom Karmøy og Amerika. Juletreffesten aktiviserte hos

²⁰¹ Karmøy-Buen nr. 4, 1992.

²⁰² Karmøy-Buen nr. 4, 1992.

²⁰³ Karmøy-Buen nr. 1, 1992.

²⁰⁴ Karmøy-Buen nr. 1, 1992.

første generasjon mange gode minner fra hjemstedet som de ønsket å videreføre til senere generasjoner.

Selv om det var flere trekk som lignet på en juletefest på Karmøy, så var det også mange innslag som viste at dette var en juletefest i Amerika, dette var Karmøy Club sin egen juletefest. Det var satt opp Karmøy-flagg, norsk og amerikansk flagg, mange av julesangene var nye, det ble snakket og sunget både på engelsk og norsk. På Karmøy var det ikke vanlig å bruke bunad, på denne festen var det derimot mange kvinner som brukte norsk bunad, det kan tolkes som et ønske om å markere norsk etnisk identitet. Både symbolene og tegnene som knyttet festen til Karmøy, og innslagene som viste at de var i Amerika, gjorde at juletefesten ble opplevd som særpreget, det var med å styrke medlemmene sin etniske identitet.

Den private julefeiringen til karmøybuen i Seattle var sterkt preget av tradisjoner fra Karmøy og Norge; julefeiringen skapte, og holdt ved like en norsk etnisk identitet. ”Me hadde norske jul, me hadde bare norske tradisjoner.”²⁰⁵ Juletefesten til Karmøy Club, på samme måte som juletefestene på Karmøy, hadde tilknytning til den måten julen ble feiret på innenfor familien. Noen matretter som ble servert på juletefesten, ble brukt i den private feiringen og noe av innholdet lignet på hverandre. Den private julefeiringen ble av mange forbundet med sterke og varme følelser knyttet til fellesskap med familie, slekt og venner. Det at juletefesten hadde så mange trekk som ble forbundet med den private julefeiringen gjorde at juletefesten skapte sterke og varme følelser både hos første og senere generasjoner, det er en viktig del i det å oppleve tilhørighet.²⁰⁶ En ungdom sier dette: ”Eg gledet meg til å gå til juletefesten.”²⁰⁷

Juletefesten var en religiøs fest, som vi har sett hadde medlemmene svært ulikt forhold til religiøse spørsmål. En andakt eller preken kunne gitt noen deltakere en følelse av fellesskap, mens andre ville kanskje følt at det var noe de ikke ønsket å identifisere seg med, det kunne skapt avstand til fellesskapet. Juletreet, gang rundt juletreet, julesangene, julemusikken, jule-evangeliet og jule-fortellingen aktiverte hos mange personlige religiøse følelser, hos andre var det viktigste at det var deler av en felles kulturarv; fordi innholdet i disse innslagene kunne tolkes på ulik måte, samtidig som en deltok i samme virksomhet, uten at det førte til splittelse. En gjorde det samme, men la ulik mening inn i handlingen. ”Any suggestions for the next year’s party are very much appreciated.”²⁰⁸ Følelsen hos den enkelte av å bli tatt hensyn til, at ens meninger og holdninger ble respektert, og at det ikke var knyttet

²⁰⁵ Informant nr.11: 2.

²⁰⁶ Magnussen 1992: 66.

²⁰⁷ Informant nr.1: 6.

²⁰⁸ Karmøy-Buen nr. 1, 1992.

konflikter til noe av innholdet på festen, det gjorde det lettere for den enkelte å identifisere seg med dette fellesskapet.

Dersom vi ser på juletreffene som programerklæringer for klubben, så hadde de synliggjort flere målsettinger. Det skulle være en klubb som skapte engasjement og varme følelser, der mange ønsket å delta og møte hverandre, uavhengig av alder, kjønn, meninger og trosspørsmål. Det var medlemmene selv som primært hadde ansvar både for å tilrettelegge og å skape innholdet på festene. Klubben ønsket både å holde levende tradisjoner fra Karmøy og å skape sine egne tradisjoner.

Medlemsmøte

Den 10. januar 1992 arrangerte klubben det første medlemsmøte, det ble kalt "Lapskaus Dinner and Business meeting."²⁰⁹ Det var over 90 voksne til stede, det viste at styret også ønsket å lage samlinger bare for voksne. Selv om møtet hadde betegnelsen, *business meeting*, så skulle det ikke gjøres formelle vedtak, styret skulle orientere om saker de mente var viktige og medlemmene kunne stille spørsmål og å få uttale seg om klubben.²¹⁰ Det kan tolkes slik at styret ønsket et tett samarbeid med medlemmene, slik at de hadde mulighet til å påvirke driften av klubben.

På møtet ble det servert middag, det var et signal om at styret ønsket å vedlikeholde og styrke det sosiale nettverket. Det var behov for en møteplass der de voksne medlemmene kunne hygge seg og snakke sammen. Matretten lapskaus, som ble servert, var vanlig på Karmøy, det viste et ønske om å markere en etnisk tilhørighet.²¹¹ Lapskaus var også et symbol på nøysomhet og nøkternhet, det var ikke en matrett en brukte for å markere status. En kan tolke det som et ønske om å vise at dette var en klubb for alle, både de velstående og de mindre velstående. En annen måte å vise det på var at det kostet \$10 å delta på møtet, det skulle dekke de reelle utgiftene, alle skulle være med å bidra, uten at det skulle hindre noen fra å delta.²¹² På møtet var det et lotteri, det gjorde det mulig for de som ønsket det å støtte klubben økonomisk.

På møtet kåserte kaptein Gunnar Olsborg om Titanic, han var ikke medlem i klubben. Kåseriet hadde verken direkte tilknytning til Karmøy eller Norge, det handlet om en

²⁰⁹ Karmøy-Buen nr. 1, 1992.

²¹⁰ Informant nr.37: 7.

²¹¹ Eriksen 1994: 261-271.

²¹² Informant nr.1:9. Informanten sier: Pengene skulle ikkje vere noken hindring for å komme."

dramatisk side ved immigrant-tilværelsen. Det viste at det var et vidt spekter av innhold på de emner som klubben mente det var relevant å ta opp.

Medlemsmøtet i 1993 ble holdt i slutten av februar og ikke i begynnelsen av januar slik som i 1992. Nå var det noenlunde samme tidsavstand mellom julefesten, medlemsmøtet og 17. mai opplegget. Dersom to arrangement kom svært nær hverandre kunne det bety at det ble stor arbeidsbelastning på noen få medlemmer. Selv om arbeidsoppgavene i tilknytning til samlingene ble fordelt på flere, så var det noen som gjorde mer enn andre. Styret såg på klubben som et langsiktig prosjekt og det var viktig at de som engasjerte seg ikke gikk trøtte og trekte seg tilbake. På samme måte som i 1992 ble det servert middag også på dette møtet. På dette møtet var det første gang klubben serverte torsk, det hadde vært ulike retter hver gang klubben serverte middag, det viser at klubben ønsket å holde ved like flere etniske matsymboler, en grunn til det kunne være et ønske om å markere en viss avstand til norsk-amerikanske grupper der "lefse og lutefisk" var de dominerende etniske matsymbolene, det viser at tiden en immigrantgruppe har vært i Amerika, er en faktor som har betydning for tilpasningsprosessen.²¹³

17. mai feiring

"The week of May 17th is now just a memory, but what a joyous time it was."²¹⁴ Slik oppsummerer presidenten inntrykkene etter den første 17. mai-feiringen som Karmøy Club hadde organisert. Karmøy Club hadde da deltatt i den årlige 17. mai-paraden som ble arrangert i sentrum av Ballard, og noen dager tidligere hadde klubben arrangert sin egen 17. mai fest. Klubben hadde invitert og fått besøk av ordføreren i Karmøy, Gunnar Mosbron sammen med kona Oddbjørg, som klubbens spesielle gjester. Dessuten var journalist Leif Meling og kona Marit, fra Karmøybladet, på besøk, han laget flere reportasjer fra besøket.²¹⁵ Det var også flere fra Karmøy som besøkte familie og slekt i Seattle, de benyttet anledningen til å delta i klubben sine arrangement.

17. mai festen

17. mai festen var et arrangement for medlemmene og gjester. Ordfører Mosbron holdt tale, det var også hilsen fra journalist Leif Meling. Et innslag på festen var at klubben ga gaver til de inviterte gjestene, og gjestene overrakte gaver til klubben. Programmet besto dessuten av fellessang, opplesning og i et innslag der to medlemmer fremstilte "Guri & Malla", dette var et humoristisk innslag der det ble drevet gjøn med det å være innvandrere.

Det var dans på programmet, i referatet i Karmøy-Buen var det bilder som viste en mor som danset med sønnen sin, og far og sønn som spilte trekspill sammen. På festen ble det servert middag, det var fiskekaker: "such a feast would never have happened without the

²¹³ Lovoll 1999: 34.

²¹⁴ Karmøy-Buen nr. 2, 1992. A Message from the President.

²¹⁵ Karmøybladet: 20. mai 1992, 27. mai, 10. juni og 23. juni 1992.

long, fishy hours Sverre Pedersen and his family spent preparing the fishcakes.”²¹⁶ Middagen synliggjorde at en samlet familie var villige å gjøre en innsats for klubben. Hjemmelagde fiskekaker var en svært populær matrett blant karmøybuen, matretten pekte mot Norge og Karmøy og tilknytningen karmøybuen hadde til fiskeriene.²¹⁷ Referatene i Karmøy-Buen fremhevet at flere generasjoner hadde det trivelig sammen, de samarbeidet og de var villige til å gjøre en innsats for klubben Dette var holdninger som styret og medlemmene ønsket skulle prege klubben.

17. mai paraden

Karmøy Club sin deltakelse i den første 17. mai-paraden ble i Karmøy-Buen oppsummert på denne måten:

There wasn't a group larger or as filled with excitement and enthusiasm as the Karmøy Club. The group was headed by banner holders—Ilene Tollessen, Synnøve Medhaug, and Ann Nordnes. Our new flags were carried by Steven Landro, Normann Haugen, and Jan Hansen. To follow was Jonas Jakobsen's baby blue Thunderbird convertible with Mayor Gunnar Mosbron & Oddbjørg and Karmøy Club President Arnold Rasmussen & Asta. The next block consists of Karmøy Club Members; both young and old.²¹⁸

Det var laget et midlertidig banner for klubben, der det sto skrevet: ”Karmøy Club of Washington, founded i 1991” på hver side av teksten sto Karmøy sitt kommunevåpen. Tre kvinner i Rogalands-bunad bar banneret, like bak kom tre menn som bar et amerikansk og et norsk flagg og Karmøy-flagget i midten. Karmøy-flagget sammen med banneret symboliserte at dette var en spesiell norsk-amerikansk gruppe med tilknytning til Karmøy. Det amerikanske og det norske flagget symboliserte fellesskapet med de andre gruppene i paraden og at medlemmene i klubben hadde både en amerikansk og en norsk etnisk identitet. Kvinnene og mennene som bar banneret og flaggene var unge voksne medlemmer i klubben.²¹⁹ Gruppen til Karmøy Club skilte seg ut fra gruppene til de andre etniske klubber, hvor de fleste medlemmene var pensjonister.²²⁰ Det ble lagt vekt på å vise at dette var en klubb for alle aldersgrupper, som hadde en forfriskende entusiasme og begeistring. ”Let's bring that same

²¹⁶ Karmøy-Buen nr. 2, 1992.

²¹⁷ Informant nr. 35: 5.

²¹⁸ Karmøy-Buen nr. 2, 1992.

²¹⁹ Karmøy-Buen nr.2, 1992.

²²⁰ Informant nr. 9: 6. Se også Informant nr.10: 16.

spirit back next year and show the Norwegian community how much the Karmøy Club has grown!”²²¹ Det å vise seg frem for mange mennesker, markere at dette var en særpreget gruppe, og at de var stolte og engasjerte av å være deltakere i gruppen, gjorde at medlemmene fikk en sterkere tilhørighet til det sosiale fellesskapet i klubben, samtidig som de fikk bekreftet sin norsk-amerikanske etniske identitet.

Besøk av ordfører fra Karmøy

Ordføreren sitt besøk varte i ti dager, den formelle delen av besøket var å delta på 17. mai festen og være med i paraden og noen andre offisielle besøk, resten fungerte som et privat besøk. Ordføreren var symbolet på et samlet Karmøy, på 17. mai festen var ordføreren sin tale og overrekking av gaver til hverandre en bekreftelse på at en sto hverandre nær, og en bekreftelse på at en ønsket at denne kontakten skulle fortsette og videreutvikles.

Presidenten skrev om besøket i sin spalte i Karmøy-Buen:

I would also like to thank the spirited Mayor Mosbron and Mrs. Mosbron for visiting and their willingness to participate in so many functions; which helped make the public aware of our club and what we are trying to accomplish.²²²

I lokalavisen på Karmøy skrev journalist Meling dette om paraden: ”Kamøy-ordfører Mosbron måtte finne seg i å stille litt i skyggen av Bergens varaordfører; Ingemar Ljones (Kr.F.) under feiringen. Ljones og kona Berit var 17. mai komiteens offisielle gjest i år, invitert spesielt fordi Seattle og Bergen er vennskapsbyer.”²²³ Noen dager senere samarbeidet de ved at de var sammen på en mottakelse hos borgermesteren. Invitasjonen av ordføreren var også et virkemiddel i en konkurranse om å få oppmerksomhet og status, både mellom de norsk-amerikanske etniske gruppene og i forhold til det amerikanske samfunnet. Dersom klubben oppnådde status utad, ville det styrke selvfølelsen og fellesskapet innad hos medlemmene.

Den private del av besøket ble fremhevet i hilsenen som ordføreren sendte til klubben etter besøket, det sto følgende:

²²¹ Karmøy-Buen nr.1, 1992.

²²² Kamøy-Buen nr. 2, 1992.

²²³ Karmøy-buen Uke 21.Onsdag 20. mai 1992: 13.

At ti dager kan gi en mengde opplevelser, inntrykk og minner som vil vare lenge, har vi vel alle opplevd, men når slike dager tilsettes menneskelig varme, hjelpsomhet og gjestfrihet i de porsjoner som ble oss til del, sier det seg selv at en halvbyråkratiske ordførers ordforråd blir i fattigste laget.²²⁴

Det å bli kjent med hverandre, og oppleve varme og vennskap, ble en viktig del av besøket både for gjester og vertskap.

Ordføreren fikk dekket reiseutgiftene sine fra kommunen og han bodde privat. Det var derfor små utgifter knyttet til besøket, det viste at styret hadde en nøktern holdning til klubben sin økonomi.

Besøk av Sevland skolekorps

17. mai feiringen i 1993 var preget av at klubben hadde invitert Sevland skolekorps, de var Karmøy Club sine gjester fra 12.-19. mai. Planleggingen av besøket begynte over ett år tidligere da presidenten var på besøk på Karmøy sommeren 1992.²²⁵ Grundig forberedelser viste at styret arbeidet langsiktig, og var bevisste på de valg de gjorde.

Sammen med ledere var det over 30 gjester som var på besøk, de fleste var ungdommer.²²⁶ Det var vanlig når korpset var på tur at de bodde på samme sted, men på denne turen ble de innkvartert privat i små grupper. Det viste at formålet ikke bare var at korpset skulle holde konserter, men at en ønsket å knytte kontakt mellom enkeltpersoner og da spesielt mellom ungdom. Den delen av opplegget der gjester og vertskap var sammen, og reiste rundt for å se severdigheter, skapte kontakt og begeistring hos alle. En informant sa dette om hvordan medlemmene i klubben såg på denne delen av besøket: "Folk hadde det så kjekt."²²⁷ Særlig i forhold til barn og ungdom førte besøket til at nye kontakter ble opprettet. Det førte også til en aktivering av spørsmål som både var knyttet til slekt og venner som medlemmene hadde på Karmøy og i Norge, og til aktivering av mer allmenne forhold knyttet til etnisk identitet.

Sevland skolekorps sin tur til Amerika førte ikke bare til stor aktivitet i Seattle, men også på Karmøy ble det ble arrangert flere sammenkomster både før og etter turen. "The Sevland Skolekorps has held bazaars, concerts, and even an America Tour evening with lots of entertainment."²²⁸ Da presidenten som var på besøk på Karmøy sommeren 1993, deltok han på flere av korpsets sine samlinger. "On my visit to Karmøy, I was invited to participate in "Memory Evening" with parents and family."²²⁹ Presidenten ble også invitert til korpsets 30-års jubileum. Turen stimulerte folk som hadde tilknytning til korpset til å bli opptatt av utvandring, familie, slekt og venner som bodde i Amerika. Denne aktiviteten og oppmerksomheten i lokalsamfunnet på Karmøy som var rettet mot Amerika, minnet om forholdene slik de var på 1950-tallet.

Det var lagt opp et omfattende program for besøket. Presidenten oppsummerer de aktivitetene som korpset hadde deltatt i på denne måten:

Briefly, the concert held at Einstein Middle School went very well. The students were entertained by the band, piano by Hans Petter Tangen, and Karmøy's Cultural Director, Marit Synøve Veia, They also fabulously at the Karmøy Club Dinner, Marple

²²⁴ Karmøy-Buen nr. 2, 1992.

²²⁵ I Karmøy-Buen nr. 3, som kom ut tidlig på høsten i 1992, stod det: "The Sevland Skulekorps has accepted our invitation to be a part of next year's Syttende Mai celebrations."

²²⁶ Informant nr. 4: 11.

²²⁷ Informant nr. 4: 11.

²²⁸ Karmøy-Buen nr. 5, 1993.

²²⁹ Karmøy-Buen nr. 6, 1993.

Park Lutheran Brethren Church, and Everet Auditorium Concert, Director Stendaahl directed the B.E.S.T. male chorus[es] together with Sevlund School Band. 15-year old pianist Hans Petter Tangen ended with "Landkjenning". Lastly, the Bergen Place Concert as well as the 17th of May Parade were also a great successes!²³⁰

Det å få besøk av en så stor gruppe ble lagt merke til i lokalmiljøet, og det skapte oppmerksomhet for klubben at korpset hadde flere opptredener, det viste at klubben ønsket å bidra med noe til det nærmiljø som medlemmene var en del av.

Skolekorps hadde vært en viktig del av Karmøy sitt kulturliv etter andre verdenskrig. I Amerika var tilsvarende skolekorps vanlige, i 17. mai-paraden i Ballard deltok det hvert år flere amerikanske skolekorps som ikke hadde noen tilknytning til Norge. Det tydet på at det var viktig å skape sosial kontakt og å fremheve likhet og gjenkjennelse, fremfor å vise noe som var særmerkt for Karmøy og Norge. Noen av de andre etniske klubbene som deltok i 17. mai paraden viste sin etniske identitet ved å vise fram folkedans og folkemusikk, kulturytringer som var særmerkete for Norge og som hadde sin basis i fortiden. Ved å invitere Sevlund skolekorps viste Karmøy Club at de var litt annerledes enn mange andre norsk-amerikanske etniske grupper ved at den etniske identiteten var knyttet til kulturytringer som hadde sin basis i samtiden og som hadde et internasjonalt preg.²³¹ Til tross for likheter vil et korps alltid ha en særmerkt profil, både gjennom repetoaret, og måten det ble fremført på, det skapte grenser og særpreg i forhold til de amerikanske skolekorpsene.

Ved å invitere Sevlund skolekorps viste klubben både at det å skape kontakt mellom ungdom fra Karmøy og de unge i Karmøy Club var viktig, og at de prioriterte nyere og mer internasjonale kulturuttrykk fremfor mer tradisjonelle norske etniske kulturuttrykk. Konsertene korpset holdt viste at klubben ønsket både å bli synlige, og å gi noe til nærmiljøet.

Picnic

Søndag 9. august 1992 arrangerte Karmøy Club picnic i "Norway Park" i Seattle. Som overskrift på referatet i Karmøy-Buen sto det: "Annual Karmøy Club Picnic."²³² Selv om det var den første picnisen som Karmøy Club arrangerte, så opplevde medlemmene den som et årvisst arrangement. Grunnen var at picnisen ble oppfattet som en fortsettelse av utfluktene og Karmøy-stevnet, fordi opplegget og flere av aktivitetene lignet på hverandre.

²³⁰ Karmøy-Buen nr. 6, 1993.

²³¹ Informant nr. 41: 1. Informanten sier: "Klubben holder vedlike sterke nåtidige relasjoner til denne delen av Norge."

²³² Karmøy-Buen nr. 3, 1992.

Det at de kalte arrangementet en picnic, antyder en tettere tilknytning til amerikanske tradisjoner enn til tradisjoner fra Karmøy og Norge, det var mer vanlig i Amerika enn på Karmøy at grupper drog ut i en park for å spise og drive med ulike aktiviteter. Innholdet i enkelte av aktivitetene viste at deltakerne hadde tilknytning til Karmøy og Norge, mens de fleste aktivitetene understreket at Karmøy, Norge og Amerika hadde en felles kulturbakgrunn.

Bildene, og referatet fra arrangementet, i Karmøy-Buen viste at det var svært godt fremmøte, og at det var gjester fra Karmøy. Alle aldersgrupper deltok, en ungdom sa det slik: ”Det var alle, heile familien som var der.”²³³ Deltakerne kunne selv velge hva de ønsket å delta på, det var mulighet for alle aldersgrupper å delta på de fleste aktivitetene, samtidig var det lagt vekt på at de var populære blant barn og ungdom. I referatet i Karmøy-Buen sto det dette om picnisen:

If you have never been to a Karmøy Picnic, you are missing out. It was a day of fun and relaxation where members had the opportunity to meet and socialize with many of the Karmøy Club members. Activities at this years picnic included swimming, soccer, games, sunbathing, music from childrens choir, raffles, vollyball, frisbee, barbeques, and much, much more.²³⁴

Familiene hadde mat med seg, den ble levert til en komité som fordelte maten på flere langbord, slik at all mat var felles. Både det å sitte ved et langbord og å spise felles mat, symboliserte fellesskap og det skapte tilhørighet. Dette viser at picnisen skulle være en møteplass for alle aldersgrupper, og et arrangement der deltakerne var aktive og engasjerte.

Picnisen i 1993 ble avviklet etter samme mønster som i 1992, med mat, leker, bading og sportsaktiviteter. Det var imidlertid en ny programpost som skapte litt oppmerksomhet. ”The Karmøy Club had a new attraction at this year’s picnic. You guessed it, a dunk tank brought a number of laughs and entertainment to all those who attended the function.”²³⁵

Bildet i Karmøy-Buen viste at det var Kaare Ness som satt i korgen og som ble senket ned i vannet. Kaare Ness hadde mange statuser, den første tiden etter at han kom til Amerika i 1955 hadde han en status som første generasjon fisker, på begynnelsen av 1990-tallet hadde han også status som eier av et av de største fiskbåt-rederier og fiskeforedlings-anlegg på vestkysten av Amerika.²³⁶ I klubben hadde han en status som styremedlem og aktiv deltaker på klubben sine arrangement, i tillegg hadde han en rekke andre statuser: ektemann, far, bestefar, slektning, venn, kollega og kjenning. Kaare Ness var i leken han deltok i, prisgitt de som

²³³ Informant nr. 11: 4.

²³⁴ Karmøy-Buen nr. 3, 1992.

²³⁵ Karmøy-Buen nr. 7, 1993.

²³⁶ Karmøybladet 6. desember 2003: 14.

senket han ned i vannet, samtidig hadde han status som en av de mektigste innen fiskerisektoren. Dette er et eksempel på at picnisen var med på å gi deltakerne flere og mer komplekse statuser og roller, det styrket tilhørigheten til fellesskapet.²³⁷

Selv om picnisen ble oppfattet som en fortsettelse av Karmøy-stevnet og utfluktene så var det noen forskjeller. På Karmøy-stevnet var aktivitetene slike som deltakerne selv spontant organiserte, mens det på picnisen både var denne type aktiviteter og andre mer organiserte opplegg, slik som opptreden av barnekoret. På picnisen var det satt opp et norsk, et amerikansk og et Karmøy-flagg, det minnet deltakerne om etnisk tilhørighet. Det var også lettere å spre informasjon om picnisen, gjennom en annonse i Karmøy-Buen ble alle medlemmene kjent med tidspunkt og program, det gjorde at flere fikk mulighet til å delta. Det var også lettere for en klubb å skaffe til veie utstyr, slik som høytaleranlegg eller utstyr til leker og konkurranser. Etter at klubben var stiftet ble de mer bevisst på hva formålet med samlingen skulle være, det viste måten de organiserte matserveringen på. Det materiale som picnisen ga til fortellingen om fellesskap, tilhørighet og etnisk identitet, ble derfor rikere og mer helhetlig enn det Karmøy-stevnet og utfluktene hadde gitt.

Årsmøte

Den 18. september i 1992 ble det første ordinære årsmøte avholdt, eller Business/Dinner meeting som det ble kalt. Den eneste formelle oppgaven til årsmøtet var å velge medlemmer til styret som hadde 11 representanter. Styremedlemmene hadde en funksjonstid på tre år, det betydde at det hvert år enten var fire eller tre medlemmer av styret som sto på valg.²³⁸ Styret valgte selv hvem som skulle ha de ulike vervene i styret. Det var styret som hadde hele det formelle ansvaret for driften av klubben. Medlemmene hadde rett til innsyn i styret sine dokumenter. For at det skulle være god åpenhet og informasjon til medlemmene så valgte klubben helt fra starten å utgi medlemsbladet Karmøy-Buen, her kunne styret informere medlemmene om det de trodde medlemmene hadde interesse av å vite. Utenom det som ble skrevet i medlemsbladet, ble medlemmene informert om økonomi og planer på årsmøtet om høsten og på første medlemsmøte etter nyttår, som de også kalte *business meeting*, da var det også mulighet for medlemmene til å si sin mening, og å stille spørsmål.

Vedtektene krevde at minimum 30% av medlemmene måtte avgi stemme for at valget av styret skulle være gyldig, det viste at de hadde høye ambisjoner for fremmøte på årsmøtet. På det første årsmøte i 1992 møtte det 89 medlemmer, det var 40% av det totale medlems tallet.²³⁹ På årsmøtet i 1993 møtte det færre enn 30% (88 medlemmer), det førte til: "due to a lack of a quorum, the elections have been postponed and will be done via mail."²⁴⁰ Etter det ble vedtektene endret slik at styret kunne velges dersom 15% av medlemmene stemte.²⁴¹ Det at medlemmene valgte å senke prosenten avgitte stemmer, viste at klubben forsto at det var krevende å opprettholde et høyt deltakertall på arrangementene, de måtte være forberedt på å konkurrere med mange andre aktiviteter som medlemmene også ønsket å drive med.

²³⁷ Magnussen 1992: 71. Her skriver Magnussen: "Samhandlinga som skjer i organisert kulturverksemd går føre seg mellom personar som har fleire statusar dei kan aktivisera i forhold til kvarandre. Folk har et breidt spekter av statusar som kan gjerast relevante."

²³⁸ Karmøy Club By-Laws: 3.

²³⁹ Karmøy-Buen nr. 3, 1992.

²⁴⁰ Karmøy-Buen nr. 7, 1993.

²⁴¹ Karmøy Club By-Law: 20.

På årsmøtet i 1992 ble det servert kjøttkaker. Det var mye arbeid å lage i stand middag til rundt 90 personer. ”Thank you to the individuals who spent all day at the Leiv Erikson Lodge preparing for the meeting.”²⁴² Magne Misje fra NRK Rogaland, som bor i Skudeneshavn, var på besøk i Seattle. Besøket ble kombinert med at han holdt et kåseri, det var også flere gjester fra Karmøy som benyttet muligheten til å delta på møtet. Underholdningen på møtet sto medlemmene selv for, med sketsjer og trekkspillmusikk. Årsmøtet var derfor noe mer enn et møte som bare hadde valg og informasjon om klubben sin drift, det var et hyggelig sosialt samvær der medlemmene fikk oppleve et variert kulturelt program der medlemmene hadde ansvar for det meste av programmet.

Komitéer og grupper i Karmøy Club

Karmøy Club opprettet flere komitéer og grupper. Formålet med noen av disse gruppene var å få utført oppgaver som styret ønsket skulle bli gjort. Men det var også en måte som styret fikk engasjert medlemmene på. I referatet fra årsmøtet i 1993 sto følgende: ”We would like to take this opportunity to thank all those who have volunteered to assist in various ways to the Karmøy Club.”²⁴³ Klubben hadde opprettet: dekorasjonskomité, utlodningskomité, telefonkomité. Alle som ble nevnt i referatet var kvinner, og fem av åtte tilhørte første generasjon. Det viste et kjønnsrollemønster der kvinnene, og da særlig første generasjon, tok på seg hovedansvaret for mange av oppgavene som var knyttet til selve driften av klubben.

Youth Group Committee skulle organisere tiltak for Young Adults. Komitéen arrangerte en skidag, det ble understreket i invitasjonen at eventuelle gjester var svært velkomne. Det kan være et tegn på at de trodde det ikke ville være så mange som ønsket å delta, og det viste seg at det bare var en håndfull som ble med. Denne komitéen viste at styret ønsket at det ble skapt et møtested der de tok spesielt hensyn til de unge sine ønsker og behov.

Barnekoret

Klubben startet høsten 1992 opp et barnekor, det hadde 20-30 deltakere i alder fra fire til fem år og opptil ti år. Koret hadde seks til åtte øvelser om høsten før de optrådte på juletreffesten som var det store høydepunktet.²⁴⁴ Det var stor forskjell på hvor godt barna behersket norsk språk, på korøvelsen fikk alle litt trening i å snakke norsk og de lærte å synge både norske og amerikanske sanger. Koret var med på å støtte opp om det arbeidet foreldrene gjorde med å lære barna norsk og gi de en norsk etnisk identitet.²⁴⁵

²⁴² Karmøy-Buen nr. 3, 1992.

²⁴³ Karmøy-Buen nr. 7, 1992.

²⁴⁴ Informant nr.43: 35.

²⁴⁵ Informant nr. 48: 1.

På øvelsene ble barna kjent med hverandre. Det var som regel mødrene som kjørte barna med bil til øvelsen, og de ventet til barna var ferdige. Når koret skulle opptre, brukte barna ulikt utstyr, og det var noen av foreldrene som hadde ansvaret for å lage.²⁴⁶ Øvelsen ble derfor ikke bare en sosial samling for barna, men også for foreldrene. Når koret deltok på juletreffesten, hadde barna noe de kunne bidra med; det må en tro ga stolthet og selvrespekt, og skapte tilhørighet til fellesskapet.

Arts and Crafts Committee

I Karmøy-Buen, som kom ut på forsommeren i 1993, var det en oppfordring om å starte en gruppe som arbeidet med forskjellige typer håndarbeid.²⁴⁷ "Do you like to sew, knit, crochet or make crafts? If you have a specific craft item you enjoy making, and are willing to donate it to our club, we could set up a table at our meetings to display our handiwork and sell to our members." Bakgrunnen for initiativet var at det blant første generasjon kvinner var mange som var dyktige til å sy og strikke, dette var tradisjoner som de ønsket ble tatt vare på ved at andre kunne lære det, og at det holdt ved like tradisjoner fra Karmøy og Norge. Blant norsk-amerikanere hadde det de siste ti år på 1900-tallet vært en sterk oppblomstring av norsk folkekunst og håndverk.²⁴⁸ Det var mange etniske foreninger som arbeidet for å ta vare på håndverkstradisjoner fra Norge som både menn og kvinner utførte. Både håndverket og produktene ble høyt verdsatt blant norsk-amerikanere og det ga status.

Sunshine Committee

Da Sunshine Committee ble opprettet i 1993 sto det i Karmøy-Buen et innlegg om formålet, hvem som var med, og hvordan medlemmene kunne støtte arbeidet. Om formålet sto dette:

This committee will provide cards, flowers, and words of encouragement to those members who are ill, have been or are going to be hospitalized, have lost a loved one, or have some other special need.²⁴⁹

For de som fikk en oppmerksomhet kunne det bety mye; en informant sier det slik: "Det er litt oppløftende å få eit kort med eit oppløftande ord i, eller ein blomst."²⁵⁰ Det betydde mye for alle å få en oppmerksomhet, men for de som ikke hadde et stort sosialt nettverk kunne det bety ekstra mye. En fikk et synlig bevis på at en ble satt pris på og at en ikke var glemt.²⁵¹ Det ble også i formålsparagrafen gitt åpning for å gi hjelp til spesielle behov. Det kunne utløse en frivillig tjenesteutveksling blant medlemmene, det var vanlig både på Karmøy og i den første tiden i Seattle.

Det var tre første generasjon kvinner som var villig til å være med i denne komiteen. Det var kvinnene som, på Karmøy og i den første tiden i Seattle, hadde hovedansvar for de oppgavene komiteen skulle gjøre. Det betydde ikke at mennene var helt fraværende i dette arbeidet, men det var likevel ikke mennene som sto i fremste rekke. Et annet forhold var at flere første generasjon kvinner hadde tid til å

²⁴⁶ Informant nr.43: 33.

²⁴⁷ Karmøy-Buen nr. 6, 1993.

²⁴⁸ Lovoll 1999: 161.

²⁴⁹ Karmøy-Buen nr. 5, 1993.

²⁵⁰ Informant nr. 1: 7.

²⁵¹ Informant nr. 29: 12.

utføre disse oppgavene, og følte oppgaven som meningsfull.²⁵² Utgiftene ble dekket ved at medlemmene kunne gi penger direkte til dette arbeidet, det var et bidrag i starten på \$500, det viste at noen medlemmer syntes det var et viktig del av klubben sitt arbeid. Det at hver enkelt medlem kunne gi et bidrag var med på å gjøre medlemmene mer bevisste på betydningen av dette arbeidet.

Karmøy Club fikk fane

Arbeidet med å lage en fane ble tatt opp med en gang klubben hadde startet.²⁵³ "We are also waiting for somebody to come up with an idea for a Karmøy Club Banner."²⁵⁴ På picnisen i august 1992 ble det presentert et utkast, en modell ble vist på torskemiddagen i mars og fanen var ferdig til 17. mai feiringen i 1993. Hovedansvaret for den endelige utformingen hadde en annen generasjon karmøybu, Anna Lise Aadland, og det var hennes mor som ga pengene det kostet å lage fanen. Det viste at fanen engasjerte både første og andre generasjon, det symboliserer også fellesskap og samarbeid om å skape noe nytt, en klubb som hadde tilhørighet til både Karmøy, Norge og Amerika.²⁵⁵ Medlemmene ble hele tiden holdt orientert og fikk komme med synspunkter, det viste at klubben ønsket at medlemmene skulle engasjere seg, og at klubben fikk en fane som medlemmene hadde et eierforhold til.

Det var vanlig at bygdelagene, som ble stiftet på begynnelsen av 1900-tallet, anskaffet seg en fane. Nordlandslaget som ble stiftet i 1909, fikk ikke fane før i 1925, da laget deltok i feiringen av 100 års feiringen for den norske innvandringen til Amerika.²⁵⁶ Dette tyder på at en fane betyr mer for en forening når de opptrer sammen med andre grupper, enn for den interne bruken. Helt fra klubben ble stiftet var det klart at den ønsket å delta i 17.mai-paraden, dette arrangementet kan ha vært en viktig drivkraft til at klubben startet så raskt med å få laget en fane. I den første 17. mai-paraden i 1992 var det laget et banner, det kan en se på som en provisorisk forløper for klubben sin fane.

I en fane er bruken av symboler viktig. I tillegg til teksten: "Karmøy Club of Washington. Founded in 1991", er det en båt som vises sentralt på fanen. Det er noe ved båten som minner om et vikingskip, den har et vikingskip-seil og det er en åpen båt. Vikingskipet symboliserte at karmøybuen og norsk-amerikanerne sto i en lang tradisjon, vikingene drog til Amerika for 1000 år siden og var de første innvandrerne fra Europa. I Seattle og i flere andre amerikanske byer står det en statue av Leiv Erikson, som var den første vikingen som bevisst søkte til Amerika.²⁵⁷

Selv om båten minnet om et vikingskip var det mange vesentlige trekk som var annerledes. Både for- og akterstevnen var lav og den lignet derfor også på en mer moderne åpen båt, den samme dobbelheten kom frem ved at Karmøy sitt kommunevåpen dekket det meste av vikingskip-seilet. Båten ble derfor både et symbol på vikingtiden og vår egne tid, der karmøybuen hadde en sterk tilknytning til sjøen både på Karmøy og i Amerika.

I bakgrunnen står en kirke, det er Avaldsneskirken på Karmøy, som ble bygd av Håkon Håonsson rundt 1250. Den symboliserer den betydning kristendommen har hatt for den enkelte og for kulturen, både på Karmøy og for karmøybuen i Seattle. Stedet der kirken står er et sentralt historisk sted på Karmøy, her er kulturminner fra steinalder og frem til vår tid, her hadde blant annet Harald Hårfagre en av sine viktigste kongsgårder. Avaldsneskirken og stedet der den ligger, symboliserer de lange linjene i Karmøy sin historie, og den betydning

²⁵² Informant nr.8: 7.

²⁵³ Foto: Andrew Tollessen.

²⁵⁴ Karmøy-buen nr. 1,1992. A Message from the President.

²⁵⁵ Karmøy-Buen nr. 6,1993.

²⁵⁶ Martinsen 2003: 101.

²⁵⁷ Krag 1995: 43. Se også Lovoll 1999: 177. Det står statuer av Leiv Erikson også i Bosten, Chicago, St.Paul, Duluth og Minot.

Karmøy har hatt i den nasjonale historien.²⁵⁸ På fanen er det et kart over Karmøy og nederst til høyre står et lite amerikansk og et norsk flagg der flaggstengene krysser hverandre. Flaggene symboliserer kontakten mellom Norge og Amerika og at medlemmene i Karmøy Club hadde en etnisk tilhørighet til både Norge og Amerika.

Karmøy Club brukte ikke bare fanen i forbindelse med 17. mai paraden, men på de aller fleste arrangementene til klubben. Fanen som ble satt sammen med det norske og det amerikanske flagget og Karmøy-flagget, de symboliserte alle sosiale og kulturelle fellesskap. Ved å vise disse symbolene sammen ønsket Karmøy Club å vise at medlemmene tilhørte alle fellesskapene.

Medlemsbladet Karmøy-Buen

Det første nummer av medlemsbladet Karmøy-Buen kom ut på nyåret i 1992, noen måneder etter at klubben var stiftet. Det var en egen komité som hadde ansvar både for å produsere stoffet, trykke og ekspedere bladet. Utenom komitéen hadde presidenten sin egen spalte i de fleste nummer: "A Message from the President." Selv om omfang og utstyr var enkelt, så hadde de som sto bak tiltaket stor tro på at de skulle lykkes, og at det var et viktig tiltak for klubben. "Your reading what may very well be a collectors item several years from now."²⁵⁹ I første nummer ble formålet for bladet referert. "It is our hope that we will be able to report to you upcoming events, past activities, news on members, and what's happening on the island this club is based upon."²⁶⁰ Presidenten skriver dette om formålet: "This newsletter is an integral part of the communication for and between our members, letting us know what's happening among our membership, as well as to look forward to."²⁶¹ I dette avsnittet vil jeg drøfte den betydning bladet hadde for klubben og den enkelte, jeg vil også drøfte de verdier, normer og holdninger som lå bak det som ble formidlet.

Bladet hadde A 4 størrelse og de fleste nummer var på fire sider, det kom ut fire nummer hvert år. Klubben hadde også fire hovedarrangement, det betydde at hvert nummer vanligvis hadde referat fra et arrangement, i referatet fra 17. mai-feiringen i 1992 sto dette:

What a spectacular 17th of May celebration! The sun was shining and the streets were packed. But even more amazing was the turnout of Karmøy Club members who marched in our 1st Karmøy Club entry in the parade in Ballard.²⁶²

Referatene inneholdt ofte, slik som i dette tilfelle, positive og entusiastiske karakteristikker av det som hadde foregått. Dette skapte en positiv og optimistisk tone om at det hadde vært et

²⁵⁸ Bjørkvik 1999: 9-54. Se også Hernes 1977.og Fyllingsnes 2000.

²⁵⁹ Karmøy-Buen nr.1 1992.

²⁶⁰ Karmøy-Buen nr. 1, 1992.

²⁶¹ Karmøy-Buen nr. 19,. A Message from the President.

²⁶² Karmøy-Buen nr 2, 1992.

vellykket arrangement og en følelse av at de hadde vært med på noe betydningsfullt. De som hadde vært med, likte å lese referatet fordi de fleste liker å lese om det de selv har deltatt på og det som angår en. Stemte referatet med det de hadde opplevd? Medlemmer som ikke hadde deltatt kunne gjennom referatet få et inntrykk av hvordan det hadde vært. For de som tidligere hadde vært med på tilsvarende arrangement, førte referatet til gjenkjennelse og aktivering av tidligere opplevelser. Referatene og arrangementene ble derfor fortellinger om opplevelser som medlemmene hadde et forhold til.

En annen oppgave som medlemsbladet hadde, var å skrive om de neste arrangementer og tiltak som skulle finne sted, det fungerte bra fordi det var relativt kort tid mellom utgivelsen og neste samling. Gjennom forhåndsomtale kunne medlemmene bli motivert til å delta.

Feeling tired and a little blue lately? Has the winter weather got you down? Have we got a great day planned for you! Join the Young Adults of the Karmøy Club for a refreshing getaway to the Snoqualmie/Ski Acres Summit. This funfilled adventure begins at....²⁶³

En oppgave som det ble lagt stor vekt på i Karmøy-Buen, var å synliggjøre de som gjorde en innsats for klubben, det kunne være de som stelte i stand mat, ordnet og ryddet lokalet eller hadde programinnslag på et arrangement. Disse ble ofte takket og navnet ble oftest nevnt i referatet for arrangementet. ”Thanks to Gail Nes.... Ann Nordnes. Lastly, thank you to all of you who attended the various functions and those who are always so willing to lend a helping hand.”²⁶⁴ Også personer og firmaer som ikke hadde noen direkte forbindelse med Karmøy Club ble takket dersom de hadde gjort noe for klubben. Presidenten skrev: ”Thanks to my friend Dick Ryan, we arranged meetings with King County Council and for an enjoyable dinner at Seattle’s College Club on April 1.”²⁶⁵ Det å bli sett pris på, og takket når en hadde gjort noe, skapte gode følelser og tilhørighet til fellesskapet. En fikk også gjort synlig en holdning for medlemmene at karmøybuen var villig til å gjøre en frivillig innsats for fellesskapet.

Selv om det var mange av medlemmene som var engasjert i klubben sine aktiviteter, så var det likevel medlemmer som ikke var særlig aktive. De betalte medlemskontingenten og de møtte opp på arrangementene når det passet, disse medlemmene kunne bli lite synlige i klubben sin virksomhet. Denne gruppen ble på flere måter gjort litt mer synlig i Karmøy-Buen. Det var vanlig at det ble trykket navn og fødselsdato til de medlemmene som hadde

²⁶³ Karmøy_Buen nr. 4, 1992.

²⁶⁴ Karmøy-Buen nr. 6, 1993.

²⁶⁵ Karmøy-Buen nr 13-14, 1995.

fødselsdag i det kvartalet som bladet ble sendt ut. Det ble omtalt i bladet dersom noen skulle feire en rund fødselsdag, skulle konfirmeres, eller gifte seg. Det ble også skrevet hvem som reiste på besøk til Norge, eller andre steder, og hvem som fikk besøk fra Norge. Dersom medlemmer i klubben, av og til også slektninger fra Norge, hadde blitt syke eller var død, så ble det skrevet om det i medlemsbladet. I hvert nummer var det alltid mange bilder med folk på, det var en annen måte å synliggjøre medlemmene på. I en klubb som etter et par år hadde rundt 300 medlemmer så var det ikke mulig for de som laget bladet å holde seg orientert om nyheter om alle medlemmene. Det var derfor oppfordringer om at medlemmene måtte bidra med opplysninger. ”If you would like to share some news, a story, interesting tidbits, or photos, please send them to Karmøy-Buen.”²⁶⁶ Derfor kunne det bli slik at de som var mest aktive og synlige hadde størst sjanse for å bli nevnt.²⁶⁷ Det store omfanget av denne type stoff viste at det var en viktig oppgave. En notis i bladet om at noen hadde fødselsdag, eller en annen begivenhet, kunne føre til at begivenheten ble markert av flere medlemmer, uten at det hadde noen direkte sammenheng med Karmøy Club. Denne informasjonen var ment å vedlikeholde og styrke det sosiale nettverk både blant klubben sine medlemmer, og det fellesskapet som karmøybuen hadde utenom klubben..

Karmøybuen hadde, som vi har sett også før Karmøy Club ble stiftet, fått informasjon om hverandre både i Seattle og på Karmøy. På Karmøy skjedde det når folk traff hverandre på butikken, kaien, fiskebåten eller når de traff hverandre på basaren, i sanitetsforeningen eller i fiskarlaget. I Seattle var det når karmøybuen møtte hverandre i hjemmene, på fiskebåten eller i kirken. På slutten av 1980-tallet ble det sosiale nettverk svekket og oppsplittet. Det å synliggjøre det enkelte medlem i Karmøy-Buen kan sees som en organisert måte å formidle noe av den informasjon som karmøybuen tidligere hadde fått på de ulike møteplassene. Det å bli omtalt, eller være med på et bilde i bladet, var en måte å gi det enkelte medlem en følelse av å være integrert i et fellesskap og at en hadde betydning.

Driften av Karmøy Club

Medlemskontingenten var på \$10, den ble satt så lavt fordi penger ikke skulle være en hindring for noen til å bli medlem.²⁶⁸ Med en så lav kontingent kunne en også tenke seg at det var lettere for klubben å få mange medlemmer. En informant sier dette om måten han ble

²⁶⁶ Karmøy-Buen nr. 5, 1993.

²⁶⁷ Informant nr. 35: 6.

²⁶⁸ Informant nr.1: 9.

medlem på: ”Eg visste ikkje om det [at Karmøy Club hadde blitt stiftet] før han Arnold kom og skulle ha kontingenten.”²⁶⁹ Blant første generasjon karmøybuer var det nesten en selvfølge at de ble medlem, det å si nei til medlemskap kunne nesten oppfattes som om en ikke ønsket å ha kontakt med karmøybuen. Barn og unge var medlem gjennom en eller begge foreldrene, uten at de ble registrert i medlemslistene, fram til de var 18 år, etter det kunne de tegne selvstendig medlemskap. Det var flere fra første generasjon som var barn eller unge da de emigrerte sammen med foreldrene, noen av disse var blitt selvstendig medlem, mens andre ikke var det.

Det var fem medlemmer i styret som var pensjonster, de hadde mulighet til å gjøre en ekstra innsats dersom det skulle være bruk for det.²⁷⁰ Arnold Rasmussen besøkte Karmøy både i 1992 og 1993, disse besøkene brukte han også til å holde ved like, og opprette, nye kontakter som hadde tilknytning til Karmøy Club. Det var også flere andre i styret som var regelmessig på besøk på Karmøy, det gjorde at klubben ble bedre kjent på Karmøy.

Det kjønnsrollemønsteret som det første styret pekte mot, preget klubben videre. Siden både presidenten og vise-presidenten var menn, så var det de som kom til å representere klubben, slik som da han kjørte i åpen bil sammen med ordføreren under den først 17. mai paradan. I de fleste av komiteene som ble satt ned, var det enten bare kvinner eller så var de i flertall; de som laget medlemsbladet Karmøy-Buen var kvinner, og det var første generasjon kvinner som påtok seg hovedansvaret for matstellet i klubben, selv om det også var menn som deltok. Det viser at kvinnene var ansvarlige for mye av driften i klubben. De yngre deltok også, kassereren tilhørte andre generasjon og det var flere av de yngre første generasjon, slik som lederen for barnekoret, som tok på seg oppgaver for klubben.

Hvilke funksjoner har Karmøy Club dekket?

Da Karmøy Club ble stiftet ble det som vi har sett i kapittel 3 lagt føringer for noen funksjoner som klubben skulle dekke og de verdier og holdninger disse funksjonene uttrykte. I dette avsnittet vil jeg drøfte hvilke funksjoner klubben dekket de to første årene, og vise de verdier og holdninger som disse funksjonene synliggjorde.

²⁶⁹ Informant nr.47: 8.

²⁷⁰ Gjester i klubben fikk ofte omvisning i Seattle og distriktet på dagtid.

Å hjelpe innad i egen gruppe

Karmøy Club skapte et sosialt nettverk som medlemmene kunne bli en del av, de som ønsket det kunne være aktive deltakere både i praktiske og kulturelle aktiviteter. Klubben la vekt på å gjøre alle medlemmene synlige, det ble gjort blant annet i medlemsbladet Karmøy-Buen. Sunshine Committee viste at klubben ønsket å gi hjelp til medlemmene dersom det hadde hendt noe vanskelig. Det arbeidet komiteen utførte betydde særlig mye for de som ikke hadde et stort sosialt nettverk, det førte til at medlemmene ble mindre ensomme og det kunne være med på å forebygge psykiske problemer.²⁷¹

Å hevde nasjonens interesser

De aller fleste av medlemmene oppfylte kriteriene for medlemskap. Men det var eksempler på personer som hadde tilknytning til karmøybuen, som ikke fylte kriteriene til å bli medlem, de viser at det var litt slingringsmonn, og de var villige til å bruke skjønn.²⁷²

Klubben sin holdning til de som ikke var medlem, var at de såg positivt på at medlemmene hadde gjester med seg. Det ble vanlig med gjester helt fra starten, fordi det var så mange av medlemmene som hadde gjester fra Karmøy som ønsket å delta, flere gjester tilpasset tidspunktet for besøket slik at de kunne delta på et arrangement. Gjestene følte seg velkomne, og de ble gjort stas på de ved at de ble presentert for forsamlingen.

Det var i forbindelse med 17. mai-feiringen at klubben markerte seg overfor andre norsk-amerikanske etniske enkeltpersoner og grupper, og andre grupper. Ved å delta i 17. mai- paraden ble de deltakere i en fast etablert tradisjon, denne tradisjonen gikk klubben inn i med stor entusiasme. Ved å delta i de konkurransene som 17. mai komiteen arrangerte var det viktig å markere grenser mot andre norsk-amerikanske grupper. Klubben markerte grenser ved å vise at de var annerledes, det gjorde de ved at flere aldersgrupper deltok, det var også noe nytt i paraden at unge foreldre med barnevogn deltok.²⁷³ En annen måte å markere klubben på var gjestene klubben inviterte fra Karmøy. En side ved å invitere ordføreren i Karmøy var at han skulle gi klubben oppmerksomhet og status. Ved å invitere Sevland skolekorps viste klubben at den satte ungdom i sentrum, og sto for kulturytringer som hadde

²⁷¹ Informant nr.35: 14.

²⁷² Informant nr.49: 1.

²⁷³ Informant nr.6: 6.

tilknytning til samtiden, det markerte grenser mot andre norsk-amerikanske grupper. Konserter som korpset hadde, viste at de ønsket å markere seg ved å gi noe til lokalmiljøet. Ved å markere grenser mot andre, skapte klubben indre samhold og tilhørighet.

Å holde på egen kultur

I vedtektene for klubben står det at formålet er å holde levende Karmøys kultur og tradisjoner. Den lokale kulturen fra Karmøy er tett innvevd i en norsk nasjonal kultur slik at det ofte er vanskelig å skille disse fra hverandre. Klubben holdt levende mattradisjoner fra Karmøy både ved den maten de brukte og ved at de tilberedte maten selv slik det ble gjort på Karmøy og de tok i bruk mange matretter. I Arts and Crafts-gruppen var det kvinnelig handarbeids-tradisjoner som ble holdt levende. Det var juletreffest som lignet mest på et kulturarrangement på Karmøy, her prøvde klubben å holde levende flere kulturuttrykk som til sammen lignet på den juletreffest som første generasjon kjente fra Karmøy. På mange arrangement brukte klubben humor. Humor kan bevare etnisk identitet, og gjør at en blir lettere integrert.²⁷⁴

Å dekke behovet for sosialt samvær

I løpet av de to første årene ble det skapt en klubb der mange ønsket å møte hverandre, uavhengig av alder, kjønn, meninger og trosspørsmål. ”Folk som me har kjent tidlegare, så treffe med dei på møter, ellers hadde me ikkje truffe dei.”²⁷⁵ Klubben prøvde å legge forholdene til rette for at flest mulig av deltakerne skulle bli aktivisert. Det kulturelle innholdet ble valgt ut slik at det fremmet en sosial målsetting. Juletreffest og picnisen var familiearrangementer, her skulle det kulturelle innholdet engasjere alle aldersgrupper. På picnisen var det sosiale satt enda sterkere i fokus enn på juletreffest, det viste måten matstellet ble organisert på og de aktiviteter som ble arrangert. De to medlemsmøtene, vinter og høst, var et møtested for de voksne medlemmene. Her var det å snakke og drøse sammen det viktigste, slik som de tidligere hadde gjort når de invitert venner hjem til et hyggelig selskap, det at det ble servert middag markerte at møtet hadde en sosial målsetting. Programmet var variert, de prøvde å finne stoff som medlemmene var interessert i, om det

²⁷⁴ Lovoll 1999: 158.

²⁷⁵ Informant nr. 9: 7.

hadde tilknytning til Karmøy var ikke avgjørende. Bruk av humor understreket at formålet var et hyggelig samvær der medlemmene skulle bli sveiset sammen.

På arrangementene i forbindelse med 17. mai kom grensene både mot andre norsk-amerikanske grupper og mot andre etniske grupper mer i fokus. Det ble både lagt vekt på å fremheve det særegne ved Karmøy Club, og den norske nasjonale kulturarven, og å delta i konkurranser. Det skapte tilhørighet til klubben og en norsk etnisk identitet hos deltakerne.

Klubben organiserte egne møtesteder for grupper i klubben. Det sosiale var helt sentralt element når Art and Crafts-gruppen kom sammen i hjemmene til deltakerne. Det var en selvfølge at det ble servert mat på samlingene, og kvinnene kunne prate sammen samtidig som de utførte håndarbeidet. Også for barnekoret var det sosiale viktig, her møtte de barn de kjente godt fra før og barn de var mindre kjente med. Det at mødrene fulgte barna på øving, gjorde at øvelsen ble et møtested for mødrene. Det ble også satt i gang egne tiltak som skulle engasjere ungdommen, det var skitur og forsøk på å lage et fotballag. Invitasjonen av Sevland skolekorps viste at klubben ønsket å styrke kontakten mellom Karmøy og Karmøy Club hos barn og unge.

Konklusjon

Den kultur, og de tradisjoner, som Karmøy Club valgte å holde levende, var ofte begrunnet ut fra en sosial målsetting. Da klubben valgte å arrangere juletreff, var det først og fremst fordi det var et familiearrangement som fremmet flere sosiale målsettinger. Det var ikke primært ønsket om å holde tradisjonen med juletreff levende, selv om festen hadde et kulturelt innhold som styret mente det var viktig å holde levende. Det samme gjaldt da det ble stiftet barnekor, det førte til at barna hadde noe selvstendig de kunne bidra med på arrangementene, og det var med på å engasjere foreldrene. Picnicen viste at for å engasjere flest mulig uavhengig av alder, så var klubben villig til å lage et arrangement der det var få kulturuttrykk som hadde tilknytning til Karmøy. På de to medlemsmøtene, vinter og høst, var også det sosiale satt i sentrum, da var det de voksne medlemmene sine sosiale behov for å komme sammen og ha det hyggelig som var satt i sentrum. Det at det blei servert middag og forskjellige innslag som medlemmene hadde interesse for, viste at den sosiale målsettingen var overordnet.

Klubben fikk raskt laget en fane, det viser at det var en viktig oppgave. Fanen er en fortelling om de lange linjer i medlemmene sin tilhørighet til Karmøy. Fanen hadde også en viktig sosial funksjon å skape tilhørighet, og å markere grenser mot andre grupper.

Medlemsbladet Karmøy-Buen skulle fremme kommunikasjonen i klubben. Styret og presidenten brukte bladet til å gi informasjon til medlemmene. Bladet formidlet også verdier, normer og holdninger. Referatene gav uttrykk for begeistring og stolthet over å være medlem, det ble brukt notiser og fotografier for å synliggjøre medlemmene, de som gjorde en innsats for klubben ble takket. Klubben ønsket også å hjelpe medlemmene, blant annet gjennom det arbeidet som Sunshine Committee utførte, da følte medlemmene at de ble satt pris på og ikke var glemt. Dette var holdninger som fremmet sosiale målsettinger som å skape et tett sosialt nettverk og tilhørighet.

I klubben sin 17. mai-feiring var det nasjonale innholdet i feiringen viktig, da kom grensene mot "de andre" tydeligere frem enn på de andre arrangementene som klubben hadde, grensene skapte indre samhold og tilhørighet. Da klubben inviterte Sevland skolekorps, var den sosiale kontakt dette besøket skapte viktigere enn ønsket om å holde levende musikkorpstradisjoner fra Karmøy.

Da klubben inviterte ordføreren på Karmøy så viste den private delen av besøket at det sosiale var et viktig element. I den offisielle delen av besøket var det også andre funksjoner enn det sosiale som var viktig. Ordføreren var et symbol på tilknytningen karmøybuen hadde til et samlet Karmøy, overrekking av gaver til hverandre var en bekreftelse på at de sto hverandre nær, og at de ønsket å holde kontakten ved like. Ordføreren hadde også som oppgave å gi karmøybuen status både i forhold til det amerikanske samfunnet, og innenfor de norsk-amerikanske gruppene.

De aller fleste voksne første generasjon karmøybuer hadde blitt medlemmer i klubben i løpet av de to første årene. Fremmøtet på arrangementene var høyt, særlig galdt det familiearrangementene, juletreffest og picnisen, da deltok de fleste medlemmene sammen med familiene. Ungdommen var den aldersgruppen der det var færrest som deltok. Det var mange medlemmer som ble engasjert både i praktiske og kulturelle aktiviteter, det var første generasjon som tok på seg mange av oppgavene. Det var mange medlemmer som viste et sterkt engasjement og begeistring for de tiltakene som styret hadde startet opp med. Alle disse forhold viser at mange karmøybuer følte at de savnet noe, det hadde oppstått et tomrom som klubben klarte å fylle på en måte som mange av medlemmene gav uttrykk for at de var tilfreds med.

Kapittel 5: Veien videre - 1993 til 2005

I kapittel 4 beskrev og drøftet jeg de to første formende årene i Karmøy Club sin historie. I dette kapitlet vil jeg vise hvordan virksomheten ble ført videre, og de endringer som skjedde. Jeg vil også beskrive og drøfte hvordan klubben sine relasjoner til Karmøy utviklet seg. Til sist vil jeg beskrive medlemsutviklingen, styret sin funksjon i driften av klubben, og de funksjonene som klubben har dekket.

Juletefestene

Etter 1992 arrangerte Karmøy Club juletefest hvert år, på stort sett samme tidspunkt og på samme sted. Opplegget på festene var i hovedsak det samme fra det ene året til det andre. Et innslag som ble et fast ritual, var at barna fikk hver sin godtepose, innholdet var det samme hvert år, en hjemmebakket julemann og en appelsin, det lignet på innholdet i godteposene som første generasjon hadde fått på juletefestene på Karmøy i sin barndom. Maten ble fortsatt laget i stand av deltakerne selv, og den hadde tilknytning til julemat fra Karmøy. De første årene kunne det være ulike retter. "Before dinner was served ...homemade meatballs , vegetables and gravy prepared by Elsa Ellefsen."²⁷⁶ Etter noen år ble det en fast tradisjon å servere risengrynsgrøt, det var også en matrett som ble brukt i julen på Karmøy, dessuten var det ikke så mye arbeid å tilberede den, som de middagene som ble tilberedt de første årene.

I 1996 ble det innført et nytt programinnslag på festen, som kan gi innsikt i hvordan klubben så på samspeillet mellom kulturelt innhold og sosial målsetting. Det nye var at de deltakerne som ønsket det, fikk mulighet til å bli fotografert sammen med julenissen.

The entertainment committee decided to try something new this year, that we hope will become an annual event at the Karmøy Club Juletefest - pictures with Santa. The modest \$3.00 charge per photo encouraged quite a number of our guests to have their children pose for a photo on Santa's lap, and even some families and friends took advantage of the opportunity to get a holiday photo together.²⁷⁷

Dette programinnslaget viste etter min mening en forskjell på mentaliteten blant norsk-amerikanere og folk som bor på Karmøy. På Karmøy kunne nok familien ta et fotografi av

²⁷⁶ Karmøy-Buen nr. 30/31, 2000.

²⁷⁷ Karmøy-Buen nr. 19.

barna når de gikk frem og fikk en gave av julenissen. Det å ha en egen fotograf som tok bilde sammen med julenissen, som et selvstendig programinnslag, kjenner jeg ikke til har funnet sted på Karmøy. Det var nok flere første generasjon som registrerte denne forskjellen på norske og amerikanske skikker, og at det førte til en amerikanisering av juletreffest. Programinnslaget viste at det ble lagt større vekt på den sosiale dimensjonen, medlemmene sine ønsker, enn at kulturuttrykket skulle ligne på det første generasjon kjente fra Karmøy og Norge.

Barnekoret hadde innslag på festene fra 1992 og frem til det ble oppløst i 1997. Da barnekoret sluttet, var det ikke bare et programinnslag på juletreffest som forsvant, men også forberedelser, engasjement og forventning hos både barn og voksne som ble borte, det svekket tilhørigheten både til klubben og juletreffest. En grunn til at barnekoret innstilte var at de som var med da koret ble stiftet, nå var kommet i tenårene, og da de sluttet var det ingen nye som begynte i koret.²⁷⁸

Dersom jeg skal oppsummere hvordan medlemmene såg på juletreffest, så gir nok denne informanten uttrykk for en oppfatning som mange hadde:

Dette er vel en av mine favoritter. Ser ut til at programmet vi har kjørt med i alle år fungerer bra. Dette er en familiefest, og barn og voksne trives og koser seg.²⁷⁹

Torskemiddager

Klubben fortsatte med å arrangere medlemsmøter i februar eller mars, da ble det servert middag. Fra og med 1996 skjedde det noen endringer, møtet ble nå lagt til en fast tid, det var i begynnelsen av mars, det var midt mellom juletreffest og 17. maiarrangementene. ”It has become the club’s tradition to serve cooked fish in March.”²⁸⁰ Møtet hette ikke lenger *business dinner*, men fikk navnet torskemiddag, eller *cod fish dinner*, dette navnet fortalte at torsk var det sentrale element på arrangementet, og at business delen ved arrangementet ble dempet ned. Dette var det eneste arrangementet som var bygd opp rundt en spesiell matrett, dette forholdet antydde at denne matretten og arrangementet var i ferd med å få en spesiell betydning.

²⁷⁸ Informant nr.48: 1.

²⁷⁹ Informant nr.37: 8.

²⁸⁰ Karmøy-Buen nr.37.

Det var tradisjon i Amerika at norsk-amerikanere spiste torsk, enten som lutefisk eller som fersk torsk. Både når en spiste lutefisk eller fersk torsk, betydde det noe mer enn at det ble servert et fiskemåltid, ved å spise denne maten viste en også at en hadde tilknytning til Norge.²⁸¹ Lutefisk, som hadde røtter i bondekulturen, var mer vanlig å bruke enn fersk torsk, som symbol på norsk etnisitet. Det var noen grupper i Amerika som brukte fersk torsk både til å vise sin norske avstamning og sin sosiale klasse. Den første torske-klubben ble stiftet i Minneapolis i 1933. På møtene spiste de avkokt torsk og poteter sammen med øl og akevitt.²⁸² Medlemmene besto av fremgangsrike menn som hadde en høy sosial status. Klubben hadde en sosial funksjon som ”selskapsklubb”, den dannet et etnisk nettverk som fremmet individuelle og kulturelle målsetninger. Etter den etniske renessansen på 1970-tallet har det blitt stiftet flere torskeklubber, et eksempel på det var Norwegian Fish Club i San Diego som ble stiftet i 1995.²⁸³ Det var også etniske klubber som lignet mye på torskeklubbene, men som ikke serverte torsk på sine møter. En slik klubb var Norwegian Commercial Club i Seattle, flere av medlemmene i Karmøy Club var med i denne klubben.

For torskeklubbene i Amerika symboliserte fersk torsk: menn med høy sosial status som hadde tilknytning til Norge. Spørsmålet er om torskemiddagen i Karmøy Club symboliserte noe lignende? Flere forhold peker i retning av at torskemiddagen ikke hadde denne symbolske betydning. For det første deltok både menn og kvinner på torskemiddagen. Den første gangen torsk ble servert i 1993 var ikke starten på en tradisjon med å arrangere torskemiddager, den var bare en av flere matretter som ble brukt disse årene, det primære var å arrangere et medlemsmøte der det ble servert middag. I ettertid kan en se at klubben i 1996 startet en ny tradisjon med å arrangere torskemiddag, for de som arrangerte middagen i 1996 var den først og fremst en fortsettelse av de tidligere møtene. Det virker lite sannsynlig at de i 1996 bestemte seg for å starte en ny tradisjon, og at møtene fra nå av skulle få en helt ny målsetting. Det kostet syv dollar å delta på møtene både før og etter 1996, kostnaden skulle dekke utgiftene til arrangementet, og den var derfor ingen hindring for noen for å delta, prisen symboliserte derfor ikke noe eksklusivt preg.

Det var imidlertid noen forhold som kan tolkes slik at torskemiddagen til Karmøy Club etter hvert kom til å symbolisere noe av det som torskeklubbene sto for. En informant forteller i 2001 dette om torskemiddagen:

²⁸¹ Stokker: 2000: 239-275.

²⁸² Lovoll 1999: 145.

²⁸³ Lovoll 1999: 146.

Det er ekte god norske kokt torsk. De setter si æra i at det er den beste torsken. Det er berre karmøy-mannfolk som koka. Til å begynne med var det eit kvinnfolk som kokte, men nå dei siste åra er det berre mannfolk, salta til perfection, koka akkurat passelig.²⁸⁴

Det var flere forhold som informanten her påpekte, torsken som symbol for Norge, at det var menn som nå hadde hovedansvar for tilberedelsen og den høye kvaliteten på matretten. Det er rimelig å tolke at disse forholdene symboliserte noe mer enn selve torskemiddagene. I medlemsbladet Karmøy-Buen ble det bekreftet at mennene hadde overtatt hovedansvaret for torskemiddagen. I bladet sto det referat og det var bilder fra torskemiddagen. I 1997 var det et bilde som viste kvinner, mens det fra 1999 til 2002 var fem bilder der det bare var menn som tilberedte middagen. På de andre møtene var det vanlig at kvinnene hadde hovedansvar for matstellet, av og til hadde også menn dette hovedansvaret. Det at mennene overtok hovedansvaret alene for alle torskemiddagene var spesielt. ”Gunnleiv Loklingholm and Magne Nes prepared the fish and cooked the dinner with help from Ronnaug and Gro.”²⁸⁵ En kvinnelig informant mente det var rimelig at mennene tok hele ansvaret for å tilberede torskemiddagen fordi det var så tungt arbeid å sløye og skjære opp fisken.²⁸⁶ Det viste at en kan tolke det på flere måter at det var mennene som hadde overtatt dette arbeidet.

Et annet forhold viste også at torskemiddagen var litt annerledes enn de andre arrangementene. Presidenten i Karmøy Club forteller: ”Nordmannaforbundet, dei er ein stor organisasjon, dei ringde meg å spurte om dei kunne få væra med på Karmøy-klubben på denne torskemiddagen.”²⁸⁷ Det ble ikke noe formelt samarbeid med Nordmannsforbundet, i stedet ble de invitert som gjester. ”It has become a popular feast for many besides our own members.”²⁸⁸ Dette kan tolkes slik at torskemiddagen hadde fått en sosial prestisje som gjorde at mange ønsket å delta. Torskemiddagen var et symbol som skapte kommunikasjon i gruppen som deltok på middagen, og utover til folk som ikke tilhørte klubben. Det var en kommunikasjon som kunne foregå uten ord fordi fersk torsk var et etnisk symbol svært mange norsk-amerikanere og andre i Amerika kjente betydningen av. På torskemiddagen ble karmøybuens betydningsfulle rolle innenfor fiskeriene koblet sammen med torskemiddagen, det gav arrangementet en høy sosial status og det ble et symbol på kvalitet, fremgang og

²⁸⁴ Informant nr 2: 11.

²⁸⁵ Karmøy-Buen nr.37, 2002.

²⁸⁶ Informant nr. 8: 10.

²⁸⁷ Arnold Rasmussen: 8.

²⁸⁸ Karmøy-Buen nr. 37, 2002.

betydning i samfunnet. Medlemmene i Karmøy Club følte at de hadde noe betydningsfullt felles, fordi folk som ikke tilhørte klubben delte denne oppfatningen.

Symboler har disse fire funksjonene: å konstruere og skape mening ut av verden, kommunikasjon, integrasjon og dominans.²⁸⁹ Torskemiddagen til Karmøy Club ble et eksempel på et symbol som fylte alle disse kriteriene. Den symboliserte en tilknytning til fiskeriene, til Karmøy og Norge og til den første tiden i Amerika. Dette skapte mening på den måten at verden ble delt inn i ulike kategorier, karmøybuen ble skilt fra andre grupper. Den skapte kommunikasjon innad og utad i klubben fordi fersk torsk var et etnisk symbol som mange kjente betydningen av. Middagen skapte integrasjon fordi den var med på å skape en følelse av fellesskap og tilhørighet og øke medlemmene sin sosiale status og selvfølelse i samfunnet, det ga medlemmene en form for symbolsk makt.

17. mai feiringen

Karmøy Club fortsatte å feire 17. mai slik de hadde begynt de to første årene, de deltok i 17. mai paraden og hadde sitt egen 17. mai fest. Hvert år inviterte klubben en eller flere gjester fra Karmøy, de fleste årene var det enten ordfører, en sentral politiker, eller en ansatt i Karmøy kommune. Mange av medlemmer hadde private gjester fra Karmøy eller andre steder på besøk i denne tiden som deltok på arrangementene. Før feiringen i år 2000 skriver Presidenten dette: "I am looking forward to a wonderful month of May. Let's all go together and celebrate in style."²⁹⁰ Gleden og begeistringen med å få feire 17. mai preget feiringen også etter 1993.

17. mai-festen

Dersom en sammenligner en 17. mai fest i Karmøy Club med en 17. mai fest på Karmøy, så er det både likheter og forskjeller. Ordfører Kjell Arvid Svendsen, som kjenner godt til denne type fester både på Karmøy og har deltatt på tre fester i Karmøy Club, sier det slik: "Det er nok ein del likheter, men det er nok litt meir formelt og høytidelig. Du starter jo med flaggene som blir båret inn, med avsynging av begge lands nasjonalsanger, og nasjonalfølelsen er ganske sterk."²⁹¹ En informant som har vært aktiv helt fra klubben ble stiftet sier det slik:

²⁸⁹ Kjeldstadli 1997: 15.

²⁹⁰ Karmøy-Buen nr. 29, 2000. A Message from the President.

²⁹¹ Kjell Arvid Svendsen: 1.

”Selv om jeg nå er blitt amerikansk statsborger er Norge fremdeles mitt ”fedreland”, og det er alltid spesielt høytidelig når flaggene bæres inn og nasjonalsangene synges.”²⁹² Det var flere forhold som viste at det å skape en sterk norsk og amerikansk nasjonalfølelse på festene var viktig. Møtelokalet var pyntet med blomsterdekorasjoner i rødt, hvitt og blått som er fargene både i det norske og amerikanske flagget, på programmet var det allsang, og opplesing av dikt som omhandlet det nasjonale. Det ble ofte servert middag, det var retter som hadde tilknytning til Karmøy og Norge.

Karmøybuen fikk aktivert sine nasjonalfølelser i forbindelse med 17. mai-feiringen også før Karmøy Club ble stiftet. Etter at Karmøy Club var stiftet ble nasjonalfølelsen enda sterkere knyttet til Karmøy, fordi nasjonalfølelsen ble knyttet til ritualer der Karmøy-flagget, klubben sin fane og gjester fra Karmøy var involvert, de var symboler på medlemmene sin tilknytning til Karmøy.

Av og til inviterte også klubben amerikanske politikere til å delta på festen, i 1998 var disse med: ”King County Councilman Brian Derdowski and his wife Gwenn, City Council person Georgette and her husband.”²⁹³ Invitasjon av amerikanske politikere som gjester var imidlertid ikke så regelmessig som gjestene fra Karmøy. De amerikanske gjestene, det amerikanske flagget og nasjonalsangen var symbol på medlemmene sin tilhørighet til distriktet og en amerikansk nasjonalfølelse.

De første årene hadde det vært en del ungdommer som deltok på festene, det ble det mindre av de kommende årene, og etter hvert ble det en fest for voksne og eldre. En annen generasjon ung informant forklarte denne utviklingen med at ungdommen sluttet å møte opp på grunn av det ble for mye politikk.²⁹⁴ Det kan tyde på at de rollene som gjestene hadde, ble tolket forskjellig. Noen ungdommer såg på gjestene mer som politiske representanter enn som symboler for sosiale og kulturelle relasjoner, det medførte at de sluttet å møte opp. Det kan nok være mange grunner til at ungdommen sluttet å møte frem på festene, men det vil alltid være mulighet for at de symbolene som blir brukt kan tolkes ulikt, det får konsekvenser for de opplevelsene den enkelte har.

²⁹² Informant nr. 40:1.

²⁹³ Karmøy-Buen nr. 22, 1998.

²⁹⁴ Informant nr.10: 14.

17. mai paraden

I Karmøy-Buen sto det ofte i referatet fra feiringen hvem som bar flaggene og fanen, det var et tegn på at det var en viktig oppgave, og at det nasjonale og tilknytningen til Karmøy var viktige opplevelser for de som deltok i paraden. En informant sier dette om paraden: "Fin tradisjon å bære videre for barna våre og senere barnebarn."²⁹⁵ Deltakerne var stolte av å få vise at de hadde tilhørighet til Karmøy og Norge.

De klærne som en person bærer kan brukes til å kommunisere et budskap til omgivelsene. "We encourage all of you with norwegian dress to wear such in the parade. If you want to take a more casual approach, then we would hope to see you in the new Karmøy Club sweatshirts."²⁹⁶ Dette viser at klubben ønsket å fortelle at medlemmene hadde noen fellestrekk, bunaden symboliserte etnisk identitet og ønske om å ta vare på lokal kultur, mens klubben sin T-skjorte uniformerte medlemmene og gjorde de mer lik hverandre.

Det var konkurranse mellom de ulike gruppene i paraden om de beste innslagene, konkurransen var delt i flere kategorier. Ordfører Kjell Arvid Svendsen sier dette om karmøybuen sitt forhold til konkurranse: "Det konkurranseelementet, det sitte i fiskerane, det synest dei er bra. Vår klubb me vant, det er litt prestisje for dei, det synest dei er bra."²⁹⁷ At presidenten har vært opptatt av konkurranse og hvordan klubben skulle profilere seg viser disse sitatene, i 1996 skrev han dette: "Syttende mai promises to be musical and entertaining. We are planning on including several patriotic songs into the dinner program and singing them in the parade. Let's see if we can beat the year's third place finish".²⁹⁸ Før paraden i år 2000 skrev han:

And, of course, then we have the parade on the 17th. Last year we won 1st prize in the Scandinavian Units. If all the wonderful ladies show up their beautiful bunader, and the kids - large and small - are there with the mamas pushing the carriage where need be, I am sure we can repeat our victory. Don't let us settle less.²⁹⁹

²⁹⁵ Informant nr. 37: 8.

²⁹⁶ Karmøy-Buen nr.9, 1994.

²⁹⁷ Ordfører Kjell Arvid Svendsen: 5.

²⁹⁸ Karmøy-Buen nr. 16, 1996: A Message from the President.

²⁹⁹ Karmøy-Buen nr. 29, 2000: A Message from the President.

En sier det slik om hvordan Karmøy Club skilte seg ut fra de andre gruppene i paraden: "They are more family oriented in the parade, lots of children participate with the adults."³⁰⁰ En annen informant har pekt på at det er en klubb som er annerledes.³⁰¹

Hvilken betydning hadde det for deltakerne i de andre gruppene, og på publikum, at Karmøy Club hadde vunnet flere priser og at de ofte hadde en fremtredende politiker med i paraden? En informant som ikke var medlem av Karmøy Club, sier dette: "Important to Karmøy group, but probably not too significant to others except the parade leadership."³⁰² En teori, om hvorledes identitet skapes, peker på at det er ikke hvordan omgivelsene faktisk ser på oss som former vår identitet, det er vår tolkning av hvordan vi tror andre ser på oss som betyr noe.³⁰³ Selv om alle deltakerne i paraden og tilskuerne ikke var så opptatt av hvordan Karmøy Club profilerte seg, det var de som ga tilbakemelding som betydde mest, klubben og medlemmene fikk tilbakemelding fra noen deltakere og fra juryen, de ga uttrykk for at enten det var unge foreldre med barnevogn eller en fremtredende politikere fra Karmøy, så var det viktige innslag i paraden, det førte til at klubben fikk flere premier. Komiteen for 17. mai-feiringen i Seattle valgte hvert år en som skulle være hovedgjest, vedkommende skulle holde tale under lunsjen som ble arrangert på dagtid, og gå sammen med 17. mai komiteen først i paraden. Det ble sett på som en stor ære å bli valgt til dette, i 1992 var det ordføreren i Bergen, i 2003 ble Karmøy sin ordfører valgt: "Den eine gongen var eg også Honourable Marchal for sjølve 17. mai-feiringen, det synest dei var voldsom stas."³⁰⁴ Fordi ordføreren var Karmøy Club sin gjest så fikk klubben og karmøybuen del i denne æren og statusen, endelig hadde karmøybuen klart å utfordre bergenserne.³⁰⁵ Deltakelse i paraden gjorde medlemmene stolte av klubben og av å være karmøybu, de skilte seg ut fra andre grupper, konkurransen med andre norsk-amerikanske etniske grupper styrket fellesskapet og tilhørigheten til Karmøy.

³⁰⁰ Informant nr. 18: 1.

³⁰¹ Informant nr. 37:8.

³⁰² Informant nr. 18: 1.

³⁰³ Thuen 1992: 21.

³⁰⁴ Ordførere Kjell Arvid Svendsen: 5.

³⁰⁵ Karmøybuen 20. mai 1992. Det første året Karmøy Club deltok i 17. mai paraden var Bergen sin ordfører hovedgjesten til 17. mai komiteen i Seattle. Karmøy sin ordfører deltok sammen med Karmøy Club og kom litt i skyggen av hovedgjesten. Seattle og Bergen var vennskapsbyer, stedet paraden gikk til heter Bergen Place.

Gjester fra Karmøy kommune

Hvorfor holdt Karmøy kommune frem med å sende representanter til Karmøy Club sin 17. mai feiring? Besøket de to første årene hadde vært svært vellykkede, det gjorde det lettere å fortsette. Det hadde også betydning at det var sentrale politikere og ansatte som representerte kommunen. Representasjonen hadde blitt godkjent av kommunalutvalget i kommunen, så fikk ordfører og hans nærmeste medarbeidere frihet til å ordne resten etter eget skjønn, det har heller ikke vært skrevet noen formelle tilbakemeldinger eller rapporter om besøkene.³⁰⁶ Kommunen har ingen andre opplegg som ligner på samarbeidet med Karmøy Club. I tillegg til at det var et offisielt besøk hadde besøkene fortsatt et privat preg, det ble understreket ved at besøket varte opptil en uke, at mange hadde familie med, og at de bodde privat. Hvordan opplevde representantene møte med klubben og medlemmene?

Du kjenne mange av dei, og du har voldsomt mange tilknytningspunkter til dei, det er ein utruleg åpen gjeng å ha med å gjera, likatil og rett ut. Me har trivest fantastisk godt og kommet voldsomt godt inn med den gjengen, føle me sjøl.³⁰⁷

Kommunen bestemte at de fra 1999 bare skulle sende en representant annet hvert år. Var det et tegn på en kursendring og et ønske om en reduksjon av kontakten? Ifølge ordfører Svendsen var det ikke det. Før 1999 var det ingen som hadde vært på besøk mer enn en gang. Svendsen som hadde vært ordfører i en lengre periode, kunne da komme til å besøke klubben annet hvert år, mens hensikten hadde vært at ordfører og varaordfører skulle ha mulighet til å få reise en gang i løpet av en fire års periode, da passet det med et besøk annet hvert år.

Det var vanlig at klubben ordnet med møter og intervjuer i aviser og radio for noen av gjestene fra Karmøy, slik det ble gjort under det første besøket i 1992. I 2003 ble det arrangert et møte mellom ordfører Kjell Arvid Svendsen og ordføreren i Seattle. Svendsen forteller at han i forbindelse med dette møtet hadde bunad på seg for første gang, den hadde han fått låne.³⁰⁸ Grunnen til at han skulle bruke bunad var at de også hadde invitert pressen, og ved at både ordfører og kona hadde bunad så var det lettere å få et større oppslag. Dette opplegget viste at klubben ønsket at den politiske ledelsen i byen skulle få kjennskap til Karmøy Club og Karmøy. For å få mer oppmerksomhet i avisen var de villige til å godta et amerikansk

³⁰⁶ Ordfører Kjell Arvid Svendsen: 9.

³⁰⁷ Ordfører Kjell Arvid Svendsen: 3.

³⁰⁸ Ordfører Kjell Arvid Svendsen: 5.

ønske om å bruke bunad som et etnisk symbol, selv om de visste at det ikke var så vanlig at menn brukte bunad på Karmøy. I dette spørsmålet hadde de et pragmatisk syn på denne amerikansk oppfatningen av norsk etnisk identitet, det viktigste var å få rettet oppmerksomheten mot klubben, Karmøy og Norge.

Kunstnerbesøk fra Karmøy

”More exciting news! During the month of May 1997 we will be hosting the very well known singers Kjell Magnus Sandve and his beautiful wife Liv Kjersti. They have been performing with the biggest orchestras in cities all over Europe.”³⁰⁹ I samme nummer av Karmøy-Buen var det en helsides artikkel om deres liv. Dette var en viktig begivenhet og en ønsket å skape store forventninger til besøket. Det var også med en ung pianist fra Karmøy, Hans Petter Tangen, han hadde også besøkt Karmøy Club i forbindelse med besøket til Sevland skolekorps i 1992.

Sommeren 1996 var Arnold Rasmussen på besøk på Karmøy. Under en samtale med ordfører Kjell Arvid Svendsen hadde han sagt at klubben ønsket å invitere kunstnere fra Karmøy til Seattle. ”Dersom du vil det skal me alltid klare det, han Kjell Magnus og han Hans Petter skal me alltid få øve, eg kjenner dei litt.” Ordføreren traff begge to i løpet av sommeren og han formidlet kontakt med Arnold Rasmussen. Flere forhold hadde lagt seg til rette slik at Rasmussen kunne få gjort en avtale om besøk, dette kan illustrere hvor små marginer det kan være for å få viktige prosjekter realisert. Besøket hadde vært vellykket, presidenten skriver i ettertid at han hadde fått stor hjelp fra folk i kommunen med å realisere besøket. ”They were also of tremendous help in ringing the Sandves and Hans Petter Tangen over here.”³¹⁰ Det kunne kanskje vært fristende for presidenten og tatt æren selv for at besøket var kommet i stand, det gjorde han ikke, det viste romslighet, det var en egenskap som flere informanter har påpekt.³¹¹

I forbindelse med besøket arrangerte Karmøy Club en konsert med klassisk program.³¹² Dette var en helt annen type musikk enn den Sevland skolekorps fremførte på sin

³⁰⁹ Karmøy-Buen nr 17, 1996. A Message from the President.

³¹⁰ Karmøy-Buen nr. 20, 1999. A Message from the President.

³¹¹ Informant nr. 38: 30.

³¹² Karmøy-Buen nr. 20, 1997 I medlemsbladet sto dette om konserten: The May 13, 1997 concert held at the Pudget Sound Christian I colege in Edmonds called for several rounds of applause as husband and wife team each sang breathtakingly exquisite music from such composers as Grieg, Tchaikovsky, Gounod and Sebelius, to name a few. Norwegian folktones such as Barndomsminner fra Nordland, Astrid mi Astrid, Mot kveld and klovereng were also sung, highlightening the importance of music in the Norwegian culture. Lisa Ganung , a

konsert i 1993, det viste at klubben hadde en åpen holdning til de kulturuttrykk klubben sine gjester fremførte. Konserten viste at klubben fortsatt ønsket å være med på å bidra til kulturlivet i nærmiljøet i Seattle. Også økonomisk ga klubben støtte til nærmiljøet: "The beneficiaries of the concert, the Nordic Heritage Museum and Rotary Foundation, each received over \$1400, for which they are thankful."³¹³ Klubben støttet også gjestene ved å organisere salg av en CD som Kjell Magnus og Liv Kjersti hadde spilt inn. En tilhører kommenterte konserten på denne måten: "Exiting to hear such beautiful music from people who were born and raised on Karmøy. The music heard that night touched the soul."³¹⁴ Konserten knyttet for mange en forbindelse mellom musikkopplevelsen og Karmøy, det førte til stolthet over å være karmøybu og å være medlem av Karmøy Club.

Mødrene til Kjell Magnus og Liv Kjersti var også med på turen, de var alle med på klubben sin egen fest den 16. mai. Det viser at den sosiale side ved besøket var viktig.

The dinner crowd was presented with an encore performance of the May 13th concert as the Sandves and Mr. Tangen sang and played to an appreciating crowd. The mother and son's duet was most sincere and touching as Bjørg and Kjell Magnus Sandve sang a song written by Bjørg's father, Simon Nes.³¹⁵

Det at flere familiemedlemmer deltok viser at klubben la vekt på å knytte bånd mellom den sosiale og den kulturelle siden ved besøket.

I januar år 2000 hadde pianisten Leif Ove Andsnes fra Karmøy konsert i Seattle. Han hadde også hatt konsert i Seattle i 1989, da møtte han noen slektninger som bodde der. På konserten i år 2000 fikk han møte mange karmøybuer, han sier dette om besøket: "Det spesielle då var vel at dei hadde ein mottakelse for meg, Karmøy Club og Bergen-Seattle Sister Association, det var flott, dei beste fiskekakene eg har fått."³¹⁶ Det var stas for medlemmene både å få være med på konserten, og få møte en så berømt pianist privat, det styrket medlemmene sin selvfølelse.

voice instructor at Pacific Lutheran University and guest performer, sang a magical duet with Ms Sandve.....Acompanying the singers was the ever-impressive Hans Petter Tangen.

³¹³ Karmøy-Buen nr. 20, 1997.

³¹⁴ Karmøy-Buen nr. 20, 1997.

³¹⁵ Karmøy-Buen nr. 20, 1997.

³¹⁶ Leif Ove Andsnes: 1.

Årsmøte, *Business/Dinner Meeting*

På årsmøtet i 2001 møtte det færre enn 15%, (37 medlemmer) av det totale antall medlemmer i klubben og de måtte skikk som i 1993 gjennomføre valget ved at medlemmene sendte stemmeseddelen med post.³¹⁷ Etter 2001 har klubben brukt posten for å gjennomføre valgene, og de har ikke kalt inn til årsmøte om høsten.³¹⁸ Dette er det eneste av hovedarrangementene som klubben har avvirket. Dette var et arrangement hvor det å møtes og ha det hyggelig sammen var det sentrale foruten å gjennomføre valget. Det var første generasjon som møtte mest tallrikt opp de første årene, de var nå blitt eldre og flere var døde, det var få eller ingen av nye og yngre medlemmer som kunne ha erstattet de som ikke lenger møtte opp. Dette forhold kan si noe om forskjellen i ønsket om sosialt samvær mellom første generasjon og senere generasjoner. Hos mange første generasjon var det nære personlige vennskapsbånd mellom mange av medlemmene, de møttes til hyggelig samvær også utenom klubben sine arrangementer. En av de yngre medlemmene sier det slik: ”Så tar me det sosiala på kvart vårt eget nivå.”³¹⁹ De yngre hadde sitt nære personlige sosiale nettverk utenom klubben, fordi mange opplevde en tidsklemme, ble fremmøtet til dette arrangementet gradvis dårligere.

Samlede inntekter det første året, 1991/1992 var \$7691, mens utgiftene var \$4163, det ga et overskudd på \$3528. For regnskapsåret 2000/2001 var inntektene \$6497, og utgiftene var på \$6134, det ga et overskudd på \$363.³²⁰ Det viser at inntektene har vært noenlunde like, mens utgiftene har økt slik at overskuddet nesten er blitt borte. En årsak til økte utgifter var at medlemmene de første årene laget maten til 17. mai-festen, mens det de senere år var profesjonelle som hadde ansvaret.

Basar

Klubben arrangerte i 1995 for første gang basar, den ble holdt på samme dag som årsmøtet. Det var noen medlemmer av Arts and Crafts Committee som var stiftet i 1993, som hadde hovedansvaret for organiseringen. Deltakerne lagde på samlingene mange av de gjenstandene som ble loddet ut, men det var også gevinster som var laget av menn, og som bedrifter hadde gitt. Målsettingen var å lage: ”an old fashion Norwegian Bazar.”³²¹

³¹⁷Tall fra medlemsarkiv.

³¹⁸ Informant nr.37:6.

³¹⁹ Informant nr.37: 3.

³²⁰ Karmøy-Buen nr.35, 2001.

³²¹ Karmøy-Buen nr.12, 1994 og Informant nr.29:14.

I 1997 var basaren et eget arrangement på Nordic Heritage Museum i Ballard, der både medlemmer og mange som ikke tilhørte klubben var innom, foruten loddsalg var det salg av mat og underholdning.³²² Inntektene som klubben hadde på basarene var på rundt \$1500. Inntektene ble i 2001 ikke så høye, komiteen sier dette: "After all work that was put into last year's bazar, we felt that we did not have enough income to make this worth while. Still we have decided to try for another bazaar in year 2003."³²³ Basaren i 2001 ble den siste som ble arrangert, og Arts and Craftd Committee avsluttet sin virksomhet i 2002. En av deltakerne i syforeningen karakteriserte basaren på denne måten: "så lenge den varte, omkring seks år, synest jeg den var vellykket, og alle likte den."³²⁴

På 1970-tallet og utover var det vanlig i Seattle at første generasjon kvinner møtte hverandre i hjemmene, eller de hadde mer fast organiserte klubber, der de arbeidet med håndarbeid.³²⁵ Dette initiativet pekte også mot en tradisjon fra Karmøy, og mange andre steder i Norge, at kvinner dannet foreninger der de produserte ulike typer håndarbeid. Håndarbeidet ble gitt til foreningen som enten solgte det på messer, eller det ble loddet ut som gevinster på en basar, dette ga inntekter til foreningen. Et av medlemmene sier dette om arbeidet i komiteen: "Eg har hatt stor glede av Karmøy Club og mine egne forsøk på å bringe kvinner sammen i ein sy klubb og til basar. Eg trur det er mange verdifulle ferdigheter i denne gruppen som bør deles med andre, spesielt gjelder det håndarbeidet til de eldre kvinnene."³²⁶

Andre arrangementer

I mai 1995 tok Karmøy Club initiativet til en fredsmarsj i Ballard. "Bergen Place in Ballard was decorated with brand new Nordic and American Flags." Arrangementet var sponset av norsk-ameikanske bedrifter og avisen Western Viking. Det var underholdning av mannskor og trekkspillmusikk. Det var flere hundre deltakere som betalte \$5 for å delta, og alle fikk en Peace March Pin.³²⁷ Marsjen var en markering som viste at Karmøy Club, nordmenn og folk fra Skandinavia sto sammen med den amerikanske nasjonen for å kjempe for fred og frihet. Arrangementet markerte at Karmøy Club var noe mer enn en selskapsklubb for karmøybuer.

Det kom av og til enkeltpersoner og grupper fra Karmøy og Rogaland til Seattle, det førte ofte til at Karmøy Club hadde en markering for de som kom på besøk. Geir Petter Pettersen var en politimann som stammet fra Haugesund. I 1994 red han til hest tvers over det amerikanske kontinentet. "He completed his five mounth journey October 9, 1994 in Seattle in celebration of Leif Eriksons Day."³²⁸ På den mottakelsen som ble arrangert for han deltok mange fra Karmøy Club, de satte sitt preg på arrangementet, da det var både voksne og barn med, flere av damene hadde bunad og de hadde med Karmøy Club sin fane, det norske og amerikanske flagget.

En delegasjon på 14 fra Rogaland fylkeskommune var på en visitt i Seattle i forbindelse med en studietur til Amerika. I forbindelse med besøket arrangerte Karmøy Club

³²² Karmøy-Buen nr.21, 1998.

³²³ Karmøy-Buen nr. 36, 2001.

³²⁴ Informant nr.29: 14.

³²⁵ Informant nr. 46: 4.

³²⁶ Informant nr 13: 6.

³²⁷ Karmøy-Buen nr. 13 og 14, 1995.

³²⁸ Karmøty-Buen nr. 12, 1994.

både bedriftsbesøk, møte med politikere, og en middag for gjestene.³²⁹ I april 1995 hadde Karmøy Club en fest for 35 karmøybuer som var ansatt på Norsk Hydro sitt aluminiumsverk på Karmøy. Bakgrunnen for besøket var at da aluminiumsverket startet opp i 1967, ble mange arbeidere sendt til Amerika på opplæring.³³⁰ Før delegasjonen kom trykket Karmøy-Buen navnene på de som skulle komme. ”If any of you Karmøy Club members know any of these people, please try to get a hold of them. We want their visit to be pleasant and most memorable.” I mars var en gruppe på 35 representanter fra Åkra Blå Kors i Seattle for å besøke en menighet, da ble også arrangert et møte sammen med Karmøy Club.³³¹

Det er ikke uvanlig at norsk-amerikanske klubber arrangerer mottakelser for gjester fra Norge. Av og til blir mottakelser arrangert når kjente personer og grupper kommer på besøk, mottakelsene kan da få et eksklusivt preg og formålet kan være å fremme både individuelle og kulturelle målsettinger.³³² Det har ikke vært tilfelle med de arrangementene Karmøy Club har arrangert, de laget mottakelser for både industriarbeidere og en verdensberømt pianist. Klubben hadde et ønske om å gjøre besøket så trivelig og minnerikt som de kunne for gjestene, etter reaksjonene fra gjestene så klarte de det. Besøkene var en mulighet for klubben til å styrke kontakten mellom Karmøy, Norge og Amerika, og å bidra til å styrke tilhørigheten som medlemmene hadde til hjemstedet og Norge.

Karmøy Club sin kontakt med Karmøy

Det var mange karmøybuer i Seattle som hadde en tett kontakt med Karmøy, og de var ofte på besøk i eget hus, eller hos familie og slekt og venner. Karmøy Club påvirket i liten grad det mønsteret som medlemmene hadde når de besøkte Karmøy. Det tette fellesskapet som Karmøy Club skapte, gjorde at det var ekstra stas dersom de møttes på Karmøy. ”Asbjørg and I went to Karmøy where we met 10-12 happy club members vacationing in Norway.”³³³ Gjester fra Karmøy, som var på besøk i Seattle, var som regel med på møter i Karmøy Club, det gjorde at medlemmene ble kjent med flere som bodde på Karmøy, klubben bidrog dermed til at medlemmene fikk et noe større sosialt nettverk når de var på besøk på Karmøy.

³²⁹ Karmøy-Buen nr. 13 og 14, 1995.

³³⁰ Eliassen 1989: 47. Av de om lag 100 som var ansatt ved Alnor ved årsskiftet 1966/67, fikk 75 spesialopplæring i USA.

³³¹ Karmøy-Buen nr. 29, 2000.

³³² Drøyer 1998: 105. Se også Lovoll 1999: 146.

³³³ Karmøy-Buen nr 17, Autumn, 1996.

Når Karmøy Club hadde basar kunne hovedgevinsten være en flyreise til Karmøy, klubben prøvde også på forskjellige måter å legge forholdene til rette slik at flere kunne besøkte Karmøy.

To strengten the ties between over there and over here, Nordic Saga Tours and the Karmøy Club are organizing a tour to Norway starting in Oslo.....ending on Karmøy... Participants don't have to be Karmøy Club members,..... There will also be a greeting party by potential Karmøy Club of Karmøy members upon arrival.³³⁴

For Arnold Rasmussen ble besøkene på Karmøy preget av at han var president i Karmøy Club. I den tiden som han var president, besøkte han Karmøy en til to ganger hvert år. Han mente at å være et bindeledd mellom Karmøy og Karmøy Club var en av oppgavene han hadde som president. I sin spalte i Karmøy-Buen skrev han ofte om det han hadde opplevd på Karmøy. "A lot of interesting events are scheduled for the months June and July. A few of the highlights are The Vikingfestival, Skudenesfestival and Åkradagene."³³⁵ Når han besøkte Karmøy var han de kommende årene en ivrig deltaker på kulturarrangementene, både fordi han personlig likte det, og fordi han ønsket å være et kontaktpunkt til Karmøy Club. Det at Karmøy Club hadde vært med på å formidle kunstnere fra Amerika til Karmøy gjorde at kontakten og samarbeidet ble gjensidig.

Our violonist Starla Poeschl (Nelson) is happily settled in Vienna with her husband Christopher. She has again excitedly accepted an invitation from Karmøy to perform at the Viking Festival concert June 14th to be held at the Avaldsnes Church. She took the public by storm last year.³³⁶

Arnold Rasmussen besøkte også ofte kjentfolk og venner på Karmøy Rådhus for å slå av en prat, han tok også ofte kontakt via telefon, både når han var på Karmøy og i Amerika. Han ble også invitert til flere arrangementer av kommunen som representant for Karmøy Club. "For Asbjørg and I it has been an exciting year starting out January 1st 2000 at Karmøy Rådhus celebrating the new Millenium bringing greetings and good wishes from the club."³³⁷

Det var også grupper fra Karmøy som tok kontakt, og klubben ønsket å gi hjelp.³³⁸

En som Arnold Rasmussen hadde hyppig kontakt med var Alexander Hauge.³³⁹

Alexander Hauge har vært involvert i to prosjekter på Karmøy der karmøybuer i Amerika og Karmøy Club har spilt i aktiv rolle, det er: Karmøy Lyngsenter og Fisherman's Memorial.

³³⁴ Karmøy-Buen nr.16, 1996.

³³⁵ Karmøy-Buen nr. 23, 1998. A Message from the President.

³³⁶ Karmøy-Buen nr. 21, 1998. A Message from the President.

³³⁷ Karmøy-Buen nr.31/32, 2000. A Message from the President.

³³⁸ I Karmøy-Buen nr. 17, 1996, Presidenten skriver dette: "Received a fax recently from four students at class 6C Avaldsnes school titled: "Utvandringa frå Karmøy til USA" (Immigration from Karmøy to U.S.A.) They asked the Karmøy Club for help and of course we faxed back all the information they requested. Another 9th grader from Torvastad called and asked for information about the presidential candidates.... This is what we like to see and hear and we are here to help."

³³⁹ I Karmøy-Buen nr. 9, 1994 Presidenten skriver: "I just returned from Karmøy where I met with Mr. Alexander Hauge, the Director of the Visnes Museum. Expansion plans for the museum site include gardens of variegated heater to bloom in all colours all year long complete with playgrounds for children and equestrian bridle paths through wooded terrain. With some luck, we should hear from the Visnes Museum Director in both story and song at our club's Syttende Mai celebration in 1995."

Gjennom sin slekt på Vest-Karmøy hadde Alexander fått god kjennskap til, og interesse for, de som reiste til Amerika, flere av dem hadde han et personlig vennskap til. Det var under hans ledelse av Vigsnes Grubemuseum at det ble påvist at Frihetsstatuen i New York var laget av kobber som var utvunnet i Vigsnes kobbergruver. Han sang viser som han hadde skrevet tekst og melodi til, mange av disse handlet om Karmøy og om emigrantene og deres liv. ”Det var jo disse heimstad-sangane eg skreiv, og som fekk så stort gjennomslag i dei miljøene.”³⁴⁰ ”Det var deiras kultur eg hadde bringt fram og som dei var stolte av, sjølvsagt. Derfor hadde eg tiltru, og den har eg ikkje misbrukt.”³⁴¹

Karmøy Lyngsenter

Det var Alexander Hauge som startet Karmøy Lyngsenter i 1996. Senteret hadde for det første en ideell målsetting som skulle sette fokus på den betydning lyngen hadde hatt for Karmøy, bevare lyngens kultur og historie og å ta vare på lyngheiene. For det andre var det en forretningside med salg av lyngplanter og lyngprodukter. ”Det skulle gi avkastning og det gjorde det jo. Me tok den svære jobben på revegerteringen av gassrørledningen og tjente millioner av kroner.”³⁴² Lyngsenteret var organisert som et aksjeselskap, halvparten av aksjekapitalen på 1,6 millioner ble tegnet av karmøybuer i Seattle som var medlemmer i Karmøy Club. Lyngsenteret førte til økt fokusering på kulturlandskapet og den betydning lyngen hadde. ”Alt det lyng som er komt i hagane til folk, det hadde ikkje vore uten Lyngsenteret.”³⁴³

På 1950- og 1960-tallet ble det satt i gang en storstilt skogplanting på Vestlandet også på Karmøy. Skogen vokste raskt og sammen med omlegginger i jordbruket førte det til en dramatisk gjen-groing av landskapet som ble svært tydelig på 1990-tallet. Første generasjon karmøybuer som reiste til Amerika på 1950- og 1960-tallet husket kulturlandskapet slik det var når lyngen dominerte, og de kjente også til bruken av lyng blant annet til brensel og for til dyrene. ”Det er spesielt når du kjørte på aust-sida, veit du, såg dei lyngheiane, du kan aldri gløyma det, når du sitte her.”³⁴⁴

Før arbeidet med Lyngsenteret startet opp, diskuterte Alexander ideen med blant annet Arnold Rasmussen og Kaare Ness. De syntes at ideen var god og oppmuntret Alexander til å

³⁴⁰ Informant nr. 38: 1.

³⁴¹ Informant nr.38: 20.

³⁴² Informant nr. 38: 29.

³⁴³ Informant nr. 38: 31.

³⁴⁴ Informant nr. 2: 22.

arbeide videre med prosjektet, og de lovet å gi støtte. ”Det direkte var jo han Arnold som fiksa opp i dette der borte og gjekk rundt med lister og fekk påtegna det.”³⁴⁵ Motivet for de som tegnet seg med aksjekapital var nok ikke utsiktene til at bedriften skulle gi et stort økonomisk utbytte. I Amerika hadde det vært vanlig at folk med ressurser støttet økonomisk opp om prosjekter som har en ideell og kulturell målsetting, det viser samfunnsansvar og gav status. Etter at Karmøy Club hadde startet opp syntes mange at klubben hadde møtt stor velvilje fra Karmøy, det galdt både støtten fra Karmøy kommune og fra kulturlivet, slik som besøket av Sevland skolekorps. Det var også blitt satt fokus på Karmøy på en ny sterkere måte etter at klubben var stiftet. Begge disse forholdene forsterket ønsket om å kunne få gi noe tilbake til Karmøy. Mange hadde gjort det godt økonomisk og hadde muligheter til å gi støtte. Lyngsenteret ble et prosjekt som gjorde disse ønskene om til virkelighet. ”Det var det at dei kunne eiga noke heima her, som var ein del av tradisjonen, samtidig som at det måtte vera noke som kanskje kunne gi ein liten avkastning.”³⁴⁶

Karmøy Fisherman’s Memorial

Foto: T.A. Hovland.

³⁴⁵ Informant nr. 38: 30.

³⁴⁶ Informant nr. 38: 30.

Den 11. august 2001 ble Karmøy Fisherman's Memorial innviet på Ferkingstad på Vest-Karmøy. Det er et minnesmerke over alle karmøybuer som var omkommet på havet i Amerika. Det var ordføreren i Karmøy som ledet innvielsen, det var over tusen mennesker til stede. Flere var kommet fra Amerika, slik som presidenten i Karmøy Club, og flere styremedlemmer og medlemmer i klubben. Stedet ble samtidig vigsløst til et kirkelig sted av biskop, prost og en prest fra menigheten. Minnesmerket består av to deler, det er bygget av naturstein fra stedet og plassert helt ute ved havet i et kupert naturområde. Den ene delen er en bølgeformet konstruksjon som er reist på et flåberg ut mot havet, det har en utforming som minner om et alter med et steinkors, eller en båt med mast som er på havet. Rett øst for dette er det reist et tårn med en høyde på seks meter. På toppen av tårnhuset er det bygget opp en to meter høy hatt i grovt trevirke med kobbertekking. Dette huser høyttalerne til et klokkespill som styres automatisk av en datamaskin. Til fastsatte tider, for eksempel i kirketiden på søndager, spilles salmer og sanger med en lyd kvalitet som et ekte klokkespill. Tårnet har en utforming som minner om et kirketårn eller en tradisjonell fyrlykt. På bergveggen like ved klokketårnet ble det satt opp fire messingtavler med 103 navn på, de er alle personer fra Karmøy som var omkommet på havet i Amerika. Utenom dette har en ikke gjort noen inngrep i naturen rundt minnesmerket.

Det var Alexander Hauge som hadde ideen til minnesmerket, han hadde også en sentral rolle i arbeidet med å få minnesmerket reist. Kaare Ness, som var styremedlem i Karmøy Club, var i januar 1999 på besøk i barndomshjemmet sitt på Ferkingstad. Da Alexander besøkte han der, fikk han se et hefte der det sto skrevet om noen minnetavler som var satt opp i "The Seaman's Bethel" i New Bedford. Det gjorde et sterkt inntrykk at det var så mange Karmøy-fiskere som sto på tavlene. Senere skrev Alexander en vise om forliset til fiskebåten "Midnight Sun", der ni fiskere fra Karmøy omkom.³⁴⁷ Høsten 1999 var Alexander på besøk i New Bedford og hadde konsert i kirken. Sammen med en venn var han også på en tur til en kirkegård og minneplass der folk fra forskjellige religioner var gravlagt, her var et tårn med klokkespill. "Så begynte klokkene å spela. Då reiste hårene på hove på meg, men det slo meg: Dette here, sånt skal det væra på Karmøy. Eg såg for meg Bandavikja på Ferkingstad, der skulle alteret stå og et slags klokketårn."³⁴⁸

Etter oppholdet i New Bedford reiste Alexander til Seattle for å være gjest hos Karmøy Club. På klubbmøtet de arrangerte for han, fortalte han om denne opplevelsen og om ideen om å realisere et Fisherman's Memorial på Ferkingstad. Det ble en voldsom respons på

³⁴⁷ Tollefsen 2004: 334.

³⁴⁸ Informant nr. 38: 17.

ideen. Kitty Ellingsen, en av deltakerne på møtet, sa: ”Kan du få dette til Alexander, så skal i alle fall eg betala det klokketårnet.”³⁴⁹ Etter møtet dannet Karmøy Club en komite der Egil Ellingsen og Magne Nes var medlemmer. De hadde som oppgave å samle inn penger til minnesmerket, og å oppspore navnene på de som skulle minnes. Komiteen sendte ut brev til medlemmene i klubben og i Karmøy-Buen ble medlemmene litt senere på nytt minnet om disse oppgavene.³⁵⁰ I Karmøy-Buen sto det også et fyldig referat om innvielsen.³⁵¹ Det ble også opprettet en komite, ”...there is a committee being formed with members from Seattle, New Bedford and Karmøy. The purpose is to erect a memorial of fishermen from Karmøy, lost at sea both on the East and the West Coast.”³⁵² Alle utgiftene til monumentet ble samlet inn blant karmøybuen i New Bedford og Seattle. Det ble også opprettet et fond på 100 000 kr der avkastningen skulle dekke utgifter til vedlikehold, blomster og kranser. Etter innvielsen ble minnesmerket overdradd til Karmøy kommune. Der var det de kirkelige organer, ved kirkevergen, som var ansvarlig for vedlikehold og den fremtidige bruk av stedet.

Stedet er tenkt brukt til friluftsgudstjenester, da vil en ha følelsen av å være i en naturkatedral med alter, kors og kirketårn. Minneplatene med navn på de omkomne minnet om at naturkatedralen også hadde et gravsted. For mange ville symbolikken knyttet til kirke og kristendom være viktig. For slekt og venner som hadde mistet noen på havet, føltes det som et savn ikke å ha et bestemt sted de kunne besøke når de ønsket å minnes de døde. For disse ble minnesmerket et sted de kunne gå til, et sted hvor en kan bearbeide sorgen, slik som en grav på en kirkegård er for de fleste mennesker. I referatet i Karmøy-Buen sto dette:

The Dean of Karmsund, Gunnar Salomonsen, said that it had not occurred to him how much this memorial meant to those involved, relatives and friends, before he stood at the ceremony at Ferkingstad earlier in the day. This obviously stirred the inner feelings of those present.³⁵³

En kan også tolke symbolikken i minnesmerket uten å knytte den til et kristent innhold. En båt med mast på havet og et fyrtårn er åpne symboler for menneskelivet. Derfor kan folk her, både de med og uten et kristent livssyn, minnes de omkomne, meditere og søke fred og ro. Minnesmerket, havet, den storslåtte naturen, kulturlandskapet og det særpregede lyset gir stedet et særpreg. ”Det er ein sånt enormt sterke plass, Fisherman’s Memorial. Det er ikkje for ingenting at det blei plassert der.”³⁵⁴

Noen hundre meter syd for minnesmerke ligger restene etter et naust som stammer fra tiden før Viking-tiden. Dette området hører til et gårdsanlegg som det er knyttet flere sagn til. Det var kong Ferking som bodde her, han var en mektig høvding som levde før Harald Hårfagre.³⁵⁵ Rett nord for minnesmerket ligger Ferkingstad havn, der det på 1950-tallet ble bygget en stor molo. Det at minnesmerket ligger i et område med mange kulturminner gjør at det kan oppleves som en del av Karmøy sin historie og det kan skape sammenheng bakover i tiden.

Mange på Karmøy hadde fått det inntrykket at de som drog til Amerika oppnådde velstand og levde det gode liv. For de som deltok i fiskeriene var hardt arbeid, savn, ulykker og død også en side ved livet i Amerika. Det var mange karmøybuer som hadde ofret mye, minnesmerket er også et symbol for denne side av livet i Amerika. Minnesmerket symboliserer også den tette kontakt, og den betydning, fiskeriene hadde for forholdet mellom Karmøy og Amerika.

³⁴⁹ Informant nr. 38: 17.

³⁵⁰ Karmøy-Buen nr. 30, 2000.

³⁵¹ Karmøy-Buen nr.35, 2001.

³⁵² Karmøy-Buen nr.29, 2000. A Message from the President.

³⁵³ Karmøy-Buen nr. 35, 2001.

³⁵⁴ Informant nr. 38: 28.

³⁵⁵ Hernes 1997:157-171.

Alexander Hauge mente at uten Karmøy Club hadde ikke Fisherman's Memorial blitt reist.³⁵⁶ Det er nok en riktig vurdering, i alle fall spilte klubben en helt sentral rolle. Uten klubben hadde det ikke blitt noe møte mellom Alexander Hauge og karmøybuen i Seattle høsten 1999. Dette møtet skapt et sterkt følelsesmessig engasjement som utløste både økonomiske ressurser og vilje til å gjøre en innsats for å få det realisert. Det var ordfører Kjell Arvid Svendsen som ledet innvielsessermonien, og etter innvielsen inviterte kommunen til en samling på Rådhuset. Ordfører Kjell Arvid Svendsen understreket under innvielsen hvor positive alle offentlige myndigheter hadde vært når alle formaliteter skulle godkjennes. Den nære kontakten som Karmøy kommune hadde til Karmøy Club, de nære og personlige relasjonene ordføreren hadde til Arnold Rasmussen og mange av medlemmene i klubben, og at ordføreren selv var med i komiteen, gjorde det lettere å få denne delen av arbeidet med minnesmerket realisert.

Det å miste nær familie på havet, redselen for å omkomme både hos de som var ute og de som satt hjemme, var noe de aller fleste medlemmene i Karmøy Club hadde et nært forhold til. Det var ikke vanskelig å leve seg inn i den sorg mange følte fordi de ikke hadde en grav å gå til. Ved å reise et minnesmerke kunne en gi hjelp til disse i sorgen. Det at minnesmerket omfattet alle som var omkommet på havet i Amerika viste at perspektivet for å gi hjelp gikk videre enn eil egne medlemmer.

Det kan være at givergleden også ble tent, fordi det var et latent ønske om å få gi noe tilbake til Karmøy. Alexander Hauge sa: "Dette er gitt som gave i frå Amerika."³⁵⁷ Det har i mange norsk-amerikanske foreninger i Amerika vært et ønske om å få gi noe tilbake til hjemstedet. Nordlandslaget i Amerika, stiftet i 1909, startet straks med en innsamlingsaksjon for å kunne gi en redningsskøyte til Nord-Norge. Allerede i 1911 kunne redningsskøyta overleveres.³⁵⁸ Engasjementet og fellesskapet som innsamlingsaksjonen skapte betydde mye for Nordlandslaget sitt arbeid, det samme var også tilfelle for Karmøy Club. Et felles prosjekt kan også skape strid og splittelse og negative følelser. Det er ofte et vanskelig spørsmål når en skal trekke frem hvem som skal ha æren for at prosjektet ble realisert. Dette var noe som ble diskutert i forbindelse med innvielsen av minnesmerket. I lederen som presidenten i Karmøy Club skriver i første nummer av Karmøy-Buen etter innvielsen, kan en merke at dette har vært tilfelle, han skriver:

Newspapers have given a few guys honor for making this possible, but somehow they missed the name EGIL ELLINGSEN of Edmonds, Washington. Egil was in charge of the Karmøy Fisherman's Memorial committee on the west cost. Without his efforts and generosity it might not have taken place this year. Thank you from all of us Egil!³⁵⁹

Det å gå ut og si tingene direkte og prøve å rette på det han mente var feil, kan være en god strategi for å få gjort opp, og få lagt splittelse og negative følelser bak seg. Karmøy Club var et redskap som gjorde det mulig for Arnold Rasmussen å ta dette initiativet.

³⁵⁶ Informant nr.38: 19.

³⁵⁷ Informant nr.38: 25.

³⁵⁸ Martinsen 2003: 41-46.

³⁵⁹ Karmøy-Buen nr.35. A Message from the President.

Minnesmerket er en synliggjøring av kontakt og fellesskap, både på et lokalt og nasjonalt plan, mellom Karmøy og Norge og Amerika, derfor kan en si at minnesmerket også representerer nasjonale interesser. Det ble markert ved at en representant for den amerikanske ambasadene i Oslo var til stede under innvielsen. Presidenten i Karmøy Club leste opp hilsener fra senator Jeanine Long i Washington og fra John Quinn, Massachusetts House of Representatives, og det var hilsen fra New Bedford City Council. Dette viste at det var flere amerikanske myndigheter som var engasjert i dette minnesmerket. Det var et ønske fra komiteen som arbeidet for å reise minnesmerket, at det skulle legges ned krans hvert år den 17. mai og 4. juli, noe det var det avsatt penger til. Dette er med på å sette minnesmerket inn i en nasjonal sammenheng. Dette ble ikke gjort i 2002. Den 4. juli i 2003 tok Kaare Nes, som var på ferie på Karmøy, et privat initiativ med en offisiell markering, der ordfører Kjell Arvid Svendsen hadde en hilsen, og det ble lagt ned krans. Dette er tegn på at det var viktig for karmøybuen i Amerika at minnesmerket også symboliserte nasjonal kontakt og fellesskap mellom Norge og USA.

Det er mulig å sammenligne Fisherman's Memorial med de mange minnesmerkene som finnes over folk fra en by eller bygd som mistet livet under krigen. Det blir ofte lagt ned krans og holdt en tale ved minnesmerket den 17. mai. Et formål med disse minnesmerkene og markeringene er å hedre de som mistet livet. Denne hederen blir også satt inn i et lokalt og et nasjonalt perspektiv. Også Fisherman's Memorial kan tolkes som et uttrykk for et ønske om hedre de som var omkommet, og å sette hederen inn i et lokalt og nasjonalt perspektiv.

Inspirasjonen både til den åpne symbolikken og til klokkespillet fikk Alexander Hauge i Amerika, det er et uttrykk for at dette er et minnesmerke som har røtter både fra Amerika og

Norge. Den åpne symbolikken som minnesmerket har, var i samsvar med Karmøy Club sitt ønske om å være en klubb for alle grupper. Det store frammøtet på innvielsen vitnet om at minnesmerket symboliserte noe som engasjerte mange. Ordfører Kjell Arvid Svendsen sier det slik: "Når du ser kva det betydde, så føle du at du har vore med på noko som har hatt betydning for ein del folk."³⁶⁰ I løpet av de to første årene var det mange som hadde vært på besøk. "Det er jo det som er det fina med det, at det er så mykje folk som bruke det."³⁶¹ Presidenten sier dette i Karmøy-Buen om hva minnesmerket betydde for han:

I am sure is mentioned quite thorough by others in this issue, but the dedication of the Karmøy Fisherman's Memorial, August 11th at Ferkingstad is my most memorable experience ever on that island. There is nothing I really can compare it to.³⁶²

Minnesmerket er et erindringssted som vil gi nålevende og fremtidige generasjoner anledning til ettertanke og refleksjon og det vil gi materiale til å skape og bevare en fortelling om sosiale og kulturelle relasjoner som er knyttet til Karmøy, Norge og Amerika, det er også en målsetting som Karmøy Club har for sitt arbeid.

Driften av Karmøy Club

I dette avsnittet vil jeg beskrive og analysere medlemsutviklingen, medlemmene i styret, den rolle styret har hatt for driften av klubben og samspillet mellom styret og de øvrige medlemmene, og drøfte hvordan menn og kvinner fordelte arbeidsoppgavene mellom seg.³⁶³

Medlemsutviklingen

Tabell 5.1. Antall medlemmer i Karmøy Club pr. år i tidsrommet 1991/1992-2005

³⁶⁰ Kjell Arvid Svendsen: 8.

³⁶¹ Informant nr.38:23.

³⁶² Karmøy-Buen nr. 35, 2001.

³⁶³ Wollebæk 2000: 104-147.

1992	1993	1994	1995	1992	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
225	295	315	313	264	310	307	310	312	268	244	231	223	212

Kilde: Data fra medlemsarkiv.

Tabell 5.2. Endringer i antall medlemmer i Karmøy Club mellom årene 1991/1992 og 2003³⁶⁴

Antall som har vært medlem fra 1991/1992 til 2003	141
Antall medlemmer i 2003 som ikke var medlem i 1991/1992	82

Kilde: Data bearbeidet av Terje Garvik fra navnelister i 1991/1992 og 2003.

Mellom årene 1993 og 1999 var medlemstallet stabilt på vel 300, fra 2000 og til 2005 har det vært en tilbakegang på omkring hundre medlemmer. Omkring halvparten av medlemmene, 141, har vært medlemmer helt fra 1991/1992 og frem til 2003. Det var 82 medlemmer i 2003 som ikke var medlemmer i 1991/1992, hvilket årstall de har meldt seg inn kan jeg ikke si noe om.

Det er mange grunner til at omkring halvparten av de som var medlemmer i 1991/1992 fortsatt var medlem i 2003. Det kostet lite økonomisk og med fire nummer av Karmøy-Buen hvert år fikk medlemmene litt informasjon om hva som skjedde både i klubben, og om den kontakten klubben hadde med Karmøy. Mange karmøybuer var fortsatt levende interessert i klubben, og hadde beholdt det engasjementet som de hadde de første årene. En informant sier det slik: ”Det er veldig kjekt når det er godt program å ta med barn og barnebarn og svigerbarn med. Så derfor er det godt at ein får litt heimante.”³⁶⁵

Blant de 82 som meldte seg inn i klubben i perioden mellom 1991/1992 og 2003 var det flere som ikke hadde hatt kontakt med den gruppen som hadde stiftet Karmøy Club. Kaare Ness, medlem i styret fra 1991 til 2001, hadde som særskilt oppgave å hjelpe medlemmer i klubben med slektsgransking. I den tiden han satt i styret, var det bare en som tok kontakt for å få hjelp.³⁶⁶ Det var derfor ikke behovet for hjelp til slektsgransking som gjorde at klubben fikk nye medlemmer, slik som det var for mange av de som meldte seg inn i bygdelagene fra 1970-tallet og utover.³⁶⁷ De som meldte seg inn ønsket å få en nærmere kontakt, både i Amerika og på Karmøy, med andre karmøybuer. ”I hoped to find

³⁶⁴ Jeg brukte data fra 2003 fordi dette året også dannet utgangspunkt for andre sammenligninger enn antall medlemmer, for eksempel hvor mange som hadde vært medlem fra 1991/1992 og frem til 2003.

³⁶⁵ Informant nr. 8: 18.

³⁶⁶ Kaare Ness: 36.

³⁶⁷ Lovoll 1999: 39.

correspondents for my hobby of genealogy. I feel that many members of the Karmøy Club are probably distant cousins of mine.”³⁶⁸ Mange av de nye medlemmene hadde tilknytning til andre etniske organisasjoner slik som Sons of Norway. ”I met a member at the Nordic Heritage Museum in Seattle. She encouraged me to join.”³⁶⁹ En annen skriver: ”Joined the Karmøy Club because I wanted to meet people from the Island”.³⁷⁰ Alderen på de fleste av disse medlemmene var fra femti år og oppover. Noen var aktive i klubben, noen kunne være med på et arrangement av og til, mens de fleste var passive medlemmer.³⁷¹

Ekteskap er et forhold som har stor betydning for den etniske identiteten, i alle ekteskap vil det være en prosess der ektefellene skal forene skikker og tradisjoner. Som en generell regel kan en si at ekteskap innenfor ens egen etniske gruppe er et mål på etnisk samhörighet.³⁷² Det var også et forhold som hadde gyldighet for medlemskap i Karmøy Club. Flere ungdommer som ikke har deltatt i klubben sine aktiviteter, ble aktive etter at de har etablert seg og fått barn. Da opplevde de at klubben kunne være en hjelp til å bygge nye tradisjoner, og forene tradisjoner fra to ulike familier, og å gi barna en tilhörighet til Karmøy og Norge.³⁷³ En sier det slik: ”Eg merka jo at at dei som har fått små ungar sjølv så er det litt viktig, då blir banda litt sterkare og litt viktigare å holda kontakten.”³⁷⁴ Et medlem som ikke hadde norsk-amerikansk etnisk identitet fortalte om en svak tilhörighet til egen etnisk identitet. Etter ekteskap med en karmøybu ble vedkommende motivert for å delta Karmøy Club.³⁷⁵

Det er flere grunner til at medlemmer har meldt seg ut av klubben. Ekteskap innenfor egen gruppe kan motivere til å bli medlem, mens ekteskap utenfor etnisk gruppe kan føre til mindre interesse og at en melder seg ut av klubben. Noen første generasjon Karmøy-amerikaner opplevde at når barna ble ungdommer og voksne, så deltok de ikke lenger på arrangementene, det kan ha ført til at interessen for klubben ble svakere. En informant sier: ”Jeg tror det ville vært hyggeligere for meg, dersom de [voksne barn] hadde vært med oss.”³⁷⁶ Et ektepar som hadde vært aktive i klubben, fortalte at da et av barna giftet seg med en som hadde ikke-europeisk bakgrunn, ble interessen for Karmøy Club mindre, og de meldte seg ut.

³⁶⁸ Informant nr. 33:1.

³⁶⁹ Informant nr. 32: 1.

³⁷⁰ Informant nr. 36:1.

³⁷¹ Data samlet inn fra de som svarte på spørreskjema.

³⁷² Lovoll, 1999:134.

³⁷³ Informant nr. 29: 8.

³⁷⁴ Informant nr.37: 3.

³⁷⁵ Informant nr. 29: 9-10.

³⁷⁶ Informant nr. 29: 3.

De ble nå mer opptatt av hvilke tradisjoner og ritualer som kunne hjelpe dem til å konstruere en felles amerikansk etnisk identitet.³⁷⁷

Andre grunner til at noen karmøybuer ikke lenger var medlem i klubben var at de hadde reist tilbake til Norge, eller flyttet til et annet sted i Amerika, og noen er døde. Da klubben ble stiftet, førte det til stor begeistring blant karmøybuen, det kostet lite å bli medlem, senere ble det lagt mindre vekt på medlemsverving og oppfølging av de som ikke betalte medlemskontingenten.³⁷⁸ Noen første generasjon foreldre betalte de første årene kontingenten for sine voksne barn, de ønsket at klubben skulle få et høyt medlemstall, og så håpet de at barna etter en tid skulle få interesse for virksomheten. Dersom de voksne barna etter en tid ikke viste interesse, så sluttet de å betale kontingenten.³⁷⁹ De egentlige grunnene til at noen meldte seg ut vil ofte være sammensatte og personlige og det er vanskelig og angi noen klare grunner, da kan begrunnelsen for at en meldte seg ut bare være at: ”de blir trøtte og leie.”³⁸⁰

Jeg har for lite data til å si noe eksakt om hvordan alderen på medlemmene har utviklet seg. De 141 som har vært medlem fra 1991/1992 til 2003 er jo blitt eldre. Av de nye medlemmene som har meldt seg inn etter 1991/1992 så var de jeg fikk svar fra over 50 år.³⁸¹ Det skulle indikere at den gjennomsnittlige alder på medlemmene hadde steget, det betydde ikke at klubben hadde preg av å være en pensjonistklubb.³⁸²

Styrene og driften av klubben

Arnold Rasmussen ble i 2001 bedt om å si noe om hvordan han såg på framtida for klubben. Han mente at framtiden var god, men skulle det gå godt, måtte klubben ha folk i ledelsen som kan: ”driva den, [klubben] som kan delegera, og som kan ta ansvar.”³⁸³ Jeg vil i dette avsnittet først drøfte noen sider ved styrets sin sammensetning, deretter vil jeg drøfte hvordan aktiviteten utviklet seg, og de forhold som Rasmussen mente var nødvendige for at driften av klubben skule bli god.

Tabell 5.3. Antall medlemmer i styret i Karmøy Club i tidsrommet 1991-2005

³⁷⁷ Informant nr. 29: 15.

³⁷⁸ Informant nr.37: 2.

³⁷⁹ Informant nr.2: 13.

³⁸⁰ Informant nr.31:15.

³⁸¹ Jeg fikk svar fra 31 medlemmer på den spørrelisten som ble sendt til de som var medlemmer i 2003.

³⁸² Lovoll 1999: 140. Gjennomsnittsalderen på styremedlemmene i Karmøy Club var i 2003 45 år.

³⁸³ Arnold Rasmussen: 19.

	1. generasjon	2. og senere generasjoner	Til sammen
Antall menn	10	3	13
Antall kvinner	10	12	22
Tilsammen	20	15	35

Kilde: Database laget av Terje Garvik, informasjon fra Karmøy-Buen.

Det at 35 personer påtok seg et styreverv vitner om at klubben hadde lyktes med å delegere ansvar, det var mange medlemmer som hadde vært villige til å engasjere seg og hadde påtatt seg ansvar og forpliktelser. Mens det i det første styret bare var to fra andre generasjon så har antallet for andre generasjon som har vært med i styrene økt, i 2003 var det flertall med seks av 11 som var 2.generasjon karmøy-amerikanere. Mens gjennomsnittsalderen i det første styret var 52 år så var den i 2003 sunket til 45 år.³⁸⁴ Det viser at klubben også har klart å engasjere medlemmer fra denne generasjonen. Det var langt flere kvinner enn menn av andre generasjon som har vært medlem av styret. Det viser at Karmøy Club har fulgt en generell trend, der kvinnene har fått en mer dominerende posisjon i etniske organisasjoner.³⁸⁵

Sju medlemmer har vært medlem av styret mellom åtte og 12 år, det vitner om stort ansvar og trofasthet mot den klubben.³⁸⁶ Den lange tjenestetiden har sikret klubben kontinuitet i driften. Det forhold at seks av sju har vokst opp på vest-Karmøy, viser at de som var sentrale da klubben ble stiftet, har vært med på å sette preg på klubben i et langt tidsrom. Arnold Rasmussen var president og Tor Tollessen var vise-president fra 1991 til 2002, etter 2002 ble Tor president og Arnold vise-president.

Det kan være en spenning mellom lang tjenestetid og fornyelse i en forening. Lang tjenestetid kan være et tegn på at det har vært vanskelig å få gjennomført et generasjonsskifte, å erstatte en "hard kjerne" med nye personer som var villige til å overta sentrale arbeidsoppgaver i klubben. At alle styremedlemmene ønsket at Arnold Rasmussen skulle fortsette som vise-president, etter at han trakk seg som president i 2002, kan være et tegn på at det var problemer med å få noen til å påta seg denne oppgaven, for han hadde tidligere gitt uttrykk for at han ønsket avløsning.³⁸⁷ Samtidig hadde han et stort kontaktnett, særlig på Karmøy, det var derfor gode grunner for at han fremdeles hadde mye å tilføre.³⁸⁸ For første gang i klubbens historie var det i 2004 vansker med å få medlemsbladet Karmøy-Buen utgitt,

³⁸⁴ Database utarbeidet av Terje Garvik

³⁸⁵ Lovoll, 1999: 143 Tabell 19.

³⁸⁶ Database utarbeidet av Terje Garvik.

³⁸⁷ Karmøy-Buen nr.31 & 32, 2000. A Message from the President.

³⁸⁸ Informant nr.37: 4.

etter at "den gamle garde" hadde trukket seg.³⁸⁹ Det var alltid en person fra styret med i komiteen som produserte medlemsbladet. Klubben hadde også i svært liten grad fått noen av de nye medlemmene, de som ikke hadde tilhørighet til de som kom på 1960-tallet og utover, til å påta seg styreverv.³⁹⁰

Presidenten og styret hadde avgjørende betydning for hvilke tiltak som ble satt i gang og hvordan de ble gjennomført. Det innhold som klubben har fått, vitner om at de som har ledet klubben har hatt en visjon og et bestemt program som de ville gjennomføre. En informant sier dette om Arnold Rasmussen: "Eg trur årsaken til at den [Karmøy Club] har vore så aktive, er at han sjølv er så pågåande."³⁹¹ Da Arnold Rasmussen besøkte ordføreren i Karmøy kommune for å diskutere stiftelsen av en klubb sier han dette om Rasmussen: "Eg trur det var veldig bevisst i fra Arnold Rasmussen og nokre få andre, som på ein måte var seg bevisst at her må røttene til "Gamlelandet" og Karmøy bevarast."³⁹² Det at styret helt fra starten la vekt på at arrangementene og programinnslagene skulle ha et fast mønster, gjorde at det som da ble satt i gang ble videreført. De som sto i ledelsen i starten har dermed fått stor innflytelse på hvordan klubben har blitt senere. Hovedinntrykket er at medlemmene har vært svært godt fornøyd med det arbeidet styrene har utført.³⁹³

Klubben har ikke ført systematisk statistikk over hvor mange som har deltatt på arrangementene, i referatene i Karmøy-Buen ble det av og til nevnt hvor mange som deltok. Antallet ble gjerne nevnt dersom det var svært høyt, mens de arrangementene som hadde et lavt fremmøte ikke ble nevnt spesielt. På juletreffest i 1992 var det vel 300 deltakere, av disse over 75 barn,³⁹⁴ i 1995 var det rundt 160,³⁹⁵ i 2004: "Vi hadde cirka 100 voksne, 30 barn under 12, og cirka 10 babyer. Noen ungdommer ogsaa blant de voksne."³⁹⁶ Det var selvsagt litt variasjoner, men tendensen var entydig at fremmøtet ble mindre og avspeilet utviklingen i antall medlemmer. Den samme tendens gjorde seg gjeldende på picnisen. Det at nedgangen hadde gått gradvis og at disse arrangementene fortsatt klarte å samle over hundre deltakere, gjorde at medlemmene syntest fremmøtet var brukbart, og tilbakegangen føltes ikke så stor. Nedgangen i fremmøte kom klarest frem på årsmøtet, etter 2001 ble dette arrangementet ikke avviklet. På torskemiddagen klarte klubben å holde mellom 60 og 100 deltakere i hele

³⁸⁹ I 2005 kom Karmøy-Buen ut med ett nummer, i dette nummeret skriver presidenten: "As we have taken a year or so of "sabbatical" from our newsletter, I am very excited to have added a new publishing team."

³⁹⁰ I 2005 var det to styremedlemmer som ikke var direkte etterkommere etter karmøybuen som kom på 1960-tallet og utover.

³⁹¹ Informant nr.1:7.

³⁹² Informant nr. 34: 4.

³⁹³ Informant nr.9: 18.

³⁹⁴ Karmøy-Buen nr. 4, 1992.

³⁹⁵ Karmøy-Buen nr.16, 1996.

³⁹⁶ Informant nr. 4:1.

perioden, en grunn til det var at på dette arrangementet økte antall gjester i noenlunde samme takt som det møtte færre medlemmer.³⁹⁷ På 17. mai-festen og paraden var det en tilbakegang i deltakertallet, på første festen i 1992 var det rundt 300, i 2002 var det i underkant av hundre som deltok på festen.³⁹⁸

Det har vært en målsetting for klubben å engasjere flest mulig medlemmer i driften av klubben. De fleste arrangementene og aktivitetene til klubben fortsatte, og de aktiviserte medlemmene slik som i de første årene og klubben satte i gang flere nye tiltak, slik som basar og Fredsmarsjen, og invitasjon av kunstnere fra Karmøy. Flere av medlemmene var engasjert i arbeidet med å realisere Karmøy Lyngsenter. Klubben var sterkt med i arbeidet med å få realisert Fisherman's Memorial på Ferkingstad. I alle nye prosjektene både i Amerika og på Karmøy var det først og fremst første generasjon innvandrere som engasjerte seg.

Det skjedde flere endringer i den aktiviteten som klubben hadde startet opp med. Opplegg som var satt i gang ble ikke ført videre. De første årene brukte klubben humor på arrangementene, det ble det slutt på, en informant sier dette: "Savner humor." Det aller meste av maten ble de første årene i hovedsak tilberedt av medlemmene, senere valgte klubben på noen arrangementer, slik som 17. mai festen, å bestille å bestille maten hos profesjonelle, det ble også gjort på de senere årsmøtene. I 1997 sluttet barnekoret, den siste basaren ble avviklet i 2001, og i 2002 ble Arts and Crafts-gruppa lagt ned.

Det vil alltid skje endringer i aktivitetene til en klubb, det som kjennetegner disse endringene var at klubben måtte redusere aktiviteten fordi det ikke var nye medlemmer som overtok for de som trekte seg tilbake. Det kan virke som at da det siste store prosjektet som klubben har vart engasjert i, Fisherman's Memorial, var gjennomført i 2001, så har aktivitetsnivået og engasjementet i klubben avtatt noe. Basaren, Arts and Crafts-gruppen årsmøtet ble avviklet like etter, og det var større endringer i styret ved at flere andre og senere generasjoner overtok etter første generasjon. Arnold Rasmussen skrev i 2001: "we need old and young with new ideas and willingness to serve."³⁹⁹

De arrangementene som klubben best har klart å føre videre, er juletreffesten og picnisen, som var familiearrangementer. Også i arrangementer der det ble fokusert på grensene mot "de andre", slik som torskemiddagen, 17. mai-festen og paraden, klarte klubben lettere å holde et engasjementet levende.

³⁹⁷ Informant nr. 35: 16.

³⁹⁸ Karmøy-buen 3.juni 1992: 5. *Karmøybuen* er en lokalavis på Karmøy. Terje Garvik deltok på festen i 2002.

³⁹⁹ Karmøy-Buen nr. 35, 2001. A Message from the President.

Den arbeidsdelingen mellom menn og kvinner, som klubben hadde de første årene, fortsatte. Hovedgrunnen var at de fleste av de som var aktive da klubben ble stiftet fortsatt var med. I den grad yngre og andre generasjon har engasjert seg så har de gått inn i de strukturene som ble etablert de første årene. Det skjedde endringer, en av kvinnene i kjøkkengjengen sier dette om forholdene de siste årene: ”Det er helst dei same gamle, dei har fått noke hjelp. Mannfolkene har strekt seg noke, slike som har vore på fiske, men har slutta nå, dei har trekt seg litt inn nå.”⁴⁰⁰ Når det trengtes, kunne mennene delta på det arbeidet som i starten var kvinnedominert, det viser at det har vært mer en arbeidsdeling mellom kjønnene enn et fastlåst kjønnsrollemønster. En annen informant mener heller ikke det er et kjønnsrollemønster, der mennene leder og kvinnene utfører arbeidet. Det vedkommende hadde observert var at de sterke personlighetene, uavhengig om det var mann eller kvinne, var de som hadde innflytelse i klubben.⁴⁰¹

I styret kan det bli et spenningsforhold mellom den innflytelse som medlemmene og styret har. Medlemmene ble oppfordret i medlemsbladet Karmøy-Buen til å si sin mening og komme med forslag om hva de ønsket å forandre og hvordan de ønsket at klubben skulle være, det viste vilje til å legge vekt på medlemmene sine synspunkter.⁴⁰² Innflytelse fra medlemmene er noe de fleste foreninger ønsker, spørsmålet er hvordan uenighet blir håndtert i de konkrete situasjoner. Det kan være forskjell hos medlemmene i styret på hvor stor vekt de vil legge på ønsker som kom fra medlemmene, men inntrykket er at medlemmene følte de hadde innflytelse. En kvinnelig informant som har vært fast med i ”kjøkkengjengen” sier det slik: ”Eg føle at alle har noke å seie i klubben.”⁴⁰³

Blant noen ungdommer var det, som vi har sett, et ønske om å legge mindre vekt på kontakten med politiske myndigheter, uten at det ble noen endring på det forholdet. Det ble uenighet mellom de som arrangerte basaren og styret om hvem som skulle ha rett til å disponere pengene som kom inn. Komitéen mente de burde ha stor innflytelse, mens styret mente det var deres oppgave å disponere alle inntektene som klubben hadde. Etter et par år fikk de som arrangerte basaren større innflytelse på hvordan pengene skulle disponeres.⁴⁰⁴

Det var heller ikke alle idéene til presidenten eller styremedlemmene som klubben gjennomførte. Presidenten lanserte tidlig tanken om at klubben skulle bygge sitt eget hus, Karmøy Hall, i Ballard. Karmøy Club leide Sons of Norway sitt hus, og brukte Leiv Erikson's

⁴⁰⁰ Informant nr. 35: 10.

⁴⁰¹ Informant nr.29: 13. Se også informant nr.9: 22.

⁴⁰² Karmøy-Buen nr. 4, 1992.

⁴⁰³ Informant nr. 35: 15.

⁴⁰⁴ Informant nr.29: 8.

Hall til sine arrangementer. Det var flere medlemmer i klubben som hadde store økonomiske ressurser, dersom de hadde vært villige til å støtte dette prosjektet kunne det nok ha blitt realisert, men det ble det ikke.⁴⁰⁵ Hovedinnvendingen var at prosjektet var for stort for klubben, og at behovet ikke var stort nok, det fungerte godt å leie. Dette prosjektet viste at det var en spenning mellom de som hadde store og dristige visjoner, og de som hadde en mer nøktern innstilling og analyserte behov og muligheter. Et annet prosjekt som ikke ble realisert var å opprette et stipend for å gi støtte til student-utveksling. Det var et prosjekt som medlemmene var enige om burde blitt realisert, men som de likevel ikke klarte å få til.⁴⁰⁶

En må være forsiktig med å trekke for entydige konklusjoner fordi den tiden som er beskrevet er en kort periode av klubbens historie. Situasjonen kunne raskt ha endret seg, det kan være mange private forhold som kan overskygge de mer langsiktige og strukturelle endringene som jeg har beskrevet.

I 2001 skrev Arnold Rasmussen dette:

I 1991 I had some lofty ideas for the club and most thought of them as maybe too lofty. But let us take to heart and dwell a little on Michaelangelo's idea about that: "The greatest danger for most of us is not that our aim is too high and we miss it, but that it is too low and we reach it."⁴⁰⁷

Noen prosjekter som klubben satte i gang ble avvirket, andre ble ikke realisert, det var av og til uenighet om hvordan forhold skulle håndteres, det var problemer med å få yngre krefter til å overta etter "den eldre garde". En informant sier det slik: "Dei som er annen og tredje generasjon er jo med i det fellesskapet, så eg trur dei greier å bevare det etter at dei gamle er gått ut."⁴⁰⁸ Dersom en fokuserer på det styret klarte å realisere i samarbeid med medlemmene, så har mange av de "luftige ideer" blitt til realiteter.

Hvilke funksjoner dekket Karmøy Club?

Jeg har i kapittel 3 og 4 vist hvilke funksjoner Karmøy Club dekket de to første årene og hvilke verdier og holdninger disse funksjonene synliggjorde. I dette avsnittet er formålet å

⁴⁰⁵ *Finansavisen* 2. juni 2001.

⁴⁰⁶ Informant nr. 37: 7-8.

⁴⁰⁷ Karmøy-Buen nr. 35, 2001. A Message from the President.

⁴⁰⁸ Informant nr.37: 5.

vise de funksjonene klubben fortsatte å legge vekt på, og hvilke endringer som skjedde. Jeg vil også vise hvilke verdier og holdninger som endringene i funksjonene uttrykte, og de funksjoner som ritualer og symboler hadde i klubben sin virksomhet. Jeg vil til sist i dette avsnittet drøfte om Karmøy-amerikanerne hadde en egen etnisk kultur som var forskjellig fra den norsk-amerikanske.

Å hjelpe innad i egen gruppe

Karmøy Club fortsatte arbeidet med å holde ved like og skape et sosialt nettverk som medlemmene kunne bli en del av. Arbeidet som Sunshine Committee utførte fortsatte, og gjennom medlemsbladet Karmøy-Buen ble medlemmene gjort synlige slik det hadde skjedd de to første årene. Det var mange medlemmer i klubben som var aktive, for disse var det sosiale nettverk tett, og klubben ga gjennom dette hjelp til medlemmene.

Men det skjedde endringer som svekket det sosiale nettverket. Fremmøtet på arrangementene ble med årene lavere. Da barnekoret avsluttet sin virksomhet, var det ikke bare barna, men også de som kjørte barna til øvingen som ble mindre aktive og fikk et mindre tett sosialt nettverk. Det samme skjedde når Art and Crafts-gruppen og basaren ble avviklet. Etter at årsmøtet ble avviklet, så møtte medlemmene hverandre sjeldnere. Da det sosiale nettverk ikke lenger var så tett kunne klubben hjelpe mindre med å forebygge ensomhet og psykiske problemer.

En side ved Karmøy Club sitt engasjement for å realisere Fisherman's Memorial og Karmøy Lyngsenter var å kunne gi noe tilbake til hjemstedet, begge prosjektene bar preg av at det var et samarbeid mellom likeverdige partnere.

Å hevde nasjonens interesser?

Karmøy Club deltok i en dynamisk prosess mellom norsk-amerikanske grupper og andre etniske grupper.⁴⁰⁹ I Seattle og i King County ble 17. mai proklamert som "Norwegian Day."⁴¹⁰ Det forteller at norsk-amerikanerne var en viktig etnisk gruppe, innflytelsen og statusen har vært så sterk at 17. mai var en dag som også ble feiret av folk fra flere etniske

⁴⁰⁹ Lovoll, 1999:32.

⁴¹⁰ Karmøy-Buen nr. 30, 2000. Proklamasjonen ble gitt av den politiske ledelsen i King County Council og Seattle City Council.

grupper i dette distriktet.⁴¹¹ Karmøy Club sto sammen med de andre norsk-amerikanske gruppene for å holde ved like, og styrke, denne posisjonen i det amerikanske samfunnet. Det at Karmøy Club ble nevnt i proklamasjonen, som en av de gruppene som hadde vært med på å forme byen sin etnisitet, viser at myndighetene mente klubben hadde bidratt positivt i denne prosessen. Det var også et inntrykk som klubben hadde av seg selv. Arnold Rasmussen sa dette om forholdet til myndigheter og lokalsamfunnet: ”Me er ein forening som er godt ansedde.”⁴¹²

Karmøy Club brukte flere virkemidler for å gjøre seg synlige, og arbeidet for å skape tillit mellom klubben og lokalsamfunnet. Klubben inviterte politikere fra distriktet til noen arrangementer, de arrangerte flere konserter for lokalsamfunnet, og de organiserte en fredsmarsj. Mange av klubben sine gjester fra Karmøy ble intervjuet i radio og aviser, det spredte kunnskap om både klubben, medlemmene og om Karmøy og Norge. For å finansiere besøket til Kjell Magnus og Liv Kjersti Sandve fikk klubben flere firmaer til å sponse besøket, dermed var de medvirkende til at næringslivet var med på å støtte kulturtiltak i lokalsamfunnet.

Ved innvielsen av Fisherman’s Memorial var den amerikanske ambassaden representert, og det var hilsener fra politiske myndigheter i Amerika. Klubben ønsket at det hvert år den 4. juli skulle være en seremoni og kransnedlegging ved minnesmerket. Karmøy Club forsøkte å hevde Amerikas interesser overfor nordmenn og folk på Karmøy, ved å fremme samarbeid, forståelse og tillit.

Da Karmøy Club ble stiftet, og ble deltaker i 17. mai-paraden, ble den dynamiske balansen mellom de ulike norsk-amerikanske gruppene og deres forhold til et flerkulturelt amerikansk samfunn endret. De hadde fått en ny konkurrent i kampen om oppmerksomhet og status. Besøk av gjester fra Karmøy kommune og andre inviterte gjester var fortsatt virkemidler som klubben brukte i denne konkurransen for å oppnå status.

Torskemiddagen utviklet seg etter hvert til å bli et virkemiddel i konkurransen for å oppnå status.

Nordmannsforbundet ønsket et tettere samarbeid om torskemiddagen, det ble avslått, de og andre var likevel velkomne til å være klubben sine gjester, da klarte klubben å markere grenser samtidig som de viste vilje til samarbeid.

Selv om forholdet til andre norsk-amerikanske etniske grupper var preget av konkurranse, så kunne de også samarbeide. I 1992 var det konkurranse med bergenserne om

⁴¹¹ Lovoll 1999: 185. En etnisk feiring som 17. mai kan bli omdannet til en felles feiring for hele lokalsamfunnet. Det er dette John Higham kaller ”den nye partikularismen”.

⁴¹² Arnold Rasmussen: 7.

den innbyrdes status i paradet. Noen dager etter var begge ordførerne sammen om et besøk hos borgermesteren; da var det en felles nasjonal status de tok vare på. Klubben samarbeidet med Bergen-Seattle Sister Association om en mottakelse for pianisten Leif Ove Andsnes og klubben samarbeidet med flere for å arrangere Fredsmarsjen. Det virker som det på noen områder var akseptert å konkurrere, men det var tilsynelatende ikke vanskelig å omstille seg fra konkurranse til samarbeide. Dette var noe fiskerne var godt kjent med, når det gjaldt størrelsen på fangsten var konkurranse akseptert, men dersom det gjaldt andre forhold, som for eksempel å hjelpe, da sto de sammen.

Karmøy Club var en aktiv medspiller i ”konstruksjonen” av den etniske identiteten i det amerikanske samfunnet, det var styret og presidenten som la de avgjørende premissene for hvordan det skulle bli. Klubben arbeidet for å skape tillit og være en brobygger mellom Norge, Karmøy og Amerika, og de arbeidet for å styrke både Norge, klubben og karmøybuen sin status i Amerika. I forhold til andre norsk-amerikanske etniske grupper var de både aktive deltakere i konkurransen mellom disse for å oppnå status, og de kunne samarbeide med de samme gruppene. Dette skapte grenser som var med å styrke det indre samhold og tilhørighet til klubben, og det gav medlemmene økt selvfølelse og etnisk identitet.

Å holde på egen kultur

Karmøy Club fortsatte de følgende årene å holde levende Karmøy sin kultur og tradisjoner etter samme mønster som de to første årene. Det skjedde likevel noen endringer. Innslaget med å ta bilde av deltakerne på juletreffestten sammen med julenissen viste en endring der klubben innførte kulturytringer som hadde mer tilknytning til amerikansk kultur. På juletreffestten ble det de første årene servert middag, etter noen år ble det fast tradisjon å servere risengrynsgrøt, den ble også brukt til julemat på Karmøy. På 17. mai-festen tilberedte medlemmene selv middagen de første årene, senere så var det profesjonelle som leverte maten, det medførte at mange syntes den ikke var så god som før.

I 1997 ble barnekoret lagt ned fordi rekrutteringen sviktet. De første årene var det vanlig at klubben hadde humoristiske innslag på arrangementene, dette ble det slutt på. De som sto bak Arts and Crafts-gruppen startet opp med basar i 1995, i 2002 opphørte både gruppa og basaren. Disse eksemplene viser at den kultur som klubben holdt levende var hele tiden i endring. De mest markerte ved de endringene som skjedde i Karmøy Club var at mange kulturytringer ble avsluttet uten at de klarte å sette noe i stedet. Den fortellingen om tilhørighet og etnisk identitet som klubben formidlet ble derfor mindre rik og nyansert.

Selv om det ikke sto noe i formålsparagrafen så holdt Karmøy Club også levende mange kulturytringer som knyttet klubben til Amerika. Jeg vil drøfte hvordan klubben stilte seg til det å ha tilhørighet til to kulturer, en problemstilling som er blitt beskrevet som ”double landscape”.⁴¹³

På arrangementene brukte Karmøy Club både det amerikanske og det norske flagget, Karmøy-flagget og fanen etter at den var laget. Under 17. mai-festen ble flaggene også brukt i en sermoni der nasjonalsangene ble sunget. Hvert enkelt flagg er et symbol på et fellesskap og markerte grenser mot andre fellesskap. Ved å bruke flaggene samtidig viste klubben at de ønsket både å markere grenser og at de hadde tilhørighet til alle fellesskapene. I Amerika har bruk av det amerikanske flagget vært viktig for å markere enhet i nasjonen, og patriotisme. Det har sammenheng med at nasjonen helt fra den ble grunnlagt, har vært flerkulturell, det førte til en spenning mellom det som bandt nasjonen sammen, og de krefter som kunne føre til at den kunne falle fra hverandre. Det at flaggene ble brukt på arrangementene, viste at spørsmål knyttet til disse grensene og den enhet som alle flaggene symboliserte var viktige spørsmål for Karmøy Club.

I forbindelse med at Karmøy Club hadde gjester på besøk ble det ofte utveksling av gaver, en gave som klubben ofte gav var et innrammet dikt av Rosanna Gutterud Johnsrud som heter: ”Two Flags.”⁴¹⁴ I diktet gir en immigrant en følelsesladd hyldest til det amerikanske og norske flagget og til Amerika og Norge. Dette bildet ble også solgt til medlemmene: ”What a wonderful way to show your pride for your Norwegian/American Heritage by displaying a beautiful poem on your wall at home for all to see!”⁴¹⁵ En kan tolke dette slik at diktet har et budskap som Karmøy Club har vært enig i, og som den har villet arbeide for å realisere. Flaggene symboliserer Norge og Amerika, hovedpoenget i diktet er at de to flaggene blir symbol på kjærligheten og tilhørigheten til både Norge og Amerika.

Karmøy Club har på fanen, T-skjorte og lue et motiv der flaggstengene med et norsk og et amerikansk flagg ikke står hver for seg, men de krysser hverandre. Ved at flaggene er satt sammen på denne måten blir de et motiv som består av to flagg. Det kan symbolisere at klubben ønsket å vise at den etniske identiteten var en helhet som består av to deler.

Etter 11.september 2001 har det igjen vært mye fokus i det amerikanske samfunn på enhet og lojalitet, fordi det var grupper som mange mente ikke hadde denne lojaliteten. Det at jeg har funnet så få spor etter denne hendelsen, kan bety at medlemmene i Karmøy Club følte at det var ingen som stilte spørsmålstegn ved klubben og medlemmene sin lojalitet til det

⁴¹³ Gulliksen 1999: 233-314.

⁴¹⁴ Karmøy-Buen nr. 7, 1993.

⁴¹⁵ Karmøy-Buen Nr. 8, 1993.

amerikanske samfunn. I presidenten sitt innlegg i Karmøy-Buen, berører han denne problemstillingen, her skriver han:

A lot of things have taken place since our last newsletter. On the world situation, I will let better writers do the commenting, but I want to express my feeling of how lucky and fortunate we are to be able to call this wonderful country our home. Of course, Karmøy and the rest of Norway run a close second to Amerika...⁴¹⁶

Karmøy Club bestemte allerede da klubben ble stiftet at språket skulle være engelsk, det har også blitt gjennomført. Norsk språk og dialekt har likevel ikke falt helt bort, på alle arrangementene ble det rundt om ved bordene snakket norsk og dialekt.⁴¹⁷ Mange familier la stor vekt på å lære barna norsk hjemme, arrangementene ble en mulighet til å få praktisere det de hadde lært hjemme. Barnekoret fremførte både norske og engelske sanger, det ble sunget norsk bordvers på arrangementene, det viste at norsk språk var en del av kulturen som klubben holdt levende.⁴¹⁸ I medlemsbladet Karmøy-Buen var det engelsk som var dominerende, men enkelte ord som ”juletreffest”, ”torskemiddag” ble brukt, og det kunne være dikt og små innlegg som var skrevet på norsk. Det at engelsk språk var det offisielle, gjorde at medlemmer som ikke forsto norsk hadde følelsen av at de var fullverdige medlemmer, ved at de lærte litt norsk ble de integrert i et fellesskap som hadde tilhørighet til en annen kultur. Den måten klubben valgte å bruke språkene på, viser at engelsk språk symboliserte tilhørigheten til amerikansk etnisk identitet, men i denne identiteten var norsk og dialekt fra Karmøy en del som klubben ønsket at deltakerne både skulle lære seg, og som de skulle få mulighet til å bruke.

Karmøy Club sitt engasjement med å få realisert Fisherman’s Memorial var knyttet til å bevare en fortelling om relasjoner mellom Karmøy, Norge og Amerika.

Å dekke behovet for sosialt samvær

Det store fremmøtet på arrangementene de første årene tydet på at medlemmene hadde et stort behov for å møte hverandre, snakke sammen og hygge seg. Som vi har sett ble fremmøtet på arrangementene i klubben lavere med årene, og færre av medlemmene ble aktivisert i driften av klubben. Det lave fremmøtet, og til slutt avvikling av årsmøtet og avvikling av Arts and Craft Committee, kan tyde på at behovet hos mange karmøybuer for å komme sammen og

⁴¹⁶ Karmøy-Buen nr. 35. 2001. A Message from the President.

⁴¹⁷ Informant nr.37: 5.

⁴¹⁸ Informant nr.8: 6. Informanten sier: ”Dei synger bordverset på norsk.”

hygge seg ikke lenger var så stort. Her var det forskjell på generasjonene, hos mange første generasjon var medlemmene i klubben også en del av det private sosiale nettverket, mens de yngre og senere generasjoner hadde sitt private sosiale nettverk for en stor del utenfor klubben, de trengte derfor i tillegg andre drivkrefter for å engasjere seg i klubben.⁴¹⁹ Når det ble færre første generasjon medlemmer og de begynte å gå litt trøtte, så sank fremmøtet, og det sosiale nettverket ble ikke så tett.

Karmøy Club sine ritualer og rutiner

Et forhold som kom tydeligere frem etter hvert som tiden gikk var at klubben la stor vekt på å skape og vedlikeholde ritualer. Ritualene gjør noe med medlemmene, de har en sosial funksjon. Jeg vil i dette avsnittet både drøfte den sosiale funksjonen de hadde i klubben, og den sammenheng det var mellom den sosiale funksjon og det kulturelle innholdet. En kan definere et ritual som et handlingsforløp som foregår etter bestemte mønstre, handlinger som følger regler.⁴²⁰ En kan legge til at handlingen enten er, eller anvender, symboler, og at de har sosial eller kulturell mening for deltakerne, dette er noe rutinene mangler eller har lite av. Eksempler på ritualer kan være livsfasefester som dåp og konfirmasjon, markering av årstider som høsttakkefest. Andre ritualer kan være 17. mai-feiringen og kongekroningene. De ritualene jeg skal behandle her, som er knyttet til Karmøy Club, er mer avgrensede og har et lokalt preg, slik som at de aller fleste arrangementene og mange av innslagene hadde et fast mønster. Fordi det er en glidende overgang mellom ritualer og rutiner, kan det i enkelte tilfeller være problematisk å si om et innslag skal beskrives som et rituale eller en rutine.

Vedtektene til Karmøy Club bestemte at styremøtene ble lagt til en fast dag og klokkeslett. En må se på dette mer som en praktisk ordning, og ikke primært som et uttrykk for at de ville legge vekt på ritualer. Dette var kanskje et rituale som lå nærmere det vi kan betegne som en rutine, fordi mønsteret hadde en mer avgrenset symbolsk betydning.⁴²¹ Ved å

⁴¹⁹ Drøyer 1998: 108-111.

⁴²⁰ Kjeldstadli, Knut: Å studere kultur, manus. Se også Jenkins 2003: 149-153.

⁴²¹ I vedtektene til Karmøy Club står dette om styremøtene: Section 6: "Regular Meetings",

Regular meetings of Directors shall be held on the second Thursday of each month at 7:30 PM, unless such day falls on a legal holiday, in which event the regular meeting shall be held at the same hour and place on the next business day.

ha et fast mønster så visste styremedlemmene hva de hadde å forholde seg til, mønsteret symboliserte orden, og at styremedlemmene fikk formidlet at klubben stilte krav.⁴²²

Det viste seg at det var ikke bare for styremøtene at klubben ønsket faste mønstre. Nesten alle arrangementene som klubben startet opp med de to første årene har den fortsatt med; de har beholdt det samme hovedmønsteret, og svært mange av innslagene på arrangementene ble gjentatt etter samme mønster. Det faste mønsteret som arrangementene hadde, gjorde det enklere både å planlegge og å fordele oppgavene. To av medlemmene spilte trekkspill, et medlem lagde hvert år hjemmelagede kakemennner til juletreffesten som de minste barna fikk i sine godteposer. ”A special thank to Henny Naley for making the julemennner cookies like she has done every year.”⁴²³ Til picnisen hadde en erfaring med hvilke aktiviteter som skulle gjennomføres og hvem som kunne lede disse, hva utstyr en trengte, hvem som kunne skaffe det, ordne transport. Arrangementene kunne forbedres organisatorisk, fordi en kunne gjøre seg nytte av tidligere erfaringer.

En virkning som ritualene har, er å innlemme nye rekrutter i en gruppe. Ritualene på juletreffesten og picnisen var i særlig grad valgt ut med tanke på at barn og ungdom skulle bli engasjert, det viste at klubben la stor vekt på å innlemme disse gruppene i fellesskapet. De første årene var det også flere ungdommer som deltok, men etter hvert ble de stadig færre. Det kan virke som om klubben ikke klarte å finne ritualer som engasjerte ungdommen. En løsning som flere medlemmer pekte på, var at ungdommen måtte få lage sine egne arrangementer, der de selv kunne skape sine egne ritualer. Dersom de ble innlemmet i sitt eget fellesskap som hadde forbindelse med Karmøy Club, håpet en at ungdommene gradvis ville bli innlemmet i hele klubben sitt fellesskap. Det mislyktes; det var få ungdommer som deltok.

Dersom en hadde spurt, ungdommer, og andre som ikke var blitt engasjert i de ritualene som klubben valgte, da ville disse medlemmene protestere på at klubben hadde valgt et kulturelt innhold som fremmet den sosiale målsettingen.⁴²⁴ En informant sa dette: ”Det er vel ikkje den mest sosiale klubben på eit vis. Me går vel på eit vis på det å holde tradisjonen og holde dei båndene til Karmøy.”⁴²⁵ En grunn til at ungdommene mente at klubben la for stor vekt på det kulturelle, var at de ritualene klubben valgte ikke engasjerte dem, og de følte at klubben dermed ikke tok nok hensyn til deres sosiale behov.

⁴²² Informant nr.37: 2.

⁴²³ Karmøy-Buen nr. 24, 1998.

⁴²⁴ Informant nr.10: 16. Informantene sier: ”Det er mange som seier at me vil ha ungdommar involvert, men da må du ha ting dei lika å gå til da.”

⁴²⁵ Informant nr. 37: 6.

Noen ungdommer ble, etter noen års fravær, igjen en del av klubben sitt fellesskap, det skjedde ofte etter at de hadde etablert seg og fått barn. En drivkraft da var at barna skulle få oppleve ritualer som skulle innlemme dem, og gi dem tilhørighet, i et fellesskap som de selv som barn hadde vært en del av. Bygdelagene på begynnelsen av 1900-tallet satset svært lite på å skape ritualer der barn og ungdom deltok. Det førte til at bygdelagene bare i liten grad klarte å engasjere senere generasjoner i lagene sin virksomhet.⁴²⁶

Ritualer er med på å bekrefte tilhørighet til et fellesskap og å innprente nye normer og lærdommer, derfor er ritualene handlinger som uttrykker verdier. Ritualene plasserer den enkelte i en større sammenheng og gir en identitet. Ritualene har en symbolsk side, de er uttrykk for noe annet. Et besøk av en fremtredende politikere fra Karmøy symboliserte dette bånd og ønske om fortsatt kontakt, dersom besøkene gjentas kan det bli en erfaring som sitter i hele kroppen og ikke bare i hodet.⁴²⁷ Ritualene bidrar til å markere grenser mellom det fellesskapet som Karmøy Club er og ”de andre.” Grensene er abstrakte og symbolske, men skapt av samhandlende mennesker i klubben. Ritualene var med på å gi medlemmene i Karmøy Club en felles kultur i form av symbol som gjorde at de var i stand til å ha en felles oppfatning av hvorledes ting skal være, det bekreftet tilhørighet til fellesskapet. Når nye medlemmer lærte hva symbolene sto for, fikk de en felles oppfatning av ting. Dersom deltakerne hadde vært med på dette fra de var små, så kunne det etter flere år blitt, en integrert del av deres kollektive identitet. Ritualer som blir praktisert i barndommen synes å bety mye senere i livet.⁴²⁸ At Karmøy Club har satset så mye på å engasjere barn, og har klart det, kan derfor få stor betydning for klubben sin fremtid. En informant sier det slik: ”det er klart dei (barna) får bånd som dei kan ta igjen”.⁴²⁹

Det er mange som forbinder ritualer med eldre tider, og mange er skeptiske fordi ritualene blir forbundet med noe ytre som mangler inderlighet og følelse. Ritualene kan bli noen faste, ytre og tomme rutiner som enten ikke har så stor betydning eller som en ikke ønsker å delta i. Det å spise lutefisk før jul er et rituale som mange norsk-amerikanske grupper bruker som et symbol på norsk tilknytning.⁴³⁰ Karmøy Club valgte ikke å innføre dette ritualet i sitt arbeid. Dette er et eksempel på at for noen kan det å delta i et rituale være forbundet med inderlighet og følelse, mens andre ikke ønsket å delta. Det kan føre til spenninger i Karmøy Club dersom de får nye medlemmer som mener at ritualene knyttet til lutefisk er viktige. I

⁴²⁶ Martinsen 2003: 128, 130.

⁴²⁷ Eriksen 2004: 46.

⁴²⁸ Eriksen: 2004: 39-59.

⁴²⁹ Informant nr.37: 10.

⁴³⁰ Stokker 2000: 239-275.

Karmøy Club har vi sett at ungdommene, som oftest tilhørte andre og tredje generasjon, så på ritualene som var knyttet til besøk av politikere med andre følelser enn første generasjon.

Noen ritualer kan ha som oppgave å få ut spenninger. I Karmøy Club kunne det oppstå spenninger knyttet til det å få delta i mer prestisjefylte oppdrag, og hvem som skulle få æren av vellykkede prosjekter. Det kunne være når gjester med høy status var på besøk, og det var spørsmål hvem som skulle være deres vertskap. Det var spørsmål som det kunne være vanskelig å diskutere åpent, og som kunne føre til spenninger. Dersom noen følte seg forbigått ble det heller ikke sagt åpent, men det påvirket atmosfæren i klubben ved at det oppsto spenninger. Noen medlemmer brukte en humoristisk tone for å løse opp i disse spenningene.⁴³¹ I den første tiden brukte klubben etnisk humor på flere arrangementer. Ved at deltakerne kunne le av seg selv, og at de så seg selv utenfra, det var med å redusere spenninger som kunne være knyttet til rollen som immigrant. Humor ble et rituale som klubben mer eller mindre sluttet å bruke på arrangementene, det kan ha ført til at det ble vanskeligere å få luftet ut spenninger.

Første generasjon karmøybuer hadde levd i et samfunn både på Karmøy og i Seattle som var sterkt preget av fiske, her var både arbeidslivet og det sosiale livet preget av ritualer. Livet var på flere områder preget av en utrygghet, det kunne få store konsekvenser dersom fisket slo feil, det samme var tilfelle dersom uvær og ulykker rammet en. De kunne samles og få snakke sammen dersom det var meldt uvær, eller etter at det hadde vært en ulykke, var det ritualer som følte som en hjelp og som ga trygghet. Ritualene symboliserte noe positivt, en trygghet i livet. På 1980-tallet følte mange av karmøybuen i Seattle at flere av ritualene ble mer tilfeldige, noen ritualer symboliserte et endret innhold, mens andre var i ferd med å forsvinne. Det var også andre forhold i samfunnet, som økt mobilitet og mer ustabile familieforhold og økt tidspress i familiene som gjorde det vanskeligere å praktisere ritualene. Dette tomrommet ble en drivkraft i arbeide med å stifte en klubb, slik at karmøybuen kunne velge om de ville delta i de nye ritualene som klubben konstruerte. Det viste seg at disse nye ritualene for mange var med å gjenopprette noe av den virkning som enkelte ritualer hadde hatt tidligere.

De funksjonene som Karmøy Club har dekket, er grunnleggende forhold som er knyttet til kultur, etnisitet og tilhørighet. De verdiene og holdningene som Karmøy Club har valgt å holde levende, fantes i lokalsamfunnet på Karmøy, og i fellesskapet i Seattle i den første tiden. Dette er forhold som kan lede til spørsmålet: Har karmøy-amerikanerne i Seattle en egen Karmøy-etnisitet som var forskjellig fra en norskamerikansk etnisitet? Dette er for det

⁴³¹ Informant nr.3:11.

første to typer etnisitet fordi den norsk-amerikanske er knyttet til en nasjonal etnisitet, mens karmøybuen sin etnisitet har en lokal forankring. Det er mulig å ha en etnisitet som har en lokal tilhørighet.⁴³² I et kjent forskningsprosjekt om etnisitet hadde to lokale folkegrupper som hadde kontakt med hverandre hver sin etniske identitet fordi de organiserte husholdet helt forskjellig.⁴³³ Det kan argumenteres for at karmøybuen sin tilknytning til fiskeriene både på Karmøy og i Seattle har hatt en grunnleggende innvirkning på de sosiale relasjonene som er konstruert, disse relasjonene var også forankret i en lang historisk sammenheng. I Karmøy Club har lederne spilt en avgjørende betydning for hvilken etnisitet som ble konstruert, og Karmøy-amerikanerne var en svært homogen gruppe, disse forhold peker mot en særegen etnisk kultur. Norsk-amerikanerne var en mer uensartet gruppe både med hensyn til hvor lang tid slekten hadde bodd i Amerika, og med hensyn til sosial bakgrunn, det førte til at den norsk-amerikanske etniske kultur blir mindre enhetlig. Etnisitet handler også om grenser mot andre. Å stifte en Karmøy Club tyder på at karmøy-amerikanerne oppfattet seg som en avgrenset gruppe med en særegen kultur. Karmøy Club la vekt på å holde levende kultur og tradisjoner fra Karmøy, det skjedde som vi har sett ikke ved å gjenskape en Karmøy-kultur, men ved å konstruere en kultur ut fra egne premisser. Det er flere eksempler på at også de som ikke tilhørte denne gruppen, oppfattet karmøy-amerikanere som en egen gruppe. Utsagn som: ”Han er dessuten fra Karmøy, og de er annerledes. Det er på en måte Karmøy mot resten,” støtter dette synspunktet.⁴³⁴ Det er også flere forhold som peker mot at karmøy-amerikanerne såg på seg selv som en egen gruppe i forhold til karmøybuen på Karmøy. Minnesmerket Fisherman’s Memorial peker mot at de selv, og folk på Karmøy, såg på karmøy-amerikanerne som noen som sto dem svært nær, men som likevel tilhørte en egen gruppe. Etniske kulturer har sine institusjoner, karmøybuen hadde Karmøy Club. Den sammenheng som jeg har vist det var mellom verdier og holdninger og funksjonene som Karmøy Club dekket, og fortiden, peker mot en særegen Karmøy-etnisitet. Etnisitet knyttes også til interessene til en gruppe, karmøy-amerikanerne arbeidet for å oppnå en høyere status, og de knyttet statusen blant annet til en fiskeridentitet. Etnisitet knyttes også til religion, språk og nasjonal opprinnelse, dette var forhold som hadde grunnleggende betydning for karmøy-amerikanerne, om disse forhold peker mot en egen etnisk identitet eller mot en felles norskamerikansk etnisk identitet har jeg ikke undersøkt. Fordi etnisk identitet og kultur oftest blir knyttet til det nasjonale vil det i de fleste sammenhenger ikke være særlig

⁴³² Blanck, Dag 1997: 17-29.

⁴³³ Thuen 1992: 22-25. Antropologen Gunnar Haaland har studert den etnisk kulturen hos to folkegrupper i Sudan, den ene gruppen var landsbybeboere og bønder, mens den andre folkegruppen var kvegnomader.

⁴³⁴ *Finansavisen* 2. juni 2001: 25. Se også informant nr. 29: 7 og 14.

klargjørende å si at karmøy-amerikanerene har en egen etnisk identitet og kultur, jeg mener det er mer klargjørende å snakke om tilhørighet til et karmøy-amerikansk fellesskap.⁴³⁵

Konklusjon

Etter de to første årene fortsatte driften av klubben i hovedsak slik som før, de aktivitetene som var startet opp ble ført videre. Det ble også satt i gang flere nye tiltak og noen ble avviklet. Dersom en ser perioden fra 1993 til 2005 som en helhet så kommer det frem noen tendenser. Det var i denne perioden nedgang i medlemstallet, færre møtte opp på arrangementene og færre lot seg aktivisere. Klubben klarte bare i liten grad å engasjere ungdom. Når noen av første generasjon ble mindre aktive eller trekte seg tilbake, var det i noen tilfeller vanskelig å få yngre medlemmer og senere generasjoner til å overta enkelte av oppgavene.

Årsmøtet om høsten hadde et synkende fremmøte og i 2001 ble det vedtatt å avvikle det. Selv om det var på dette møtet det ble valgt medlemmer til styret, så var dette et møte der formålet først og fremst var å komme sammen å ha det hyggelig. Arts and Crafts gruppa ble også oppløst, i denne gruppa var det å komme sammen for å snakke sammen og ha det hyggelig også en viktig målsetting. Disse arrangementene tilfredstilte de første årene, særlig hos de voksne medlemmene som tilhørte første generasjon et behov for dette samværet. Det hadde sammenheng med at det var mange som i den første tiden i Seattle hadde hatt nære og personlige relasjoner. Det at årsmøtet og Arts and Crafts-gruppen måtte innstille, viste at det etter noen år var færre som hadde dette behovet, medlemmene fikk med tiden flere av sine nære og personlige relasjoner i andre sosiale sammenhenger.

Klubben ga hjelp til medlemmene blant annet gjennom det arbeidet som Sunshine Committee utførte. Det var færre medlemmer som hadde nære og personlige relasjoner, det sosiale nettverket var ikke så tett lenger, den hjelp som klubben kunne gi for å forhindre ensomhet og psykiske lidelser ble derfor over tid noe mindre.

På juletreffest og picnisen var det også færre deltakere, men tilbakegangen var ikke så stor som på årsmøtet; på disse arrangementene var det andre behov enn å komme sammen som var viktige. Da klubben ble stiftet, valgte styret familiearrangement for å gi barn og ungdom en sosial og kulturell tilhørighet til Karmøy. Klubben la stor vekt på å utvikle

⁴³⁵ Jeg bruker fellesskap slik Cohen definerer det. Se også Eriksen 1997: 8.

ritualer, gjennom de klarte klubben i særlig grad å innlemme barna i det sosiale fellesskapet og innprente kulturelle tradisjonene som klubben ønsket å holde levende. Det at klubben satset så sterkt på å utvikle ritualer har derfor vært et viktig virkemiddel for å tilfredsstille medlemmene sitt behov for å gi barna en sosial og kulturell tilhørighet til fellesskap av karmøy-amerikanere. Medlemsmøtet i mars ble fra 1996 omdannet til en torskemiddag. De første årene var det å komme sammen og ha det hyggelig som var den sentrale målsettingen for medlemsmøtene, omdanningen til torskemiddag viste at behovet for status og selvfølelse hos medlemmene, og gjestene, var viktig.

Karmøy Club fortsatte å feire 17. mai etter mønster fra de to første årene. Klubben fortsatte å være deltaker i en prosess der formålet både var å styrke karmøybuen sin status i forhold til andre norsk-amerikanske grupper og andre etniske grupper. Etter hvert som tiden gikk kom det klarere frem at klubben i tillegg til å holde levende kultur og tradisjoner fra Karmøy og Norge, også ønsket å skape en positiv relasjon til medlemmene sin amerikanske etniske identitet, slik at medlemmene fikk tilhørighet til to kulturer.

Samarbeidet med Karmøy kommune fortsatte etter samme mønster som de første årene. Da klubben inviterte operasangeren Kjell Magnus Sandve fra Karmøy, var det et helt annet kulturuttrykk enn det Sevland skolekorps stod for, det viste at klubben var åpen og ønsket å samarbeide om ulike kulturformer. Klubben var også engasjert i arrangementer som hadde ulike formål. Da klubben tok initiativ til en Fredsmarsj. var det for å markere at klubben og norsk-amerikanerne ønsket å kjempe for fred og frihet. Det skjedde ofte at folk fra Karmøy og Rogaland besøkte Seattle, da ønsket Karmøy Club å skape kontakt og gjøre besøket så trivelig som mulig.

Karmøy Club engasjerte seg i to prosjekter på Karmøy, det var Karmøy Lyngsenter og Fisherman's Memorial. I begge prosjektene var Alexander Hauge. som bodde på Karmøy. sterkt engasjert, han hadde nære og personlige relasjoner til flere av medlemmene i klubben. Begge prosjektene var uttrykk for takknemlighet og et ønske om å få gi noe tilbake til Karmøy. Fisherman's Memorial var et erindringssted for å bevare sosiale og kulturelle relasjoner knyttet til Karmøy, Norge og Amerika.

Da karmøybuen kom til Seattle på 1960-tallet og utover. var det mange forhold som førte til at de dannet spontane og selvgrodde nettverk. Etter hvert som karmøybuen ble integrert inn i det amerikanske samfunnet og flere forhold endret seg, opplevde de at nettverket ble svekket. Det gjorde at mange følte behov for å knytte nettverket tettere sammen igjen, de første forsøkene på det var å arrangere utflukter og Karmøystevner. Da Karmøy Club ble stiftet fikk karmøybuen en institusjon der sosiale og kulturelle nettverk igjen ble

konstruert, og som synliggjorde verdier og holdninger som de tidligere nettverkene hadde bygget på. De siste årene før 2005 var det flere tegn på at nettverkene igjen ble noe svekket fordi medlemmene fikk dekket noen av sine behov i andre nettverk. Disse nettverkene klarte imidlertid ikke å dekke alle behovene som klubben dekket. Det var mange som følte de hadde en norsk-amerikansk etnisk identitet, og en tilhørighet til et fellesskap av karmøy-amerikanere. Det gjorde at Karmøy Club fortsatt dekket behov hos medlemmene.

Kapittel 6: Avslutning

Denne oppgaven handler om hvorfor Karmøy Club ble stiftet i 1991, og hvilke oppgaver og funksjoner som klubben har dekket og de endringene som har skjedd fra stiftelsen til 2005. I kapittel 3 drøfter jeg hvilke forhold som gjorde det vanskelig å stifte en klubb og de forhold som gjorde det lettere og som førte til at Karmøy Club ble stiftet. Da klubben ble stiftet ble det lagt føringer på noen av oppgavene og funksjonene klubben skulle dekke, disse forhold blir behandlet i kapittel 3. I kapittel 4 blir funksjonene som klubben dekket de to første årene belyst, og i kapittel 5 blir funksjonene fra 1993 til 2005 behandlet. De fleste endringene i klubben skjedde i perioden fra 1993 til 2005, endringene blir behandlet i kapittel 5, både i tilknytning til de ulike arrangementene, og i tilknytning til driften av klubben.

Vi har sett at mens utvandringen fra Norge til Amerika etter andre verdenskrig ble sterkt redusert, var det mange fra Karmøy, særlig fra vest-Karmøy, som emigrerte og som ble pendlere. Av disse hadde svært mange tilknytning til fiskeriene. Fra 1960-tallet var det mange karmøybuer som flyttet varig til Seattle, både fra Karmøy og et tidligere bosted i New Bedford på øst-kysten av Amerika, mange hadde deltatt i fiskeriene utenfor Alaska. Familiene bosatte seg i Seattle i bydelen Ballard, der det fra før bodde mange norskamerikanere, og en del andre fra de andre skandinaviske landene. Ballard var også basen for fiskebåtene. Hypotesen for studien var at Karmøy Club ble stiftet for å tilfredsstille de behovene som sosiale endringer på 1980-tallet hadde fremkalt. Karmøy Club ville være med på å vedlikeholde og skape nettverk som kunne gi karmøybuen tilhørighet til Karmøy, Norge og Amerika.

For å kunne gi svar på problemstillingen har jeg brukt en teori som blir kalt ”tomromsteorien”.⁴³⁶ Ifølge denne teorien ble noen typer foreninger stiftet fordi det skjedde en oppløsningsprosess i samfunnet; foreningene skulle erstatte det tomrommet som

⁴³⁶ Try 1985: 33.

oppløsningsprosessen hadde skapt. Denne prosessen var knyttet til sosial integrasjon slik som identitet, etnisitet og tilhørighet. For å kunne analysere tilstanden før oppløsningsprosessen startet og de funksjonene Karmøy Club har dekket, så har jeg brukt begrepet tilhørighet som antropologen A. P. Cohen har definert på en mer presis og analytisk måte.⁴³⁷ Jeg har også bruk en inndeling av de funksjonene innvandrerforeninger dekker som Knut Kjeldstadli har beskrevet.⁴³⁸

I første kapittel har jeg gitt en kort historisk oversikt av forskningen om immigrantene sin plass i Amerika. På begynnelsen av 1900-tallet sto teorien om samfunnet som *the melting pot* ("smeltedigelen") sterkt, innvandrere med ulik etnisk bakgrunn ble "smeltet om" og fikk en ny amerikansk identitet. Under den første verdenskrigen la samfunnet et sterkt press på immigrantene for at de skulle bli assimilert og bli "100 prosent" amerikanere. Kjente norskamerikanere som O. E. Rølvaag og W. Ager, var uenige i denne politikken, de mente det ville være godt både for immigrantene selv, og det amerikanske samfunnet, at de tok vare på sin etniske arv.⁴³⁹

På 1960-tallet fikk nye teorier i debatten om assimilasjon versus pluralisme gjennomslag. Studier viste at immigrantene ikke ble fullstendig assimilert, og at de beholdt elementer av sin opprinnelige kultur. Etnisk identitet ble nå et sentralt begrep, og en ny metafor, *salad bowl*, ("salatbollen") oppsto som et motbegrep til *the melting pot*. En sentral teoriposisjon ble nå konstruktivisme. I oppgaven er det gitt en kort innføring i hvordan konstruktivisme og etnisk identitet har blitt tolket.⁴⁴⁰ Det blir også kort gjort rede for den betydning fortellinger og symboler har når identiteten blir formet.⁴⁴¹ I første kapittel blir det også gjort rede for litteratur om det tema oppgaven tar opp, og for de kildene, og den metode, som er blitt benyttet i oppgaven.

I det andre kapittelet blir først forholdene på Karmøy før midten av 1960-tallet, og forholdene i Seattle fra dette tidspunkt og fram til 1980-tallet, beskrevet og drøftet. I lokalmiljøet på Karmøy og i Seattle hadde karmøybuen mange møteplasser; det førte til at det ble dannet mange lokale nettverk som var knyttet til både arbeid og fritid. Mennene hadde sine nettverk i tilknytning til fiske, og kvinnene deltok i nettverk som hadde tilknytning til hjemmet. Det var også møteplasser der alle aldersgrupper var samlet, slik som ved årshøytider

⁴³⁷ Cohen 1982: 21

⁴³⁸ Kjeldstadli, Knut 2003: 394. "Mange samfunn i Samfunet", i Einar Niemi, Jan Eivind Myhre, Knut Kjeldstadli: *Norsk innvandringshistorie. Bind 2. I nasjonalstatens tid 1814-1940*, i Kjeldstadli, Knut (red.): *Norsk innvandringshistorie*.

⁴³⁹ Øyvind T. Gulliksen 2001: 187. "Assimilasjonsprosessen i Waldemar Ager's På veien til smeltepotten", i *Norwegian-American Essays 2001*.

⁴⁴⁰ Lovoll 1999: 32.

⁴⁴¹ Slettan 1994.

og livshøytider. På Karmøy var juletreffesten og basaren, og i Seattle var kirken, eksempler på møteplasser der alle generasjoner kunne møtes.

Kvinnene hadde ansvar hjemme når mannen var ute på fiske. Barn og ungdom på Karmøy hadde oppgaver og plikter fra de var små, og de aller fleste, både gutter og jenter gikk ut i arbeidslivet når de var konfirmerte, mens barn og ungdom i Seattle deltok mest i nettverk av karmøybuer som var knyttet til fritiden.

Livet var preget av at det var viktig både å være selvstendig, og å hjelpe hverandre. Mange møtte store utfordringer både som enkeltindivid, og i grupper; folk måtte stole på eget skjønn og på hverandre, mange ble sterke og selvstendige og fikk en god selvfølelse. Dersom det skjedde en ulykke, kunne folk sette sitt eget liv i fare. En ulykke var ikke noe som bare angikk de nærmeste, det berørte hele fellesskapet.

Det at folk kjente hverandre, og var avhengige av hverandre, gjorde at de psykologisk ble nært involvert i hverandres liv. Livet var preget av at karmøybuen deltok i ritualer, de var knyttet både til arbeid og fritid. Et slikt rituale var når pendlerne kom tilbake til Karmøy med julebåten, dette og andre forhold som brev og amerikabesøk, skapte en tett kontakt mellom folk på Karmøy og karmøybuen i Amerika.

Det var mange lokale koder folk måtte forholde seg til. I noen forhold var det allment akseptert å skille seg ut, mens det i andre forhold kunne det å skille seg ut, føre til at en ble stengt ute fra fellesskapet. Karmøybuen tok med seg lokale koder fra Karmøy til Seattle. Konkurransen mellom fiskebåter var en måte å skille seg ut på, som ble godtatt både på Karmøy og i Amerika, det ga prestisje å være blant de beste. Forholdene i Amerika var annerledes og kodene ble endret i møte med amerikanske forhold. En informant sa det slik: "I Amerika er det voldsomt kjekt dersom ein unge mann som har ein idé, så er det fleire som vil skyta til med formålet."⁴⁴² Vedkommende mente at det i Amerika var mer vanlig, enn på Karmøy, både å glede seg og støtte opp om entreprenører.

Det var mange grenser mellom fellesskapet de selv tilhørte, og "de andre". På Karmøy var det en sterk lokalpatriotisme mellom bygdene. For karmøybuen i Seattle var det grenser til andre norskamerikanske grupper, og til et flerkulturelt amerikansk samfunn. Grensene gjør at en blir klar over sitt eget kulturelle særpreg.

De endringene som skjedde på 1980-tallet med fellesskapet til karmøybuen i Seattle, forholdet til Karmøy og endringer på Karmøy, er også beskrevet og drøftet i det andre kapittelet. Innenfor fiskeriene i Alaska ble det krise, og mange måtte legge om eller innstille

⁴⁴² Informantnr.3: 10.

driften. Flere sluttet som fiskere, det ble slutt på pendlingen fra Karmøy, det førte til at det ble færre karmøybuer på fiskebåtene, og det ble et mer flerkulturelt arbeidsmiljø.

Bosettingsstrukturen endret seg fordi flere bosatte seg lengre fra sentrum i Ballard. Den mer spredte bosetningen førte til at færre møtte hverandre på de gamle møteplassene i sentrum av Ballard. Kirken fikk også mindre betydning som møteplass, fordi karmøybuen nå var knyttet til flere andre kirker nær stedet de nå bodde. Immigrasjonen fra Karmøy tok nesten slutt, og familien besto nå av flere generasjoner, det førte til at karmøybuen ble mer opptatt av egen familie og mindre opptatt av hverandre. Disse endringene førte til at folk, med et glimt i øyet sa: ”Den einaste gongen du ser dei [karmøybuen i Seattle] er når du er heime på Karmøy, du treffe dei her.”⁴⁴³

På 1980-tallet endret både forholdene på Karmøy, og relasjonen mellom Karmøy og Amerika seg. På Karmøy fikk de lokale nettverkene på bygdene nå mindre betydning enn tidligere. Nye nettverk ble dannet, de hadde ikke lenger en så sterk lokal tilknytning.⁴⁴⁴ Folk ble mer opptatt av kulturelle aktiviteter, og kommunen organiserte en festival for å styrke tilhørigheten til storkommunen som var dannet. Fordi emigrasjonen og pendlingen til Amerika hadde opphørt, ble den nære kontakten og fellesskapet som mange hadde med karmøybuen i Amerika på 1950- og 1960-tallet svakere, med noen unntak, og særlig for andre og senere generasjoner ble kontakten svakere.

Da karmøybuen kom til Amerika, startet en assimilasjonsprosess og integrering slik at den enkelte, og karmøybuen som gruppe, hele tiden ble knyttet med nye og sterkere bånd til det amerikanske samfunnet. For karmøybuen som gruppe ble det i løpet av 1980-årene færre som var knyttet til lokale nettverk i Seattle, slik også i forholdet til Karmøy, nettverkene fikk derfor mindre betydning både materielt, psykologisk, kulturelt og sosialt. Det gjaldt enda mer for andre og senere generasjon enn for første generasjon innvandrede karmøybuer. Den aktivt forpliktende holdningen og engasjementet i sosiale relasjoner var ikke så sterk som tidligere, det førte til at den grunnleggende trygghet som var knyttet til nettverkene var blitt svakere. Resultatet av tomrommet var at noen behov, helt eller delvis, ikke lenger ble tilfredsstilt, fordi noen funksjoner ikke lenger ble utført i fellesskapet.

Noen kvinner startet på 1980-tallet med å arrangere noen utflukter der noen familier deltok, disse utfluktene viste at både barn og voksne karmøybuer hadde behov for å komme sammen og ha det hyggelig. Etter at utfluktene var blitt arrangert noen år ble de omorganisert til et Karmøy-stevne, det hadde en litt fastere organisasjonsform og flere familier fikk nå

⁴⁴³ Informant nr.5.5.

⁴⁴⁴ Magnussen 1994: 24-57.

tilbud om å delta. Karmøy-stevnet kan en se på som et første forsøk på å lage et noe fastere organisert opplegg der karmøybuen forsøkte å gjøre noe som kunne fylle det tomrom som hadde oppstått. Det var kvinner som sto bak organiseringen av Karmøy-stevnet, de var vant med å organisere sosiale sammenkomster der folk med ulik alder og bakgrunn deltok.

Tanken meldte seg snart om at Karmøy-stevnet kunne bli omorganisert til en Karmøy-klubb, i den samtalen deltok både kvinner og menn. En som engasjerte seg i arbeidet for å stifte en klubb var Arnold Rasmussen, han hadde nylig blitt pensjonist. Etter å ha kommet til Amerika med små økonomiske ressurser var han i 1991 blitt eier av flere fiskebåter, han var en person som en kan kalle entreprenør, en nyskaper og initiativtaker, og han var en person som ble sterkt engasjert i de prosjektene han arbeidet med. Under et besøk på Karmøy sommeren 1991 deltok han på festivalen ”Karmøy i Fest”. Rasmussen oppdaget da at Karmøy hadde en rik lokal kultur, og at mange karmøybuer var engasjert i lokale kulturaktiviteter; da øynet han muligheter for samarbeid mellom Karmøy, og karmøybuen i Seattle, som begge parter kunne ha glede av.

Rasmussen besøkte også ordføreren og administrasjonen i Karmøy for å få vite hva de syntes om idéen med å stifte en Karmøy-klubb. Som et synlig bevis på at de var positive til en klubb, fikk han et Karmøy-flagg i gave med tilbake til Seattle. Da han kom tilbake til Seattle, ble det arrangert Karmøy-stevne. Besøket på Karmøy og Karmøy-flagget, som ble et symbol på tilhørighet til Karmøy, hadde inspirert både Arnold Rasmussen og flere andre på Karmøy-stevnet i arbeidet med å stifte en klubb. Den 29. august 1991 ble det arrangert stiftelsesmøte hjemme hos en av de kvinnelige initiativtakerne til utfluktene og Karmøy-stevnet.

Karmøy Club ble startet for at medlemmene skulle få en møteplass og kunne delta i nettverk sammen med andre karmøybuer. Noen av arrangementene, slik som familiearrangementene, var for alle aldersgrupper, medlemsmøtene var for de voksne medlemmene, mens barnekoret og Arts and Crafts gruppen var for bestemte grupper. Klubben prøvde å lage egne arrangementer for ungdom, det lyktes i liten grad. Det bodde karmøybuer i staten Washington som ikke tilhørte de som kom på 1960-tallet og utover, de fikk nå en møteplass der de kunne treffe andre karmøybuer. Klubben inviterte gjester, og medlemmene hadde med gjester, på arrangementene, de fleste var fra Karmøy, da ble klubben et møtested for andre enn klubben sine medlemmer. Karmøy Club dekket sosiale behov for alle aldersgrupper, fordi de skapte møteplasser slik at det ble konstruert sosiale relasjoner, det samme hadde også skjedd i lokalsamfunnene på Karmøy og i Seattle.

Nettverkene som klubben skapte var en ressurs både kulturelt, psykologisk og sosialt, og dekket flere funksjoner hos medlemmene. Den kultur, og de tradisjoner, som Karmøy Club

valgte å holde levende var valgt ut slik at arrangementene samtidig oppfylte sosiale målsettinger. På noen arrangementer slik som picnisen, kunne det være få kulturytringer som pekte direkte mot Karmøy og Norge. Da klubben inviterte Sevland skolekorps, eller hadde arrangement i forbindelse med at folk var på besøk, la den sosiale målsettingen viktige føringer på invitasjonen og gjennomføringen av opplegget i forbindelse med besøket. Basaren ble slik som på Karmøy en storhending, den hadde sosiale funksjoner i tillegg til den pengeinnsamlingen som var formålet.⁴⁴⁵ På mange arrangementer ble det servert middag, da hadde folk god tid til å snakke sammen og utveksle informasjon.

Klubben hadde som målsetting å engasjere flest mulig av medlemmene og skape engasjement. På den første juletreffesten Karmøy Club arrangerte hadde klubben invitert en sang- og musikkgruppe fra lokalmiljøet for å underholde, på juletreffesten året etter hadde klubben startet et barnekor som deltok. Det at juletreffesten hadde så mange trekk som var forbundet med den private julefeiringen gjorde at den skapte sterke og varme følelser hos deltakerne. Klubben la stor vekt på å bruke mat som hadde tilknytning til Karmøy og Norge, arbeidet i tilknytning til matstellet var det medlemmene som utførte.

Klubben valgte kulturytringer som kunne forene karmøybuen og å utelate de som ville være splittende på fellesskapet, slik som religiøs forkynnelse. Det å synge for maten og lese juleevangeliet på juletreffesten ble ikke oppfattet som forkynnelse, det ble tolket som en del av en felles kulturarv, og det symboliserte at klubben hadde et kristent kulturgrunnlag for virksomheten. Klubben valgte ikke å servere alkohol på arrangementene, det ville skapt splittelse, og flere medlemmer ville da ha meldt seg ut av klubben.

Klubben la stor vekt på å skape, og holde ved like, ritualer; de fleste arrangementene og mange av innslagene ble ritualer fordi de hadde et så fast mønster. Et ritual som klubben skapte var måten som matstellet var organisert i forbindelse med picnisen. Alle leverte inn sin egen mat, og deltakerne spiste den felles amerikanske og etniske maten ved langbord. Dette ritualet ble for medlemmene et symbol på fellesskap og tilhørighet til både Karmøy, Norge og Amerika. Dette ritualet viser at medlemmene var mottakere, utøvere og eksperter på den særegne kulturen som klubben skapte, det skapte tilhørighet til fellesskapet. Ritualene var både med på å innlemme nye medlemmer i fellesskapet og å innprente lærdommer og holdninger.

På juletreffesten og 17. mai middagen var det mye som lignet på tilsvarende arrangement på Karmøy, det var likevel mange innslag som viste dette var arrangement i Amerika. Det å holde levende kultur og tradisjoner fra Karmøy, betydde ikke at klubben

⁴⁴⁵ Fossåskaret 1991.

ønsket å lage en kopi av kulturytringer som første generasjon kjente fra Karmøy. Et trekk ved arrangementene i tilknytning til 17. mai feiringen var at klubben inviterte gjester fra Karmøy kommune og folk fra kulturlivet på Karmøy. Det var en bekreftelse på at en sto hverandre nær, og et gjensidig ønske om kontakt.

I formålsparagrafen står det ingenting om klubben skal ha relasjoner til Amerika, det ble likevel en viktig funksjon i klubben. Klubben prøvde på flere måter å markere at de fremmet tilhørighet både til Norge og Amerika. Ved å invitere politikere, og arrangere kulturelle arrangementer ønsket de å skape tillit og å vise at de hadde en oppgave i lokalsamfunnet. Klubben brukte engelsk språk både på arrangementene og i medlemsbladet Karmøy-Buen, samtidig ble forholdene lagt til rette slik at medlemmene både lærte, og kunne få praktisere, norsk språk og dialekt. Det at Karmøy Club i mange sammenhenger synliggjorde spørsmålet om tilhørighet til to kulturer, viste at de var opptatt av spørsmålet. Klubben har hatt en klar og entydig holdning til dette spørsmålet, det viser at de ville være med å konstruere "double landscape" hos medlemmene.⁴⁴⁶

Det å møte venner og kjente for å hygge seg var viktig for mange. På mange arrangement ble det servert middag, da hadde de mulighet både å bli kjent med nye folk og fornye kontakt og de lærte hverandre å kjenne. Medlemsbladet Karmøy-Buen bidro også til å synliggjøre de "vanlige" medlemmene, de som ikke var med i ledelsen. Det å tilhøre en gruppe der flere hadde fått en høy sosial status i samfunnet, styrket selvfølelsen til medlemmene. Dersom noen medlemmer hadde opplevd vanskelige ting, fikk de besøk eller en hilsen fra Sunshine Committee. Klubben bidro til at medlemmene ble mindre ensomme, og til å forebygge psykiske problemer.

Karmøy Club hadde også relasjoner til andre norskamerikanske grupper. I 17. mai-paraden var det konkurranse mellom de ulike gruppene om å ha de beste innslagene, klubben vant flere priser, det ga status og prestisje. En side ved klubben sin torskemiddag kan tolkes som et virkemiddel for å oppnå status. Klubben kunne også samarbeide med norskamerikanske grupper for på bli synlige, og øke deres status, i det amerikanske samfunnet. Klubben har vært med på å påvirke dialogen i den dynamiske balansen mellom disse gruppene, slik at den etnisiteten som ble konstruert var et resultat av både forhandlinger og reforhandlinger.⁴⁴⁷

Det skjedde endringer i Karmøy Club, de var knyttet både til driften og arrangementene. Medlemstallet og fremmøte på arrangementene ble etter noen år lavere, og

⁴⁴⁶ Gulliksen 2001.

⁴⁴⁷ Lovoll 1999: 32.

det var færre som var engasjert i de aktivitetene klubben hadde. Noen aktiviteter ble lagt ned, det ble færre ungdommer som deltok, og det var vanskelig å få andre og senere generasjoner til å overta noen av oppgavene som første generasjon hadde hatt. Elisabeth Drøyer har i en studie av norsk-amerikanere i Chicago vist, at når etniske foreninger og institusjoner til norsk-amerikanerne ikke lenger dekket noen behov bedre enn de fikk dekket i andre sammenhenger, og når omgivelsene ikke lenger identifiserte dem som en etnisk gruppe, da forsvant foreningene.⁴⁴⁸

De første årene etter at Karmøy Club var stiftet, hadde mange et sterkt behov for å treffe hverandre og ha det hyggelig sammen, på medlemsmøtet om høsten, og Arts and Crafts Committee, var det den viktigste funksjonen disse arrangementene dekket. Det at disse to arrangementene måtte innstille, viste at det nå var færre som hadde sine nære og personlige relasjoner blant medlemmene. Familiearrangementene hadde ikke så stor tilbakegang, de hadde i tillegg til å komme sammen og ha det hyggelig, også som målsetting å innlemme barn og unge i det sosiale og kulturelle fellesskapet. Tilbakegangen var heller ikke så markert i aktiviteten knyttet til 17. mai-feiringen og torskemiddagen, disse arrangementene var knyttet til behovet for å identifisere karmøybuen som gruppe. Selv om karmøybuen, etter hvert som tiden gikk, ble assimilert og de som gruppe ble tettere integrert i det amerikanske samfunn, så var ikke lavere aktivitet noe som nesten lovmessig måtte skje. Det at klubben ble stiftet viser at aktivitet og engasjement kan endre en utvikling, det var også bakgrunnen for at presidenten, Arnold Rasmussen, i 2001 mente fremtiden til klubben var god dersom det var folk i ledelsen som kan: ”driva den [klubben], som kan delegera, og som kan ta ansvar”.⁴⁴⁹

Mens det i det første styret bare var to fra andre generasjon så har antallet for andre generasjon som har vært med i styrene økt, i 2003 var det flertall med seks av 11 som var andre generasjon karmøy-amerikanere. Det at det blant disse var flere kvinner enn menn viser at Karmøy Club har fulgt en generell trend, der kvinnene får en mer dominerende plass i etniske organisasjoner. På tross av disse forhold var det likevel vanskelig å erstatte en ”hard kjerne” med nye personer som var villige til å overta sentrale arbeidsoppgaver i klubben. Gjennomsnittsalderen i det første styret var 52 år, i 2003 var den sunket til 45 år. Selv om gjennomsnittsalderen blant medlemmene sannsynligvis er blitt høyere med årene, har ikke klubben utviklet seg til å bli en pensjonistklubb.

Karmøy-flagget ble et sentralt symbol for Karmøy Club, fordi flagget fikk en symbolsk betydning under stiftelsen av klubben, og det ble et tegn på den nære kontakt

⁴⁴⁸ Drøyer 1998: 92-103.

⁴⁴⁹ Arnold Rasmussen: 19.

klubben utviklet med Karmøy kommune. Første generasjon hadde en sterk tilhørighet til bygda de kom fra, Karmøy-flagget symbolisert stedet alle karmøybuer har tilhørighet til.

Klubben startet, like etter stiftelsen, arbeidet med å få laget en fane, det viser at det var et viktig prosjekt. Et medlem fra andre generasjon hadde hovedansvar for utformingen, mens hennes mor ga pengene det kostet å lage fanen. Det symboliserer fellesskap og samarbeid om å konstruere noe nytt, en klubb som hadde tilhørighet til både Karmøy, Norge og Amerika. Motivet i fanen symboliserer de lange linjene i Karmøy sin historie, samtidig som det er nyere elementer som viser at karmøybuen i Amerika er blitt en del av fortellingen. Karmøy Club, og mange av medlemmene, engasjerte seg for å få realisert Fisherman's Memorial på Karmøy, det er et minnesmerke og et symbol over alle de karmøybuer som har omkommet på havet i Amerika. Minnesmerket er et erindringssted som synliggjør sosiale og kulturelle relasjoner mellom Karmøy, Norge og Amerika.

Klubben brukte Karmøy-flagget, fanen og det norske og amerikanske flagget på de fleste av sine arrangementer, de symboliserte alle tilhørighet til hvert sitt fellesskap, ved at de ble brukt sammen symboliserte de tilhørighet til alle disse fellesskapene. Disse symbolene fikk et innhold som ble knyttet til det symbolske fellesskapet som klubben skapte. Grensene mot andre sosiale enheter gjorde at kulturen til klubben ble oppfattet som særegen. Innholdet i de sosiale og kulturelle relasjonene knyttet til Karmøy, Norge og Amerika, ga den enkelte materiale til en fortelling om dette symbolske fellesskapet.

Lokalsamfunnet på Karmøy, fellesskapet av karmøybuer i Seattle og i Karmøy Club, var fellesskap av samhandlende mennesker. Det var ikke aktivitetene i seg selv, men det aktiviteten symboliserer, som skapte mening. De funksjonene som disse fellesskapet utførte, gjorde at medlemmene ble integrert i fellesskapet med mange og sterke bånd. De var både mottakere og utøvere av fellesskapet sin kultur. De tok vare på tradisjoner og verdier i fellesskapet og de ble eksperter på denne kulturen fordi de hadde kunnskap om det symbolene og tegnene betydde. Summen av dette gjør at en kan si at karmøybuen hadde tilhørighet til et eller flere av disse fellesskapene. Det viser at det var en sammenheng mellom funksjonene til Karmøy Club og de funksjonene som lokalsamfunnet på Karmøy og fellesskapet den første tiden i Seattle dekket, slik som tomromsteorien påpeker.

For å stifte og drive Karmøy Club var det ikke tilstrekkelig at det hadde oppstått et tomrom, det var også nødvendig å ta avgjørelser og å handle. Det kulturelle innholdet klubben valgte å holde levende, bygget på verdier og holdninger hos medlemmene og ledere. I lokalsamfunnet på Karmøy, og i fellesskapet i Seattle, var det mange og ulike verdier og holdninger. De verdiene og holdningene som Karmøy Club valgte å holde levende, fantes i fellesskapene både på Karmøy og i Seattle, det er i samsvar med tomromsteorien. I tiden før klubben ble stiftet, og gjennom de 13 år av klubbens historie som er behandlet, så har adferdsmønstre og holdninger hos karmøybuen blitt forandret, medlemmene i Karmøy Club har vært deltakere i en historisk prosess der både sosiale og kulturelle forhold har påvirket prosessen.

Denne studien av Karmøy Club peker på de funksjonene klubben har dekket, og verdier og holdninger klubben har lagt til grunn i forhandlingene som har foregått når den etniske identiteten ble konstruert. I forbindelse med oppgaven fortalte en informant en historie om da sønnen hennes, i Alaska på en "Karmøybåt", i dårlig vær hadde falt i det iskalde havet.⁴⁵⁰ En av mannskapet tok da en line rundt livet og hoppet i det iskalde havet og klarte å berge sønnen. Han var svært nedkjølt da han ble tatt om bord i fiskebåten, for at han skulle få varmen tilbake, la hele mannskapet seg på skift ved siden av han og varmet han opp. Neste dag var han igjen i fullt arbeid. Denne fortellingen kan si noe om funksjoner og holdninger hos karmøybuen på Karmøy, og i Seattle, og hos Karmøy Club. De var deltakere i sosiale nettverk av karmøybuer som var preget av en aktiv og forpliktende holdning, målsettingen var at den enkelte skulle få tilhørighet til fellesskapet. Nettverkene var en ressurs på den måten at de kunne gi hjelp og dekke flere behov hos deltakerne. Karmøybuen mente at tilhørighet til dette fellesskapet skapte en grunnleggende trygghet og en god selvfølelse i en utrygg verden som er preget av endring, og at de som har trygghet og selvfølelse kan lettere både gi og ta imot hjelp og møte verden med romslighet og tillit.

Litteratur

Anderson, Benedict 1991: Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. Verso, London.

Barth, Fredrik 1969: "Introduction", i Barth, Fredrik (red.): *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Cultural Difference*. Universitetsforlaget. Oslo, Bergen, Tromsø.

Bjørkvik, Halvard 1999: "Avaldsnes i førhistorisk og tidleg historisk tid", i Langhelle, Svein Ivar og Birger Lindanger (red.): *Kongskyrkje ved Nordvegen. Olavskyrkja på Avaldsnes 750 år*. Lokalhistorisk Stiftelse.Haugesund.

Blanck, Dag 1997: *Becoming Swedish-American. The Construction of an ethnic Identity in the Augustana Synod, 1860-1917*.Uppsala.

Borch, Carina og Randi Harveland 2000: *Pendling fra Ferkingstad til Amerika i tidsrommet 1960-1975*. Semesteroppgave ved Høgskolen i Stavanger, Stavanger.

Klausen, Arne Martin 1992: *Kultur. Mønster og kaos*. Ad Notam Gyldendal A/S, Oslo.

⁴⁵⁰ Informant nr. 3: 21.

Cohen, Anthony Paul 1982: *The symbolic construction of community*. Tavistock Publication, London.

Cohen, Anthony Paul 1985: *Belonging. Identity and social organisation in British rural cultures*. Tavistock Publication, London.

Djupedal, Knut 1991: "Returned Emigrants in Rogaland", i *Norse Heritage Volum 2*. Norwegian Emigration Center, Stavanger.

Drøyer, Elisabeth 1998: *Norwegian Americans in Chicago. 1945-1995, from ethnic community towards privatized ethnicity*. Hovedoppgave i historie ved Universitetet i Oslo.

Eliassen, Peder, Bjarne Aagaard Strøm 1989: *Av egen kraft. Hydro Aluminium Karmøy Fabrikker 1963-1988*. Ludvik Eriksens Trykkeri, Haugesund.

Eriksen, Thomas Hylland og Torunn Arntsen Sørheim 1994: "Kulturkontakt og etnisitet", i *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Ad Notam, Gyldendal AS.

Eriksen, Thomas Hylland og Torunn Arntsen Sørheim 1994: "Mat som kultur", i *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Ad Notam, Gyldendal AS. Oslo.

Eriksen, Thomas Hylland 1996: *Kampen om fortiden. Et essay om myter, identitet og poitikk*. Aschehoug & Co, Oslo.

Eriksen, Thomas Hylland 1997: 8. "Identitet" i Eriksen, Thomas Hylland (red.) *Flerkulturell forståelse*. Tano Aschehoug, Oslo.

Eriksen, Thomas Hylland 2004: *Røtter og føtter. Identitet i en omskiftelig tid*. Aschehoug & Co, Oslo.

Espeland, Sigve 1994: "Storkommune og storindustri - kommunerevisjonen på Karmøy på 1960-tallet" i *Årbok for Karmsund 1993-1994*, Karmsund Folkemuseum.

Finngann, May Britt, Kari Fredriksen, Helga Haugsnes og Eva Kalstveit 1998: *Heim med økonomiske og /eller kulturell kapital i "amerikatrunket"*. *Pendling Ferkingstad-Amerika 1950-65*. Prosjektoppgave ved Høgskulen i Telemark, Bø.

Fossåskaret, Erik 1987: "Nye tema i nye fora. Kulturskifte 1860-1940", i Hovland, Egdar og Hans Eyvind Næss: *Fra Visthola til Ekkofisk. Rogaland gjennom tidene. Bind 2*. Universitetsforlaget AS, Stavanger-Oslo-Bergen-Tromsø.

Fossåskaret, Erik 1991: *Kultur og regional identitet - roots eller rot?* Syn og segn. Nr.1.

Freemann, Kris 1988. "The fishermen of Ballard", i *Passport to Ballard. Ballard. The centennial Story*. News Tribune, Seattle, Washington.

Fyllingsnes, Frode 2000: *Karmøys historie – med de tusen hjem. Middelalderen*. Bind 2. Karmøy kommune, Kopervik.

Gjersvik, Martin 1984: *De som drog fra Karmøy til Amerika. Those who went from Karmøy to Amerika*. Wørum Trykkeri, Haugesund.

Gulliksen, Øyvind T. 1999: *Double landscape, Midwestern texts: studies in Norwegian-american literature*. Høgskulen i Telemark, Bø.

Gulliksen, Øyvind T. 2001: "Assimilasjonsprosessen i Waldemar Agers På vei til Smeltepotten", i Cleven Harry T, Knut Djupedal, Ingeborg Kongslie og Dina Tølfesby, (red.): *Norwegian-American Essays 2001*. NAHA-Norway, Oslo.

Handlin, Oscar 1951: *The Uprooted. The epic story of the great migrations that made the American people*. Grosset & Dunlap Publishers, New York.

Haley, Alex 1997: *Røtter*. Dreyer Forlag, Oslo.

Heradstveit Daniel og Tore Bjørgo 1987: *Politisk kommunikasjon. Introduksjon til semiotikk og retorikk*. Tano A.S. Oslo.

Hernes, Per 1997: *Karmøys historie - som det stiger frem. Fra istid til 1050*. Bind 1. Karmøy kommune, Kopervik.

Hobsbawm, Eric og Terence Ranger, 1984: "Introduction : Inventing Traditions", i Hobsbawm, Eric og Terence Rangers (red.): *The Invention of traditions*. Past and present publications. Cambridge University Press, Cambridge.

Rosander, Gøran 1981: "Muntlige Kilder" – Hva og hvorfor?" i Hodne, Bjarne, Knut Kjeldstadli og Gøran Rosander: *Muntlige kilder. Om bruk av intervjuer i etnologi, folkeminnevitenskap og historie*. Universitetsforlaget, Oslo, Bergen, Trondheim.

Jenkins, Richard 2004: *Social Identity*. Routledge. 11 New Fetter Lane, London.

Johannessen Jacob. G. 1975a: "En modig mann", i Sande, Lars Chr. (red.): *De som drog ut*. Dreyer Bok, Stavanger.

Johannessen, Jacob G. 1975b: "Scallopbyen med Karmøykolonien", i Sande, Lars Chr. (red.): *De som dro ut*. Dreyer Bok, Stavanger.

Kjeldstadli, Knut 1981: "Kildekritikk" i Hodne, Bjarne, Knut Kjeldstadli og Gøran Rosander: *Muntlige kilder. Om bruk av intervjuer i etnologi, folkeminnevitenskap og historie*. Universitetsforlaget, Oslo, Bergen, Trondheim.

Kjeldstadli, Knut 1992: *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*. Universitetsforlaget, Oslo.

Kjeldstadli, Knut 1997: "Hva er symboler?" i *Dugna. Tidsskrift for etnologi*. Nr.3, Oslo.

Kjeldstadli, Knut 2003: "Mange samfunn i samfunet?", i Einar Niemi, Jan Eivind Myhre, Knut Kjeldstadli: *Norsk innvandringshistorie. Bind 2. I nasjonalstatens tid 1814-1940*, i Kjeldstadli, Knut (red.): *Norsk innvandringshistorie*. Pax Forlag, Oslo.

Krag, Claus 1995: "Vikingtid og rikssamling 800-1130", i Knut Helle (red.): *Aschehougs Norgeshistorie. Bind 2*. Aschehoug & Co, Oslo.

Langhelle, Svein Ivar 1999: "Det religiøst-kulturelle hegemoniskifte i Nord-Rogaland 1820-1850", i *Ætt og Heim 1998. Lokalhitorisk årbok for Rogaland*. Rogaland Historie- og Ættesogelag, Stavanger.

Lovoll, Odd 1975: *A folk Epic: The Bygdelag in America*. NAHA, Northfield, Minnesota.

Lovoll, Odd 1977: *Bygda i den nye verda. Dei norsk-amerikanske bygdelaga*. Det Norske Samlaget,

Lovoll, Odd 1997: *Det løfterike landet. En norskamerikansk historie*. Universitetsforlaget A/S, Oslo.

Loboll, Odd 1999: *Innfridde løfter. Et norskamerikansk samtidsbilde*. Vett & Viten AS, Nesbru.

Lovoll, Odd 2005: *Norske småbyer på prærien. En kulturhistorisk studie*. Vett & Viten AS, Nesbru.

Lund, Ellen Cathrine 1999: *Mellom to fjell. Gifte kvinner i lønnsarbeid på Rjukan perioden 1950-1970*. Hovedoppgave i historie ved Universitet i Oslo.

Lunde, Grethe 1996: "Bedehuset som kulturelt fenomen", i *Årbok for Karmsund 1995-1996*, Karmsund Folkemuseum.

Løvås, Mette 1999: "The background, development, and assimilation process of Norwegian- American Community", i Ingeborg Kongslien og Dina Toflsby, (red.): *Norwegian-American Essays 1999*. NAHA-Norway, Oslo, Hamar.

Magnussen, Kristin 1994: *Møteplassen mellom fortid og framtid. En etnologisk studie av kystkulturen i forvandling*. Hovedoppgave i etnologi. Universitetet i Bergen.

Magnussen, Tone 1991: *Der hjarta mitt er fest – tilhøyring som perspektiv på lokalsamfunnsvedlikehald*. Hovedoppgave i samfunnsplanlegging og lokalsamfunnsforskning. Universitet i Tromsø.

Magnussen, Tone 1992: "Der mitt hjarta er fest – tilhøyring i en nornorsk kontekst", i Mæhlum, Brit (red.): *Hva er "identitet"? Rapport fra tverrfaglig seminar ved Institutt for språk og litteratur, Universitetet i Tromsø, 7.8. mai 1992*. ISL og Norges forskningsråd.

Martinsen, Marit 2003: *Fembøringen på prærien. Nordlandslaget af Amerika 1908-1945*. Hovedoppgave i historie. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø.

Mathisen, Stein R. 1992: "Fortellinger og identitet", i Mæhlum, Brit (red.): *Hva er "identitet"? Rapport fra et tverrfaglig seminar ved Institutt for språk og litteratur, Universitetet i Tromsø, 7.-8. mai 1992*. ISL og Norges forskningsråd.

Moore, William 1988: "Community life: tradition in transition", i *Passport to Ballard. The Centennial Story Ballard*. News Tribune, Seattle, Washington.

Nordvik, Helge W. 1987 "Havets sølv er gull verd", i Hovland, Egdar og Hans Eyvind Næss (red.): *Fra Vistehola til Ekofisk. Rogaland gjennom tidene. Bind 2*. Universitetsforlaget AS, Stavanger-Oslo-Bergen-Tromsø.

Nordvik, Helge W. 1987: "Økonomisk revolusjon 1970-1980", i Hovland, Egdar og Hans Eyvind Næss (red.): *Fra Vistehola til Ekofisk. Rogaland gjennom tidene. Bind 2*. Universitetsforlaget AS, Stavanger-Oslo-Bergen-Tromsø.

Osland, Thor 1990: *Karmøy. Liv og landskap*. Dreyer Bok, Stavanger.

Reinartz, Kay F. 1988: "Yankee and immigrant-Ballardites all", i *Passport to Ballard. The Centennial Story Ballard*. News Tribune, Seattle, Washington.

Risa, Lisabet 1987: "Mot det opne samfunnet", i Hovland, Egdar og Hans Eyvind Næss (red.): *Fra Vistehola til Ekofisk. Rogaland gjennom tidene*. Bind 1. Universitetsforlaget AS. Stavanger-Oslo-Bergen-Tromsø.

Rølvaag, Ole E. 1998: *Concerning our Heritage*. The Norwegian-american Historical Association. Minnesota, Northfield.

Simonsen Fritz 2002: *Minner fra Skudeneshavn 1930-1950*. Eget forlag. Fredrikstad.

Skeidsvoll, Eli 1994: "Kystkvinner på Stokkastrand – arbeid og ansvar 1920-1940", i *Årbok for Karmsund 1993-1994*. Karmsund Folkemuseum.

Skårdal, Dorety Burten 1974: *The divided heart. Scandinavian immigrant experience through literary sources*. Universitetsforlaget, Oslo.

Slettan, Dagfinn 1994: *Minner og kulturhistorie. Teoretiske perspektiver*. Nr. 4 i skriftserie fra Historiske institutt. Historisk institutt, Universitetet i Trondheim.

Sollers, Werner 1989: *The Invention of Ethnicity*. Oxford University Press, New York.

Steen, Sverre 1948: "De frivillige sammenslutninger og det norske demokrati", i *Historisk Tidsskrift*. Nr. 34.

Stokker, Kathleen 2000: *Keeping Christmas: Yuletide traditions in Norway and the New Land. Christmas*. Minnesota Historic Press, St.Paul.

Sørensen, Øystein 1997: "Nasjon og nasjonalisme", i Eriksen, Thomas Hylland (red.): *Flerkulturell forståelse*. Tano, Aschehoug, Oslo.

Thuen, Trond 1992: "Noen sosialantropologiske refleksjoner over etnisk identitet", i Mæhlum, Brit: "Hva er "identitet"? Rapport fra et tverrfaglig seminar ved institutt for språk og litteratur, Universitetet i Tromsø, 7. – 8 mai 1982. ISL & Norges Forskningsråd.

Tollefsen, Astrid 2004: *Followings the waters. Voices from the final Norwegian Emigration*. Leifur Publications, Massachusetts.

Totland, Marit Elisabet 2000: *Med handemakt og hestekraft. Rolf Høines forteller*. Nauthydlaeren Forlag.

Try, Hans 1985: *Assosiasjonsånd og foreningsvekst i Noreg. Forskningsoversyn og perspektiv*. Alvheim & Eide, Øvre Ervik.

Tysdal, Olav 2000: "Skudenesdatabasen-dokumentasjon av emigrasjonen til nord-Amerika 1965-1965", i *Ætt og heim 1999. Lokalhistorisk årbok for Rogaland*. Rogaland Historie- og Ættesogelag, Stavanger.

Tysdal, Olav 2001: "The Skudenes Database: A Tool for Shedding Light on Emigration from Karmøy to North Amerika", i Cleven Harry T., Knut Djupedal, Ingeborg Kongslie, Dina Tølsby, (red.): *Norwegian-American Essays 2001*. NAHA-Norway, Oslo

Øvrebø, Grethe Lunde 2002: "Gamle Skudeneshavn - fortid som ramme om moderne liv", i *Årbok for Karmsund 2001-2002*, Karmsund Folkemuseum.

Wollebæk, Dag, Per Selle og Håkon Lorentzen 2000: *Frivillig innsats. Sosial integrasjon, demokrati og økonomi*. Fagbokforlaget, Bergen.

Wollebæk, Dag og Per Selle 2002: *Det nye organisasjonssamfunnet. Demokrati i omforming*. Fagbokforlaget, Bergen.

Waage, Petter Normann 1993: *Jeg, vi – og de andre*. Cappelen, Oslo.

Kilder

Arkivmateriale

Medlemsarkiv

Navneliste over medlemmer i 1991/1992

Navneliste over medlemmer i 2003

Antall medlemmer fra 1992 til og med 2004.

Karmøy Club: *By-Laws*.

Aviser og blad

Medlemsbladet til Karmøy Club, *Karmøy-Buen*. Fra nr.1 i 1992 til nr.42 i 2003. I 2004 ble det ikke gitt ut noen nummer av medlemsbladet.

Lokalavisa *Karmøy-buen* som kom ut på Karmøy.

Karmøy-buen: onsdag 20.mai 1992.

Karmøy-buen: onsdag 27.mai 1992.

Karmøy-byen: onsdag 3.juni 1992.

Karmøy-buen: onsdag 10. juni 1992.

Lokalavisa *Karmøybladet* kom ut på Karmøy.

Karmøybladet: 5. november 2003.

Karmøybladet: 15. november 2003.

Karmøybladet: 22.november 2003.

Karmøybladet: 29. november 2003.

Karmøybaldet: 6.desember 2003.

Karmøybladet: 13.desember 2003.

Finansavisen: 2.juni 2001.

Appendiks

Brev sendt til de som var medlemm I Karmøy Club i 2003.

My name is Terje Garvik, and I live on Karmoy (Karmøy) in Norway. I am a teacher at a senior high school on Karmoy. In my spare time I work on a master's degree about Karmøy Club in the state of Washington. In 2002 I was Karmøy Club's main guest, and I participated in the May 17th Parade in Ballard. This was a great experience for me.

I would appreciate very much if you could help me to answer some questions.

A lot of the material in my thesis are based on interviews. It will not be possible to find out who has given the answers. They will be completely anonymous.

Sincerely

Terje Garvik,

Ovre Eideveien 105,

4250 KOPERVIK

Norway

My e-mail address is: ter-garv@frisurf.no If you wish you may send me an e-mail, then I can e-mail you the questionnaire, and you can answer directly on e-mail.

QUESTIONNAIRE

Tick off the answers that suits you.

Name:

E-mail address:

Year of Birth:

- Born in Norway. Where in Norway:
- Born in the USA.

What is your profession:

I have participated in Kamøy Club's arrangements:

- On most arrangements
- Sometimes
- Very seldom
- Never
- I participated on several arrangements the first years after the foundation of the club

In **2004** I participated in these arrangements:

- Christmas-tree Party
- Cod Dinner
- May 17th Dinner
- May 17th Parade
- Picnic
- Business Dinner

Are you proud to be a karmøybu?

- Yes
- No

Do you have children:

- Yes
- No

Do your children have any interest in Karmøy Club:

- Yes
- No

Are you member of another ethnic club?

- Yes Which club:
- No

Do you think that the Karmøy Club is different from other ethnic clubs?

- Yes In what way?
- No

How many do you think will be members of the Karmøy Club during the next 10-20 years?

- Like today
- The number will increase
- It will gradually decrease
- The club will have to close down

